هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

46

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و شەش

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/2/10 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2)ی نائاسایی خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/2/26 ل13

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/10 ل51

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/17 ل69

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/3/30 ل83

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/3/31 ل145

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/2 ل197

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/7 ل257

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – یەك شەممە 2008/4/13 ل297

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/14 ل317

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/16 ل373

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/4/21 ل443

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/4/22 ل515

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/4/23 ل561

دەچینە سەر خاڵی دووهەم: خستنەروو وگفتوگۆکردنی یاسای ئەنجومەنی راویژکاری باڵا کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراتوە، داوا لەلیژنەی یاسایی دەکەم خاڵ بەخاڵ پرۆژەکەو راپۆرتەکە بخوێننەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بۆ سەرۆکایەتی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستان - عێراق.

بابەت راپۆرتی لیژنەی یاسایی

لیژنەی یاسا بەیانی رۆژی شەممە ریکەوتی 24 ی رێبەندانی 2707 کوردی، رێکەوتی 2008/2/17 بۆ لیکۆڵینەوەی پرۆژەی یاسای راویژکاری باڵا کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانی هەرێمی کوردستانەوە پێشکەش کراوە و دوای خوێندنەوەی یەکەمی لەپەرلەمان لەدانێشتنی نائاسایی ژمارە یەکی رۆژی 2007/7/10 دا هەواڵەی لیژنەکەمان کراوە، پاش گفتوگۆو را گۆڕینەوە بەئامادەبوونی وەزیری دادو راوێژکارەکانی ودەسەڵاتی دادوەری و سەرۆکی دیوانی دادوری هەرێم لیژنەکەمان راپورت و راسپەردەکانی خۆی لەبارەی پرۆژەکەوە وەك ئەمەی خوارەوە پێش کەش دەکات.

لیژنەکەمان لەسەرەتاوە تەئییدی پرۆژەکە دەکات، چونکە ئەو یاسایانەی لەهەرێمدا کاریان پێ دەکرێت چ لەلدوای نووسینی یاسایی و چ لەبارەی راویژکاری یاسایی و چ لەبارەی دادوەری و ئێداری و ناکۆکی ئیداری و چ لە بارەی یەك بوون و یەك خستنی یاسایی و داروشتنەوەی یاساییەوە روون نین، جا لەبەر ئەوەش کەئەم دەزگایە دەزگایەکە لەدەزگا جێ بەجێ کارەکانی وەزارەتی دادو ئێشوکارەکانیشی بەیەك جاری دەسەڵاتی دادوەری جیاکراوەتەوە، هەروەها بۆ ئەومەبەستەش کەدادگای ئێداری بۆ یەکەم جارە کەلەهەرێمدا دابمزرێت و ئەنجومەنی بەزەبتی فەرمانبەرانی هەرێمیش بێتە کایەوەو هەل بۆ فەرمانبەرانی هەرێم برەخسیت لەبردەمیدا تانە لەبڕیارگەرلێ بگرن کەسەرۆکەکانیان دەرهەحقیان دریان دەکەن، لیژنەکەمان پاش لەچاوکەوتنی هەموو ئەوانە پێش نیازدەکات دیباجەیەکی نوێ بۆ پرۆژەکە دابڕێژێت و ناوی پرۆژەکە بکرێت بەیاسای ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێمی کوردستان – عێراق، هەر وەها زنجیرەی ریخسونەکانیش بەهەمان شێوازو یاساو بڕیارەکانی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بەنوسین بنووسرین و زنجیرەی مادەکانیش کەلە مادەی 31 وە بە هەڵە لە پرۆژەکدا هاتووە بخرێتەوە سەربان، یەك: لەبارەی مادەی یەکەمی پرۆژەکە، لیژنەکە پیشنیاز دەکات وەك ئەوەی خوارەوە دابڕێژیتەوە، مادەی یەکەم: مەبەست لەم زاراوانەی خوارەوە لەم یاسایەدا مەعناکانی برامبەریانە.

یەکەم: هەرێم، هەرێمی کوردستان – عێراق.

دووەم: ئەنجومەن، ئەنجومەنی راویژکاری هەرێم.

سێیەم: سەرۆك،سەرۆکی ئەنجومەنی راویژکاری هەرێم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەصلی مادەکە بخوێنەوە، مادەی یەکەم دوایش رەئێتان لەسەری بدەن.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یاسای ئەنجومەنی راوژکاری بالای هەرێمی کوردستان – عێراق.

دەروازەی یەکەم

دامەزراندن و ئامانجەکان

مادەی یەکەم: ئەو دەستە واژانەی لە خوارەوە هاتوون ئەم واتانەی بەرامبەریان دەگەیەنن، یەك هەرێم، هەرێمی کوردستانی عێراق.

دوو: ئەنجومەن، ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێمی کوردستانی – عێراق.

سێ: سەرۆك، سەرۆکی ئەنجومەنی راوێژکای هەرێمی کوردستان – عێراق.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قانون المجلس الاستشاري الاعلى لاقليم كوردستان - العراق.

الباب الاول

التأسيس والاهداف

المادة الاولى: يقصد بالتعابير الاتية المعاني المبينة ازائها.

اولا: الاقليم، اقليم كوردستان - العراق.

ثانيا: المجلس، المجلس الاستشاري لاقليم كوردستان العراق.

ثالثا: الرئيس، رئيس المجلس الاستشاري لاقليم كوردستان - العراق.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە بەنیسبەت ناوی یاساکە، بەراستی لەئەنجومەنی وەزیران هاتووە بەقانونی: المجلس الاستشاري الاعلى لاقليم كوردستان - العراق، دوای ئەوەی، ئێمە لەگەڵ جەنابی وەزیرو لەگەڵ دادوەرە بەڕێزەکان دانیشتین، هاتینە ئەو قەناعەتە کە پێویستە ناوی ئەم یاسایە بگۆڕێ بەیاسای، مجلس الشورى للاقليم، بۆ ئەوەی نیزیك بێتەوە یەکەم: لەیاسای عێراق، دوهەمینیش: بەراستی ئەو ئێختیساسانەی کە هاتووە لەیاساکە لەخۆ بگرێت، ئەمە پێشنیاری ئێمە بووە و جەنابی وەزیریش موافەقەتی کردووە، دوا رەئیش رەئی ئێوەی بەڕێزو ئەندامانی پەرلەمانە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر، توزیك ئەگەر رووونی بکەیتەوە بۆ ئەندامانی پەرلەمان ئەم ناوە تازەیەو مەجلیسەکە.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێزان ئەندامانی ئەنجومەن، زۆر سوپاس بۆ دەعوەتمان بۆ ئەم دانیشتنە، ئێمە لەگەڵ لیژنەی قانونی وەختی خۆی دانیشتین و ئەو ئیتیفاقەی کە ئێستا کاك شێروان خوێندیەوە، گەیشتینە ئەو ئیتیفاقەی کە ناوەکەی بگۆڕین و ببێتە مەجلیسی شوورا، ئەوەش پێم وابێ بەئیتیفاقی ئێمەو لیژنەی قانونی بوو و ئێمەیش رەزامەندین لەسەر ئەو مەسەلەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر کەس قسەی نیە، ئەوە مادەی یەکەم موستەلەحاتە وناوەکەیشی کەوەکو لیژنەی یاسایی ئیقتیراحی کرد و جەنابی وەزیریش موافەقەتی لەسەر کردووە، ئێستا دەبێتە مەجلیس شووڕای هەرێم، بەعەرەبییەکەی: مجلس الشورى لاقليم كوردستان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، ئێمە ئەگەر ناوی یاساکە بەو شێوەی کەپەسەند کرا، پێویستە ئیعادەی نەزەر لەبڕگە دوویش بکرێتەوە، لەمادە یەك و لەهەمان کاتدا ئێعادەی نەزەر لەبڕگە سێیش بکرێتەوە بەهەمان شێوە هەر وەکو ناوی یاساکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن د. روژان فەرموو:

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنها پرسیارێکم لە لیژنەی قانونی هەیا، ئایە ئەو ئەنجومەنە هەمان ئەنجومەنە کە لەمادەی چواری یاسای وەزارەتی عەدلا هاتووە، ئەگەر هەمان ئەنجومەن بێ، ئێمە دەنگمان لەوێ بۆی دایە بەناوی مەجلیسی ئیستیشاریە، وەهەر وا دەنگمان دا کە سەر بەوەزارەتی داد بێ بۆیە لێرە پێویست بە گفتوگۆناکات، ئەوە پرسیارەکەم بوو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پرسیارەکەت بەجێیە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە گفتوگۆمان لەسەر یاسای وەزارەتی عەدل کرد کە بەو ناوە ئەو یاسایەمان پەسەند کردووە کەلەتەنزیمی وەزارەتی عەدل هاتووە، بەڵام ئێمە لێرە ئیشارەتمان بەو مەسەلەیە دایە، ئەگەر لەمادەکانی داهاتوو بخۆینینەوە یان لە ڕاپۆرتی لیژنەی قانونی ئیشاراتمان بەوە دایە، وە لەبەر ئەوەی ئەو یاسایە لاحیق لەبۆ یاسای وەزارەتی عەدلیە ئیعتیادیەن ئەبێ ناوی ئەم یاسایە لەیاسای وەزارەتی عەدلیش بگۆڕێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پیر خدر سلیمان فەرموو.

بەڕێز خضر سليمان خليل:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەرەنجی ئەم بارە زمانەوانیە بەڵکو ئەو پیشنیاریە کە هاتووە کە بەعەرەبی ئەبێتە مەجلیس شورا، بە کوردیش وشەی راوێژکار وە شیوەتدار هەیە، کارش نیشانە زەعیفیە، یەعنی ناجاری کاری پێ کەن لەگەڵ پەیڤی شێوەتدارم هەیەد کوردیدا هەم ئەرکی ئیوە نیزیکترەکا، چونکە ئەڤە ئەرکی لیژنەی یاسایە، نەیە تەنها راوێژکاریە، بەڵکو جابنە زیادە تریش بڕیاربدەت، گەلەك بابەتە یەك لایەت بکات، ئینجا شیوەتدار هەم نیزیکی ناڤ نیشانی عەرەبیش بێت وە هەم نیزیکی ئەرکی ئێوەش بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئاریز رەئیت چیە بەو موستەلەحەی؟

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من رەئییکم هەیە حەزەکەم لەبەر چاوی بگری، ئیمە هەموو جارێ ئەو کێشانەمان ڕوو بەڕوو دەبێتەوە، بەڕێزتان بڕیاردەن، ئێمە سێ و چوار کەس پێش ئەوەی یاساکان سیاغە بکرێت وە پێیدا بچینەوە و مەسئولییەتەکەش ئەگرینە ئەستۆ، یان ئەوەتا لیژنەیەکی زمانەوانی دابمەزرێ لێرە ئیشەکانمان بۆ بکات، جا من بۆ هەمووی قسە ئەکەم، ئەکرێ لێرە هەموو کێشەکانمان لەکۆڵ بێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحەکە باشە، کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نازانم مادەی دوو حەقمان هەیە موناقەشەی لەسەر بکەین یان مادەی یەکە ئەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادەی یەك وەکو وتوومانە جار جار ئیختیلاف مان هەیە لەسەر زمانی کوردی، بۆیە ئەسەلەکە لەسەر زمانی عەرەبی دەنگەکەی بۆ دەدەین و چ ئیختیلافێك هەبێ لەناحیەی زمانی کوردی دوایی دەکرێت ئەوانەی پسپۆرن و شارەزان لەزمانی کوردیدا دوایی رێك کەون لەسەری و تەسبیتی بکەن، جمال محمد قادر فەرموو.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەبیعی من پڕاو پڕ پشتیوانی ئەو تێبینیەو ئەو پیشنیازەی لیژنەی یاسایی دەکەم، چونکە ئیشی ئەو لیژنەیە بەحەقیقەت ئیستیشاری نیە، تێداچوونەوەیە، بە بڕیارەکانی دەسەڵات، ئیتر لە هەرچی مەجالیك

هەبوو بێ و ئەو نارەزاییەی تەقدیم ئەکرێ و ئەمە لەدەریشەوە هەر عەینی تەقریبەن ناوی هەیە پێی دەڵێن (گران جوری) مەجلیسی حولەفا، بۆیە من پشتیوانی لیژنەی یاسایی دەکەم، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەعەرەبییەکەی بیخوێننەوە بۆ ئەوەی بخرێتە دەنگ دانەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فیما یتعلق بالمادة الاولى من المشروع تقترح اللجنة القانونية اعادة صياغتها كالاتي:

المادة الاولى: يقصد بالمصطلحات الاتية المعاني المبينة ازائها لغراض هذا القانون.

اولا: الاقليم، اقليم كوردستان – العراق.

ثانيا: المجلس، مجلس شورى الاقليم.

ثالثا: الرئيس، رئيس مجلس شورى الاقليم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عونى، المجلس تەعريفەكەی مجلس الشورى للاقليم دەبێت، ئەوە چاك بكەن، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لە گەڵیتیدەست بڵندکات؟ فەرموون، کێ لەگەڵیدا نیە؟.

بەڕێز د.ڕۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نەخێر، ئاخر لەمادە دووداً ئیمە دێین باسی دەکەین کەسەر بەوەزارەتی دادە، کەسەر بەخۆ نەبێ، ئیتر مەجلسی شورای چی؟ پێشتریش، پێش چەند مانگ یاسای وەزارەتی عەدلمان دەرکرد، هەموو دەنگمان بۆ مەجلیسی ئیستیشاری دا، باش چوار مانگ ناوی ئەو ئەنجومەنە بۆ بگورین؟.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەرچەند دەنگمان بۆ دایە، بەڵام کاك عونی شەرحێکی بکە، فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت پرسیارەکانی دکتورە ڕۆژان، لێرە تەنها ناوەکەمان گۆڕی، مەجلیس شورا للاقلیم لەجیاتی مەجلیسی ئیستیشاری سەر بەوەزارەتی دادە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادەی دووهەم بخوێنەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: لە هەرێمدا ئەنجومەنێك بەناوی ئەنجومەنی شورای هەرێمی کوردستان دادەمەزرێت، لەلایەنی کارگێڕیەوە، پەیوەندی بەوەزیری دادەوە دەبێ و پێك دێت لە سەرۆك و جێگری سەرۆك و راوێژکاران کەژمارەیان لەحەوت کەس کەمتر نەبێ ولەیادیدەدەرێ راوێژکاران کە ژمارەیان لەنیوەی ژمارەی راوێژکارن کەمتر نەبێ.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية: يؤسس في الاقليم مجلس يسمى بمجلس الاستشاري الاعلى لاقليم كوردستان - العراق، يرتبط اداريا بوزير العدل ويتألف من رئيس ونائب للرئيس ومستشارين لايقل عددهم عن سبعة اشخاص ومستشارين مساعدين لايزيد عددهم عن نصف عدد المستشارين.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەیداین و لەسەر رۆشنایی ئەو گۆڕانکارییەی کەلەناوی یاساکدا دەر کرا، ئێستا ئیعادەی سیاغەمان کردوەتەوە، بەمەبەست مادە دوو بەم شێوەیە: يؤسس في الاقليم مجلس شورى يسمى مجلس شورى اقليم كوردستان – العراق، يرتبط اداريا بوزير العدل ويتالف من رئيس ونائب للرئيس ومستشارين لايقل عددهم عن سبعة ومستشارين مساعدين لايزيد عددهم على اربعة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مولاحەزەی کەلیژنەی قانونی دایەتی، کە نصفەکەی کردوەتە اربعە، زۆر راستە، چونکە بۆ ئەوێ ئەبێ تەحدید بکرێت، نابێ بەو شێوە بێت.

کێ ئەیەوێ قسە بکات؟ با دەست بلّندبکات، بۆ ئەوەی ناوی بنووسم, كاك د. نوری جميل طالباني فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تالّەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەپێی ئەم قانونە کەناوی ئەنجومەنی شورای هەرێمی کوردستانە، دەسەلّاتەکانی لەراستیدا دەسەلّاتێکی فراوانە، بەپێی ئەم قانونە دادگایەك دروست دەکرێت بەناوی دادگای ئێداری لەپاڵ دەزگای دیوانی تەدوینی قانونی، ئەویش هەر ئەکەوێتە سەر ئەرکی ئەم ئەنجومەنە، بەڵام لە رووی ئیداریەوە پەیوەندی دار ئەبێت بەوەزارەتی دادەوە لەبەر ئەوەی کەوا بەشیك لەئەرکەکانی ئەم ئەنجومەنە کاری دادگەییە، وائەزام کەوا بەپێچەوانەی قانونی دەسەلّاتێ داوەری ژمارە 13ی سالّی 2007 کە ئێمە لێرە لەم پەرلەمانە دەنگمان بۆی دا، بۆیە من پێشنیازی ئەوە ئەکەم کەوا ئەم ئەنجومەنە کارەکانی دابەش بکرێت بەسەر دوو لایەندا، لایەنێك وەکو دیوانی تەدوینی قانونی دەزگایەکی راوێژکاربێت بۆ وەزارەتی دادو حکومەتی هەرێمی کوردستان لەپاڵ ئەوەی کەوا مەحکەمەی ئێداری، بەڵام مەحکەمە ئێداریەکە سەر بە مەجلیسی قەزای ئەعلا بێت و سەربەخو بێت لەوەزارەتی دادەوە و لەمادەکانی دیکەیشادا زیاتر رووبی ئەکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتگیری ڕەئیەکەی دکتور نوری دەکەم ئەوە یەك، دوویش: بەباوەڕی من دەبوا ئێمە یاسای وەزارەتی دادمان هەموار بکرادایە لەبەر ئەو گوڕانکارییەی دواجار ئەومان لێرە موناقەشە بکردایە و دەنگمان لەسەر دابوایە، پێش هەموارکردنەکە، باوەڕناکەم ئێمە شتێك بکەین پاشتر لەسەر ئەساسی ئەوە بێینەوە یاساکە هەموار بکەین، دەبوا هەموارکردنەکەمان پێشتر بکردایەو دواجا گفتوگۆمان لەسەر بکردایە، لەگەڵ ڕێزمدا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەبەر ئەوەی ئەو مەجلیسە، بەشێك لەکارەکانی لەمەسەلەی قەزایە، بەپێی دستوری عێراق کە ئێستا ئێمە کاری پێ دەکەین، لەمادەی 19 هاتووە کە دەسەڵاتی دادوەری سەر بەخۆیە، ئەوەش لەبەر ئەوەی کاری دادوەریە، بەشێك لە کارەکانی بابڵێین ئەو مەجلیسە، بۆیە من بەپەسەندی دەزانم کەئەوە ئەو ئێستیقلالیەتەی قەزا بپارێزی، دەکری ئەوە وەکو بەڕێز د. نوری ئاماژەی پێدا چۆن لەیەکتری جیا دەکرێتەوە، ئەوە ڕەنگە کارێکی فەنی بێت، بەڵام من بەش بە حاڵی خۆم لەگەڵ ئەوەم کەبە هیچ شیوەیەك بوارە دادوەرێەکەی ئێداریەنێش سەر بەوەزارەتی عەدل نەبێ، بۆ ئەوەی کە فیعلەن ئێمە لەژێر زەوئی ئەو مەبادیئە دستوریەی کە هەیە، ئێمە پارێزگاری لەدەسەڵاتی دادوەری بکەین لەکوردستان و لەعێراقیش، بۆیە من تەئکید لەسەر ئەوە دەکەمەوە کە پێویستە ئەوە هەیئەیەکی موستەقیل دەبێ، مەجلیسی موستەقیل دەبێ... وە ئیلا ئاخیریە، ئەوە ڕەنگە کاریکی فەنی بێ، بەڵام ئەو ئێستقلالیەتەی خۆی بپارێزێ، ئەگەر موتەعارزیش بێ لەگەڵ قانونی وەزارەتی عەدل ئەوە ئێمە دەتوانین فەقەرەیەك زیاد بکەین بۆ ئەوەی کە عیلاجی ئەو مەسەلەیەش بکەین کەپێشوو تر تێپەڕیوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ملاسعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەرق هەیە لەبەین ئەو مەجلیسی ئیستیشاریەی کەئێستا هەیە وەلەبەین ئەو مەجلیس ئیستیشاریەی وەزارەتی عەدل، ئەو مەجلیس ئیستیشاریە یەعنی ئەو مەجلیس شورایە کەتازە ناومان لێنا، ئەوە بەمەرسومی ئیقلیمی دەبێت، یەعنی حەتا ڕەئیس و موستەشارین بەمەرسومی ئیقلیمی دادەنرێن و لە مادەکانی ئاخیردێت، لەباشان من هەندێك مولاحەزەم هەیە لەسەر مادەی دووهەم، وەزیری عەدل بکرێتە

وەزارەی العدل، یەعنی: ویرتبط اداریا بوزارة العدل، لەپاشان ویتألف من رئیس ونائب للرئیس ومستشارین لایقل عددهم عن سبعه، یەعنی ئەگەر لایقل عددهم عن سبعه، یەعنی ئەگەر بەکەیفی خۆی 12 بان 15 موستەشاریش دابنی هەر ئێعتیادیه، نابێت عەدەدی زیاد دابنرێت، یەعنی لایزید، چۆنکه لەحەسمی قەراراتەکان لەناو داخیلی مەجلیس دەبی بە حزوری نصفی موستەشارین بێت، ئەو موستەشارانەی کە حەقی تەسویتیان هەیه کە مەوجودن لەناو مەجلیس، کەواتە دەبێ ئێستا او (لایقل) بگۆڕێت و بڵێن لایزید عددهم، یەعنی ئەو موستشارینەی کە حەقی تەسویتیان نیه لە تەسویت، دەبێ نصفی موستەشارین کەحەقی تەسویتیان هەیه مەوجودبن هەتا من جانب الرئیس، ئەنجا تەرشیحی ئەصوات دەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی دووەم، ئاماژە بە تەئسیس کردن و دامەزراندنی مەجلیسێکی شورای باڵا دەکات لە هەرێم کوردستان، دیارە تەئکید لەسەرۆك و جیگری و عەدەدی موستەشارینیش ئەوەی کە کاك سعدالدین باسی کرد، من پێم وایه کە ئەم مادەیه پێویستە ئێستا بکرێتە دوو بەش، ئەو بەشەی کەئاماژە بەئەوە دەدا کەرەبتی هەیه لەناحییەی ئیداریەوە بەوەزیری عەدل و ئەمە لەمادەیەکی تر بێ سەر بەخۆ، لەبەر ئەوەی مادەی دووهەم تەنها تەعریفی تائسیسی ئەو مەجلیسە دەکات وە ئەو بەشەی کەرەبتی دەکاتەوە لەڕووی ئیداریەوە بەوەزارەتی عەدل لەو مادەیه جێی نابێتەوە، من پێشنیار دەکەم ئەمە مادەیەکی تری سەر بەخۆبێت، بۆ ئەوەی ئەمە لەتەعریفی ئەو مەجلیسە شورایە کەم نەکاتەوە کە لەوەسەتیدا هاتووە کەدەڵی لەرووی ئیداریەوە رەبتی بەوەزارەتی عەدل دەبێ، ئەمە لەمادەیەکی سەر بەخۆبێت، پێم وایه بەقەوەت تره، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتور کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کرکوکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە هەر وەکو کاك سعدالدین ئاماژەی پێ کرد کەئەڵی راوێژکاران ژمارەیان لەحەوت کەمتر نەبێت، واتا کەدەلێت دەتوانن زیاتر ئیزافە بکەن، بەڵام یاریدەرەکانی راوێژکار لێرە ئیشارەی پی نەدراوە کەلەنیوەی زیاتر نەبێت بۆ ئەوەی هاوکاری راوێژکارەکان بکەن، بەڵام لێرە ئەڵێ نابێت زیاتر بێت، ئەگەر راوێژکار بووە 10، یان بووە 15 یان بووە 20 ئەم هەر لەچوار نابێت تێپەڕ بێت، بۆیە نەصی مادەکە وەکو خۆی بمێنێت، من تەئییدی ئەوە دەکەم وئەوە دروست تره، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر بۆ ئەو مولاحەزانەی کەلەسەر زاری ئەندامانی پەرلەمان هات، ئەگەر جەنابت تەوزیح بدەی یان وەلاّم بدەیتەوە.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی برادەران دوو مولاحەزەیاندا، رەئیشیان هەیە، یەکێکیان دەربارەی قانونی وەزارەتی داد بوو، مەفروزە قانونی وەزارەتی داد تەعدیل بکرابایە ئینجا ئەو قانونە دربچوایە لەبەر ئەوەی نیزاع پەیدا دەکات، یەعنی جیاوازی پەیدا دەکات لەسەر قانونی وەزارەتی داد، من لەو برادەرانە دەپرسم کە وەختی خۆی قانونی دەسەلاّتی قەزائی موناقەشەکرا هەر هەمان ئەو برادەرانە کەدەنگیان بۆ دا ئەو قانونە پاشی قانونی وەزارەتی عەدل دەرچوو، باشە ئەی بۆ ئەو وەختە دەنگیان بۆ دا؟ خۆی وەکو کاك شیروان فەرمووی هیچ موشکیلەیەك نیە یەعنی، یەو قانونە مادام پاش وەزارەتی داد دەرچووە، ئیتر ئەگەر شتێك هەبێ موخالیف بێ ئەوە حەتمەن چارەسەر دەکرێت، ئەوە یەکێکیان، دووهەم: دەربارەی ئیختیساسی ئەو مەحکەمەیە، ئەو مەحکەمەیە ئەگەر مولاحەزە بکەین ناوەکەی لەخۆیە، کەمەحکەمەی ئیداری، واتا ئیشوکارەکانی ئیداریە، ئیشی قەزائی نابێت راستە ناوی مەحکەمەیە، بەلاّم ئەگەر دوایی بیێنە سەر ناوەرۆکی قانونەکە دەبینین هەر دەعوایەك ئەگەر سیفەتی قەزائی تیدابێت حەتا ئەگەر حکومەتیش تەرفێك بێت. ئەوە حاکم ئیعتیادی دەیبینێت، ئەو مەحکەمەیە نایبینێت، یەعنی ئیشی ئەو مەحکەمەیە ئیشێکی ئیداری سرفە، بۆیە کە لەگەلّ قانونی سولّتەی قەزائی هیچ جیاوازیەك دروست ناکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە سەیری مادە سێ بکەین کەهەدەف دروست کردنی ئەم دەزگایەیە، دەبینین سێ واجیباتی هەیە، یەك: تەماشای مونازەعاتی ئیداری دەکات، دوو: زەمانی وەحدەی تەشریع، سێ: سیاغەی مەشروعاتی قانونی و قرارات کە لەوەزارەتەکانەوە دەردەچێ یان لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە دەر دەچێ، بەنیسبەت وەحدەی تەشریع و وەحدەی سیاغەی تەشریع ئەصلا عیلاقەی بەوەزارەتی عەدلەوە هەیە عیلاقەی بە سولّتەی قەزائییەوە نیە بەقەراری قەتعی، ئەوەی هەیە و نیە، مەحکەمەی ئیداریەکەیە، مەحکەمەی ئیداری لەگەلّ مەحاکمی مەدەنی فەرقی، ئیختیصاصاتی مەحاکمی تایبەتمەندی خۆی هەیە لەچەندین یاساەدا خۆی دەدیتەوە، بەینەما ئیختیساساتی مەحاکمی ئیداری لەو یاسایا خۆی گرتیتەوە کە ئێستا، پاش چەند ماوەیەك دەچینە سەر مادەکانیان، بۆیە حەز دەکەم برادەران ئەندامانی پەرلەمان عەجەلە نەکەن لەو مەسەلەیە وە مەسەلەی سولتەی قەزائی کە د.نوری و برادەران ئیشارەتیان پێ کرد، ئەوە تەماشای مونازەعاتی بەینی ئەفراد دەکات، چ بەگوێرەی قانونی مەدەنی بێت، چ بەگوێرەی ئەحوالی شەخسی بێت،

چ بەگوێرەی قانونی جەزائی بێت، بەینی ئەفرادو ئەفرادە تارادەیەك، بەینەما مەحاکمی ئیداری ئەو مەسائیلەی کە دەیبینێت تەعن لە قەراراتی ئیداری دەدات کە لەدەزگاکانی حکومەت دەرەچێت، یەعنی لەهەمان کاتدا تەعن لە قەراراتی ئیداری دەدا کەبەنیسبەتی موەزەفینیش دەردەچێت، بەنیسبەت ئینزیباتی موەزەفی دەولەت، بۆیە بەراستی ئیشو کارەکانی مەحاکمی ئیداری غەیری ئیشوکارەکانی مەحاکمی مەدەنیە وە بنەماکانی مەحاکمی ئیداری غەیری بنەماکانی مەحاکمی مەدەنیە، بۆیە حەزم کرد بۆ بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان ئەو تەوزیحە بدەم بۆ ئەوەی سورەتێکی وازیحیان لەئیختیساساتی مەحکەمەی ئیداری و ئیختیساساتی مەحاکمی مەدەنی هەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من ئومێدەکەم جەواب دابێەتەوە، بەلاّم کاك شێروان و لیژنەی قانونی وەهەر وەها جەنابی وەزیریش، ئەو موستەشارەکان تۆزێ مەفهوم نیە، مەجلیسەکە ویتالف من الرئیس ونائب الرئیس ومستشارین لایقل عددهم عن سبعه، ومستشارین مساعدین.

دواتریش موستەشار هەر موساعیدە، خۆ دوو نەوع موستەشار نیە، ئەوەی یەکەمیان لە حەوت کەمتر نەبێ و ئەوی تریشیان لەچوار کەمتر نەبێ، ئەوە تۆزێ وازیح نیە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت موستەشارین تەبیعی موستەشارین لەقانونەکدا هاتووە کە مواسەفاتی چیە؟ وە خزمەتی چیە؟ موساعیدی موستەشاریش بەهەمان شێوە مواسەفاتی چیە؟ وە خزمەتی چەندە دیسان هاتووە وە لە هەمان کاتدا لەیاساکەدا هاتووە موساعید موستەشار چۆن دەبێتە موستەشار؟ ئەگەر هاتوو سێ سالّ خزمەتی هەبوو لەدەزگاکە لەقەبی موستەشار وەردەگرێ، بەلاّم ئەوەی ئێمە دامان ناوە چوارەکە، بەراستی ئێمە تەماشای دەزگاکان دیکەمان کردووە کە نابێ لەچوار موستەشار زیاتری هەبێت، بۆیە ئەوەمان داناوە، ئەگەر بەڕێزتان رەئێکتان هەبێ، یان بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان رەئێکی تریان هەبێ، یان جەنابی وەزیر رەئێکی تری هەبێ ئەوە موناقەشەکە مەفتوحە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

موساعید موستەشاری لە بەعزی قەوانینی دەولّەتەکانا هاتووە وەکو قانونی میسری و قانونی ئەردەنی وەلەهەمان کاتدا لەقانونی عێراقیش هاتووە ئەو موستەشارانە کەئەوەیە ئێشەکانی مجلسی شوورا ئێبدائی مەشوەرەتە ئەو موستەشارانە هاوکاری ئەو مەجلیسە دەبن لەبۆ ئەوەی مەشورەت بدەنە ئەو ئەنجومەنە یان ئەو لایەنەی کەداوای لێ دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەسەر ئەو مەوزوعە مەسەلەی موستەشار و موساعیدی موستەشار دەنگ دەدەمە ئەوەی خیبرەی هەبێت، کاك دکتور ناسیح و کاك دکتور نورالدین و کاك جەمال، دکتور ناسیح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو چوار موستەشارەی کە وا دیاری کراون وەکو موساعیدین کەوا ئێستا لە وزیزارەتەکان کاتی خۆی دیاری کران، ئەمە بۆ خویان لیژنەیەکی موستەشارییین یەعنی ئەنجومەنیکی موستەشارین بۆ راوێژکاریەکەی، موستەشاریان بۆ چیە ئەمان؟ فەرقی زۆرە لەگەڵ ئەوەی کەوا جەنابی کاك شیروان باسی کرد کە ئەوە بۆ وەزارەتەکان دانراون، لێرە ئەمە جودایە، ئەمە عیلاقەتی بەوەزارەت نیە، ئەلێرە خۆی ئەنجومەنی راویژکاریە، ئەنجومەنی شورایە، لەبەر ئەوە من پێم وایە ئەم چوارە زیادە، لەگەل رێزو سوپاس دا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتور نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەشێك لە سەرنجەکەی من کاك دکتۆر ناسیح روونی کردەوە، ئەوەی کە باسی لێ ئەکرێ چونکە چوار راوێژکار ئەوە راوێژکار بدەن بەوەزارەتەکان کەوتمان لەهیچ وزارەتێکا نابێ لەچوار راوێژکار زیاتر هەبێت، لێرە ئەنجومەنێك هەیە ئەنجومەنەکە سیفەتی تایبەتیان هەیە، ئەبێت پاشان دیاری ئەکرێت من لەوباوەڕدام حەتا ئەگەر قانونەکەیش بەو شێوەی کەوا پێشنیازکراوە پەسەند بکرێت با ئەو ئەنجومەنە لەپێنج ئەندام زیاتر نەبێت، چونکە هەتا ئەندامەکانی زیاتر بێت کارەکان خراپ تر ئەڕۆات، پێنج ئەندام بەسەرۆك و جێگرەکەیەوە وابزانم کافیە بۆی کەوا بتوانێت ئەرکەکانی ئەو ئەنجومەنە بەڕێوە ببات، زۆر سوپاستان ئەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ناوی مەجلیسەکەمان گۆڕی لەئێستیشاریەوە بۆ مەجلیسی شورا، ئەندامانی ئەو مەجلیسە نابنە موستەشار، ئەبنە ئەندامی مەجلیسی شورا ئەوان بۆیان هەیە، یەعنی بۆیان هەیە کەموستەشاریان هەبێ، یەعنی ئەوان نابنە موستەشار، ئەوان ئەندامی مەجلیسی شوران، ئەمە یەك، دووهەم: بۆچی ئەبێت رەبت بێت بەوەزارەتی عەدلەوە، من تێبینیەکم لەسەر ئەمە هەیە، تەبیعی ئەبێ رەبت بێ بەوەزارەتی عەدلەوە لەبەر ئەوەی قراری ئەم مەجلیسە قەتعیە، بەڵام قەراری مەجلیسی قەزا قەتعی نیە، مەحکەمەیەك قەرارێك دەر ئەکات خەڵك بۆی هەیە تەمییزی کات، یەعنی لەسەری بڕوات، بەڵام قەرار ئەم مەجلیسە

کەئەدریت بۆ گۆڕینی هەر قەراریەکە کە لەلایەن وەزارەتەوە و شتەئیداریەکانەوە درابێت، قەراری ئەم مەجلیسە قەتعیەو لەبەر ئەوە ئەو فەرقەی هەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی خۆی ئێشکالیەکە لەوەدایە کەئەو موستەشارەی لێرەدا باس کراوە، بۆیە ئیقتیباسێك هەیە ئەو موستەشارە لێرە نیە کە لەئەنجومەنی وەزیران هەیە یان لەوەزارەتەکاندا هەیە، ئەوە ناوی موستەشارە، رەنگە لە زۆر ولاتاندا هەیە، وەکو ئاماژەتان پێی کرد لە قانونی میسری هەیە، کەدەڵێی موستەشار مەنسەبێکی گەورەیە، یەعنی دەورێکی هەیە، بەلام ئەگەر لەقانونا ناوی بنەی موستەشار، ناوەکە ئیقتیباسێك پەیدا دەکات، جا ئەگەر عضو مەجلیس ئیستیشاری ناوی بنەێت ئەو ئیشکالیەت لەکۆڵ دەبێتەوە، ئێتر نازانم چۆنە رەئیتان، ئەگەر جەنابت شتێکت هەیە ئەبێ بەپێی نیزامی داخیلی بەکاك فاروق بڵێیت، کاك سعد الدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەمادەی 27 لە یاسای خدمة المجلس، رونی کردوەتەوە باسی کردووە موستەشار چیەو موستەشاری موساعید چیە، یەعنی لێرە کە دەڵێت: یشترط في تعیین الرئیس ونائب الرئیس والمستشار والمستشار المساعد، اضافة الی توافر الشروط العامة للتعین في الوظیفة العامة علی ان یکون حاصلا علی شهادة بکلوریوس في القانون او مایعادلها، وله ممارسة فعلیة بعد التخرج من الکلیة لمدة لاتقل عن عشرین سنة في الوظیفة القضائیة او المحامات بالنسبة للرئیس ونائب الرئیس والمستشار وخمسة عشر سنة بالنسبة للمستشار المساعد، یەعنی ئەوە فەرقەکەیە لەبەینا، دواییش ئەو موستەشار موساعیدە حەقی تەسویتی نیە ئەوە یەك، دوو: هەیئەی موتەخەسیس هەیە لێرە یەك لەنەقسی ئەو قانونە ئەوەیە باسی هەیئەی موتەخەسیسی نەکردووە، ئەو هەیئەی موتەخەسیسە، ئەو موستەشارە موساعیدانە لەوێ حازر دەکەن، یەعنی ئیبدائی مەشورەت وڕئیە قانوییەکان دەکەن، ئینجا دەهێنرێتە هەیئەی عامە، ئەوەیە سەبەبی تەواجیدی موستەشاری موساعید لەو قانونەیدا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێرون فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کە کاك جمال ئیشارەتی پێدا کە ئەڵی قەراراتی مەحکەمەی ئیداری قەتعیە، قەراراتی مەحکەمەی ئیداری قەتعی نیە، قەراراتی مەحکەمەی ئیداری قابیلی تەعنە لەلایەن مەجلیسی شوراوە، پاش ئەوەی کە دەچێتە هەیئەی عامە، هەیئەی عامە کە موسادەقەی کرد ئەوجا ئیکتیسابی دەرەجەی قەتعی دەکات، یەعنی قەراراتی مەحکەمەی ئیداری قەتعی نیە، یەنیسبەت موستەشارین و موساعید موستەشارین ئەوەی کەلێرە هاتووە فەرقی هەیە لەگەڵ ئەو موستەشارەی کە لەدامو دەزگاکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان

هاتووە، چ لەناحییەی خزمەت و چ لە ناحییەی پسپۆڕی و خیبرەتەوە، ئەوە تەنها لە مەجالی قانونە، هەر وەك جەنابی جێگری سەرۆکی پەرلەمانیش وتی ئەگەر نوسفەکەش بگەڕێتەوە و جەنابی وەزیر مانیعی نەبێ نوسفەکە بمێنێتەوە بۆ ئەوەی موازاتی خۆی وەربگرێت لەگەڵ عەدەدی موستەشارە ئەسڵەکان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نوسفەکە نابێ، چونکە ئێوە لێرە وتوتانە حەوت، حوتیش تەقسیم ناکرێت، کە تەحدید نەبێت مومکینە هەر لەحزەیەك تەقسیم نەکرێت، واتا ئەبێ تەحدید بکرێت، من حەزەکەم پرسیارێك بکەم و پاش ئەوەیش شەرحێك کە لەسکرتێری پەرلەمان کاك فرست تێگەیشتم، ئێمە هەیئەی قەزا وتمان حەدی ئەدنامان داناوە، حەدی ئەدنامان دانا هەیئەی قەزا بۆ خۆی داتوانێت زیادتری بکات، بەڵام هەیئەی قەزا بەعتیبار هەیئەی قەزائی هەیئەیەکی موستەقیلەو سەر بەخۆیە، سیقەیان پێ دراوە، خۆیان تەقدیری ئەوە دەکەن چەند زیاد بێت ئەم پڕۆژە یاسایە لەدەقی یاسایەك هاتووە وەقانونی مەجلیسی شورای دەوڵەت، هین زەمانی بەعسە وابزانم، لەوێدا هاتووە بەعەینی سیغە لە12 کەس دەبێ عەدەدی موستەشارین کەمتر نەبێ لە 12 کەس وەموساعیدینیش کەمتر نەبێ لە 6 کەس، لەبەر ئەوەی ئەو هەیئەتە موستەقیل نیە عاید بە حکومەتە بۆیە بۆ ئەوەی قراراتەکان مومکینە حکومەت سبەینێ بیەوێتن بەئیتیجاهێکا بڕوات دوو ئەندامی خۆی زیاد دەکات، بۆ ئەوەی لەسەدا پەنجاکەی بەئیتیجاهی خۆی بکات، بۆیە من حەز ئەکەم بییر لەوە بکەنەوە وەکو هەیئەی قەزا تەماشای نەکەن و حەدی ئەعلاکەیشی دیاری بکرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مولاحەزەی ئەسڵی مەشروعەکەی حکومەت بکەین، ئێستا دەیخوینمەوە ئێمە هیچ گۆڕان کاریمان تێدا نەکردووە جگە لەوەی کە نصف عدد المستشارین رەقەمان بۆ دانایە، ئەڵێ: یؤسس في الاقلیم مجلس یسمی المجلس الاستشاري الاعلی لاقلیم کوردستان - العراق یرتبط اداریا بوزیر العدل ویتألف من رئیس ونائب للرئیس ومستشارین لایقل عددهم عن سبعة ومستشارین مساعدین لایزید عددهم علی نصف عدد المستشارین، واتا ئیمە گۆڕانکاریمان تەنها لە عەدەدی ئەخیرەکە کردووە، موستەشارین موساعدین، ئێستا رەئیی ئەندامانی پەرلەمانە ئەگەر دەیانەوێ گۆڕانکاری لەومەوزوعە بکەن، یان لە پڕۆژەکە وەرگرن یان لەلیژنەی قانونی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فرست فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆ مەوزوع ئەوە نیە گۆڕانکاری لەسەر پڕۆژەی حکومەت بکەین یان نا، چ بەمسڵەحەت دەزانین، هەرچی بەمەسڵحەتمان زانی بیگۆڕین ئەیگۆڕین، بەڵام مەوزوعێك هەیە جەنابی سەرۆك لێرە، حکومەتی عێراقی لەوەختی خۆی، خۆمان دەزانین نە قەزا موستەقیل بۆو نە مەجلیسی شورا موستەقیل بوو، هەر قەزییەك بووایە، پێویستی بەوەیان زانیبا ئێتیجاهی بڕیارەکە بۆ ئێتیجاهێکی موعەیەن ببردایە شعوریان بکردایە وەئەندامانی ئەو ئەنجومەنە لەگەڵ ئەو ئیتیجاهە نین دەیانیوانی، چونکە حەدی ئەعلا معەین نیە، چوار ئەندامی تر وەزیری عەدل ئیزافەی بکردایا وە بڕیارێك لە مەسڵەحەتی ئیتیجاهێکی موعەین بدات، من مەوزوعم لەگەڵ کاك فاروق نیە، کاك فاروق هەتا هەتایە وەزیری عەدل نیە، من نازانم ئەوەی کەبێتە جێگای چۆن ئەبێت یان چون نابێت، بەڵام مرۆڤ وەکو مەبدء تەماشا بکات وەکو فکرەیەکی قانونی، منیش وەزیر عەدل بم هەر کەشعور بکەم ئەندامانی مەوجود حالیا لەسەر مەوزوعێکی موعەیەن بڕیار بە ئیتیجاهێکی موعەیەن ئەدەن کە من لێی رازی نیم چ لەبەر قەزیەی شەخسی چ لە بەر قەزیەیەکی سیاسی، ئەتوانم چوار ئەندامی تر ئیزافە بکەم، چونکە قانون حەد ئەعلای تەحدید نەکردووە، زەمانی ئەوە کە بڕیارەکە لەو ئیتیجاهە بێت کەمن لێی رازیم و بەدڵی منە، چ وەکو حکومەت چ وەکو وەزیری عەدل لەبەر ئەوە من ئەڵێم زەروریە حەد ئەعلای بۆ دابنەین، ئەما ئەگەر بڵێین مەحکەمەی تەمییز موعەین نیە وەکو حەد ئەعلا، ئاخر مەحکەمەی تەمییز هەیئاتیان حەد ئەعلای موعەیەنە، ئەگەر مەجموعی وەربگری ئەوە لە نەتیجە ئەندامانی مەحکەمەی تەمییز موحەدەدە، حەد ئەعلایەکە، چونکە هەر هەیئەیەك ئەڵێت لەئەوەندە زیاتر نەبێت و لەئەوەندە کەمتر نەبێت، بەڵام ئەوە ئەنجومەنە و حەد ئەدنا تەحدید کرایە، حەد ئەعلا تەحدید نەکرایە، یەعنی وەزیر بۆی هەیە ئیزافە بکات کەبیکاتە زوعف، دوو زوعف، سێ زوعف کەس دەستی ناگرێت، لەبەر ئەوە من بەڕاستی باشتر ئەبینم، بۆ تەحقیق کردنی عەدالەت وەئیشەکە بەراستی بەڕێوە بچێت وەبەمەوزعی تر بەڕێوە بچێت، ئێمە حەد ئەعلایەکەش دابنەین لەوە زیاتر نەبێت وپیش وەخت خەڵکێك بزانێت ئەندامانی ئەو ئەنجومەنە کێن و سیفاتیان چیە، نەك بۆ هەر قەزییەیەك یان بۆ دوو قەزیە بێم ئەنجومەنێك دروست بکەم چوار ئەندام زیادی بکەم، قەزیەی دووهەم چوار ئەندام کەمی بکەم، بەرئیی من کاك فاروق لەگەڵ ئەو رئیەیە، زۆر سرپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو کاك شێروان باسی کرد ئەو موستەشارەی لێرە ناوی هاتووە وەکو ئەو موستەشارانە نیە کە لە وەزارەتەکان باسمان کرد، ئێمە باس ئەنجومەنێك دەکەین کە ئەو ئەنجومەنە پێك هاتووە لە ژمارەیەك ئەندام، بەڵام لێرە تەنها باسی سەرۆك و چیگری سەرۆك و چەند راوێژکارێك دەکات، پێ ناچێت ئەندام بن، بۆیە من پێشنیار دەکەم وشەی موستەشار و موساعیدی موستەشار هەر بەکار نەهێنین، بڵێین پێك

هاتووەلەسەرۆك و جێگری سەرۆك و چەند ئەندامان کەلەئەوەندە زیاتر نەبێ، لەمادە کانی دواتریش باسی مەرجەکانی ئەندامێتی ئەو مەجلیسە کراوە کەموئەهیلاتی عیلمی چیەو چی نیە، وشەی موستەشارو موساعیدی موستەشار راستە لەوانیە لەقانونی عێراقیدا هاتووە، بەڵام بۆ ئەوەی تووشی ئەو ئیقتیباسە نەبین تەعریفمان نەکردووە لێرە، هەر بەکاری نەهێنین، بڵێین لەئەوەندە ئەندامە زیاتر نابێت پێك بێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئییدی کاك زانا دەکەم، هەر نەفسی قسەم هەبوو، بەڵام یەعنی سێ گۆڕانکاری بەسەر مادەکە بێ، یەك: حەدی ئەعلا دەست نیشان بکەین، یەعنی بڵێین عدد الاعضاء لایزید عن، یان 12 بێت یان 14 بێ، وە وشەی موستەشارو موساعید موستەشار هەر لادەی، گۆڕانکاری سێ هەم لەمادەی 27 ئەوەی کە کاك سعدالدین باسی کرد بەرەئیی من خزمەتی قەزائیان لە موساعید موستەشار دەستنێشان کرایە وئەبێ 15 سالّ خزمەتی بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی منیش هەر پشتیوانی لە بۆچوونەکەی کاك زانا و کاك سەردار دەکەم سەبارەت بەوەی کەحەدی ئەعلای ئەندامانیش دیاری بکرێت ەکو کاك فرست باسی کرد لەمەجموعەیەك لە ئەندامان پێك بێت و حەدە ئەعلایەکش دیار بکرێت، ئەوە شتێکی باشە، سەبارەت بە دوو مەسەلەی تریش هاتە پێش، پیم باشە هەر ئێستا رەئی لەسەر ئەو مەسەلانە بدەم یەکێکیان ئەوەیە کە باس لەوە دەکرێت بۆ تەعدیل لە ناوەکەی ناکرێت لەقانەنی وەزارەتی عەدل؟ من پێم باشە بگەڕێنەوە سەر خاڵی 36 لەراپۆرتی لیژنەی یاسایی کە بە ئاشکرا دەڵێت: تحل عبارة مجلس الشورى لاقليم كوردستان العراق محل عبارة المجلس الاستشاري اينما وردت في القوانين والانظمة النافذة في الاقليم ويجري تبديل عناوين العاملين في المجلس وفقا لاحكام هذا القانون، ئەوە یەك، دوو: سەبارەت بەوەی کاك شوقی باسی کرد کەوا ئەو مەحکەمە ئیداریەی بەپیچەوانەی دستوری عێراقیە، بەڵام لە دستوری عێراقی مادەی 101 بەئاشکرا باس لە پێکهێنانی مەجلیسی دەوڵەت دەکا بەقانون، ئەڵێت ئیشوکارەکانی بەپێی سیاغەتی قەوانینە وە مەحکەمەی ئیداریە، کەواتا ئەوە خیلافی قەوانین و دسوری عێراقیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئاریز فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەمەوێ پشتیوانی لە دوو قانون بکەم، یەکێکیان کاك فرست باسی کرد، دووهەم ئەوەی کاك زانا باسی پشتیوانی کرد، ناوەکەی بگۆڕین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك غفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پشتیوانی لەرەئیەکەی کاك زانا دەکەم، فیعلەن ئەو ئەنجومەنە ئەبێت گۆمەڵێك ئەندامی هەبێ وەئەبێت ئەندامی ئەنجومەنی شورابێت، نەك موستەشاری ئەنجومەنی شورابێت وەبەنیسبەت ئەوانەی کە موساعیدینی موستەشارن بکرێت، هەر ئەوان ببنە موستەشار، ئەوانەی تر ببنە ئەندامی ئەنجومەن، ئەوە خاڵێك، دوویش: کە دەڵێت راوێژکارەکان کە نیوەی ئەندامەکان بن کە حەفتە، ئەی نیوەی حەفت چەندە؟ یەعنی سێ بێ چوار بێ، سێ ونیوی بێنین چۆن دەبێت؟ ئەوەش موشکیلەیەکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك ئارام فەرموو.

بەڕێز ئارام رسول مامند:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جەنابتان لەروون کردنەوەکە ئیشاروتتان بەوە دا کە ئەم ئەنجومەنە شورایە سەر بەخۆ نیە، من لێرەدا پڕسیارێك ئاراستەی لێژنەی یاسایی دەکەم ئەوەی کە ئێمە تێگەیشتووین ئەم ئەنجومەنە سەر بەخۆیە، تەنها لە رووی ئیداریەوە رەبتی بە وەزیری عەدل و وەزارەتی عەدلەوە هەیە، واتا ئەو تێبینییەی بەڕێز سکرتێری پەرلەمان لەسەر ئەوەی کە وەزیر بتوانێ بە رەغبەتی خۆی ئەگەر عەدەدی موستەشارین یان ئەندام دیاری نەکرابێت بەکەیفی خۆی زیادی بکات، من پێم وایە کە ئەم ئەنجومەنە لەراستیدا لەرێگای وەزیرەوە ئەندامی بۆ زیاد ناکرێت، ئەبێ بەشێوەیەکی تربێت، من داوای ئەوە دەکەم کەرونکردنەوەیەکمان بدەتێ لەسەر دەرەجەی سەر بەخۆیی ئەو ئەنجومەنە و تاچی رادەیەك وەزیری عەدل بۆی هەیە؟ یەعنی بەنیسبەت تەعینکردنی ئەندام لەو هەیئەتە و تاچی رادەیەك دەسەڵاتی هەیە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ ئەوەی روون بێت کەوتمان سەر بەخۆ نیە، مەعنای ئەوەیە تەنها لەناحیەی ئیداری، لەناحیەی ئیشەوە سەر بەخۆن، چۆن سەر بەخۆ نیە؟ بەڵام لەناحیەی ئیداریەوە سەر بەوەزیری عەدلە، واتا ئیداریەن ئەوامری دەرهێنان ودانانی موستەشار، مەعاشیان، موکاتەباتیان هەمووی لە گەڵ وەزیری عەدل دەبێت، بەڵام ئیشیان سەر بەخۆیە، دادەنیشن وقەراردەدەن، حەسمی خیلافاتی ئیداری دەکەن، تەفسیری قەوانین دەکەن و رەئی دەدەن لەسەر ئەو قەراراتانا, کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو گۆڕانکاریەی کە لیژنەی یاسایی کردوویەتی من بە گۆڕانکاریەکی زۆر یاسایانەی دەزانم، بەدەلیلی چی؟ ئەگەر بێین سەیری مادەی شەشی ئەم یاسایە خۆی بکەین، ئیشوکاری ئەم مەجلیس شورایە چیە؟ ئیشوکاری تەقنینە، ئیبدائی رەئییە، مەشورەیە، تەقنین، دروست کردنی قانونەو رەئیەکەش رەئی قانونییە و مەشورەیش حەلی مەشاکیلە غامیزەکان کە تەفسیر ناکرێت، بێینەوە سەر قانونی سولتەی قەزائی، ئەگەر بێینە سەرمەجلیسی قەزا من لەوەدا لەگەڵ جەنابی کاك فرست دا نیم، مەجلیسی قەزا بەبێ عەدەد تەحدید کراوە لەرەئیسی مەحکەمەی تەمییزو لەئیشرافی عەدلی و رەئیسی ئیدیعائی عام و لەرەئیسی ئیستیئنافی مەنتەقەکان، یەعنی عەدەدەکەی مەحدود نیە، مەحکەمەی تەمییزیش کەتەشکیل ئەکرێت لە 9 عەدەدیش لە 9 نابێت کەمتربێت، بەینەما ئەم مەجلیس شورایە کە ئێستا دروست دەکرێت لەبەر ئەوەی تەقنین ئەکات یان قانون دروست دەکا وەرەئیی حاسیمە، مەفروزە وەکو ئەو رەئیەی کە لیژنەی یاسایی داویەتی لەرەئیس و نائیب رەئیس و موستەشارین لا یقل عددهم عن سبعة، اما بەنیسبەی چوارەکەوە، راستە خۆ حەوت ناکرێت بەسێ ونیو، حەوتەکە ببێ و چوارەکەش چارەسەر بکرێت، ئەوە باشترین رەئیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مولاحەزەی مادەی چوار لە پڕۆژەکە بکەین لەفەقەرەی دوو هاتووە لایحق للمستشارین المساعدین الاشتراك فی التصویت ئەوە یەك، مولاحەزەی مادەی 15 بکەن لەپڕۆژەکە دەڵێ، اذا تنازع اختصاص محکمة القضاء الادراي والمحکمة المدنیة فیعین المرجع هیئة قوامها ستة اعضاء وثلاثة اعضاء یختارهم رئیس محکمة التمییز وثلاثة اخرون یختارهم رئیس المجلس من بین اعضاء المجلس، ئەوە مەعنای کێشەمان نیە جەنابی وەزیر هەر کێ بێ بەکەیفی خۆی گۆڕانکاری بکات، جگە لەوەیش لەمادەی 29 لە پڕۆژەکەهاتووە تەعینەکە چۆنە، یعین الرئیس ونائب الرئیس والمستشار بمرسوم اقلیمي بناء علی اقتراح رئیس مجلس الوزراء، واتا فلتەرێکی زۆر هەیە بۆ ئەو کەسانەی کەدەبنە موستەشار و موستەشار موساعید، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەنها یەك تەوزیحی بچووکم هەیە، قراراتەکانی ئەوە دەبێ عەدەدەکەی فەردی بێت نابێت عەدەدەکەی زەوجی بێت، هەر بۆیەش حەفت هاتووە نێوەی حەفتیش هاتووە بەراستی دەبێت رەچاوی فەردیەت بکرێت لەدامەزراندن و بێك هێنانی ئەو مەجلیسە، زۆر سۆپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك كمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله (د. كمال كركوكى):

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

كەباسى نيوەى حەفت كرا، ئەم نالێت حەوت بێ ئەڵێت لە حەوت كەمتر نەبێت، ئەتواندرێت زۆر تربێت، لەبەر ئەوە نوسفەكە لەجێگەى خۆى هاتووە، يەعنى غەڵەت نيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك فاروق فەرموو.

بەڕێز فاروق جميل صادق/ وەزيرى داد:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

پێم خوشە برادەران بزانن ئەوانەى كەئەندامى ئەو مەجليسەن، مەجليسى شورا فەرقيان هەيە لەگەڵ ئەو موستەشارانەى كەلەوەزارەتەكان دادەنرێن، بەراستى وەكو برادەران بەعزێكيان تەوزيحيان كرد ئەوە يەكێكيان، دووهەم: بەنيسبەت ئەو رەئيەى كەوا دەزانن وەزيرى عەدل بە كەيفى خۆى خەڵك دادەنێت، پێم وابێ ئەوە دووره لەوە، چونكه مادەى 27 شەرتى دانانى دانايە، يجب ان يكون حاصلا على شهادة البكلوريوس في القانون، وە موماردسەيەكى هەبێ بيست سالْ لەوەزيفەى قەزائى، بەنيسبەت رئيس و نائيب رەئيس، وە 15 سالْيش بەنيسبەت ئەوانەى كە موستەشارى موساعيدن، دوايى لەهەمووى موهيم تريش لەمادەى 29 بەمەرسومى ئيقليمى ئەوە تەعين دەبێت، ئەڵێ، يعين الرئيس ونائب الرئيس والمستشار بمرسوم اقليمي بناء على اقتراح من وزير العدل وموافقة مجلس الوزراء، يەعنى لەوێ دەسەڵاتى وەزير عەدليش ئەوە نيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

د. ناسيح فەرموو.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

هەنديك لە ئەندامانى بەڕێز كە پێشنياريان كرد بگۆڕدرێت، كەوايە وشەى موستەشار لەجێگاى خۆى نەهاتووە، من پيم وايە بەپێچەوانەوە خۆى ئەسڵەن بە سەرۆكەكەيشى وجێكرەكەيشى موستەشارن، هيچ ئەمە لەوە كەمتر نيە لەهەيبەتى ئەوان، بەپێچەوانەوە خۆيان هەيئەيەتێكى ئيستيشارين، راستە ناومان نا مەجليسى شورا، يەڵام خۆيان هەيئەتێكى ئيستيشارين، لەبەر ئەوە زۆر زۆر تەبيعيە ناوەكە بە موستەشار بمێنێتەوە، چونكە هەم جێگرو هەم سەرۆك هەردووكيان ئەوانەيش موستەشارن، بەڵام لەوێ بەتەئكيد هاتووە ناوى سەرۆكە و جێگرەو ئەوەندە موستەشارە، يەعنى هەيئەتەكە موستەشارينن، يەعنى هەيئەى ئيستيشاريە، بەڵام ئێمە ناومان نا شورا، شتێكى زۆر زۆر سروشتيە، يەعنى وشەى راوێژكار ئەوەندە باهەيبەتەكەى نەهێنينە خواەوە بڵێين هێنە، بەڵام من ديسان ئەڵێمەوە چوارەكەى تر پێويست ناكات يان ئەگەر ئەتانەوێ زيادىكەن يان ئيزافەيان كەن يان لە حەوتەكە زيادى كەن يان بيكەنە نۆ يان زياتر يان

کەمتر، بەڵام موساعیدین نابێ، دوو نەوعە موستەشار نابێت، ئەوان خۆیان هەیئەتێکی موستەشارین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شوقی فەرموو.

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئاماژە بە قسەکەی کاك کریم، حەزئەکەم ئەو مادەیە ئەگەر رێگام پێ بدەی بیخوێنمەوە کەئەوەی ئەو دەڵێ موخالیفە، یجوز بقانون انشاء مجلس الدولة یختص بوظائف القضاء الادراي والافتاء والصیاغة وتمثیل الدولة وسائر الهیئات العامة امام جهات القضاء الا ما استثني منها بقانون، ئەوە راستە بەقانون دا دەنرێ، خۆ سلۆتەی قەزائیش هەر بەقانون دادنرێ، بەڵام سولتەی تەنفیزی جیاوازە لەگەڵ قەزا، خۆ ئەوە نابێت سەر بەحکومەت بێت یان سەر بە سولتەی تەنفیزی بێت، لێرە ئاماژە بەئەوە ناکات، مادام ئاماژە بەئەوە ناکات دەبێ ئێمە بگەڕێینەوە بۆ مەبدەئەکەی دیکە، فیعلەن دەبێ ئێستاکەش تەئکید دەکەم کە بەڕێز جەنابی وەزیریش ئاماژەی بەوە کرد کەئەوە ئیشێکی ئیداریە، بەڵام ئەوە ئیشێکی ئیداری نیە، ئەوە ئیشێکی قەزائییە خۆی دەڵێ قەزایای ئێداری، یەعنی بۆ مونازەعاتە لەبەینی وەزارەتەکان، یاخود لە بەینی رەئیس و مەڕئوسە، ئەوە قەزایە پیمان خۆشە یان پێمان ناخۆشە، لەم حاڵەتە دەبێ ئیستقلالییەتی هەبێ و لەزوربەی ولاتەکانیش وایە کەهەیئەیەکە ئیشی موستەقیلە، من جارێکی کەیش تەئکید لەسەر ئەوەیش دەکەمەوە کەپێویستە ئیستقلالییەتی هەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

با زۆر روونبێت بوهەموتان، ئەوە کەس نەیوتوە ئیشێکی ئیداریە ئەوە ئیشێکی قەزائیە، بەڵام حەسمی مونازەعاتی ئیداری دەکات، ئەوە هەیئەتێکی قەزائی گەورەیە سەر بەخۆیە، بەڵام ئیداریەن رەبتی بەوەزیری عەدلەوە هەیە، حەسمی مونازەعاتی ئیداری دەکات و رەبتی حکومەتیشە، وەکو ئیدیعای عام، وەکو تاپۆ، وەکو دەوائیری تری قەزا، ئەوەی مەحاکیمە ئیستقلالیەتی وەر گرتووە، ئەوانەی تریش موستەقلن، بەڵام ئیداریەن رەبتی ئەو وەزارەتانەی کە بۆیان کراوە، ئێستا دوو رەئی هەیە رەئیەك حکومەتە، کەلیژنەی قانونیش پشتگیری لێ کرد وەژمارەکەیشیان دەڵێت لە حەوت کەمتر نەبێت وە نیوەکەیشی کردووەتە چوار، رەئیکی تریش هاتووە لەسەر ئەوە کە کاك زانا وتی و ژمارەیەك لە ئەندامان پشتگیریان لێ کرد، ئەویش دەڵێ ئەو ئەنجومەنە وەکو هەموو ئەنجومەنەکانی تر رەئیسی هەیە، نائیبی هەیە وە عزویشی هەیە، ئەوانە هەیئەتێکی ئیستیشارین، هەیئەتی مەجلیسەکەن، دەبێت چەند کەسیکێش وەکو موستەشارین بۆیان دابنرێت، ئەگەر موقتەرەحەکە سیاغەی بکەی کاك زانا بۆ ئەوەی دەیخەینە دەنگەوە وەحەسمی ئەو مەوزوعە بکەین، کاك جمالیش پشتگیری لە هەمان ئیقتیراح کرد، بەڵام دوو مەسەلە هەیە پێش ئەوەی موفتەرەحەکە بخەینە دەنگەوە لەبەر ئەوەی شتێکی قانونیە و نیزامیە بیخەینە دەنگەوە، یەك شت دەڵێین بۆ ئەو موقتەرەحەی کاك زانا کە رەواجی هەیە، چونکە مێشکمان

رەوشەنبیریمان لۆموناقەشەکردنی قەوانیندا ئەو مەجلیس ئیستیشاریە دێتە بیرمان، موستەشارمان داناوە لەهەموو وەزارەتێك، ئەو موستەشارە فەرقی هەیە، ئەو موستەشارە نیە لەوەزارەتی تەندروستی و خویندنی بالاو ئەوانەدا هەیە، ئەو موستەشارە حاکمە، قوەتی حاکمی هەیە، حوکمی قەزایا دەکات، ناوی لە زۆر ولاتاندا موستەشارە، بەلام لە ولاتی ئێمەدا لە بەر ئەوەی کە موستەشار دێتەوە بیرمان دووسەدو قسور موستەشارمان لە ئەنجومەنی وەزیران هەیە، هەر وەزارەتێك ئەوەندە موستەشاری هەیە، زۆر مواسەفاتیشیان نیە هەندێکیان، بۆیە ئەو خەڵتە نەبێت، بەلام لە رووی قانونی و ئیستراتیجیەوە ئەو موقتەرەحەی وەزارەتی عەدل خۆی کەناردوویەتی و حکومەت ناردوویەتی و لیژنەی قانونی پشتگیری لێ کردووە تەبیعیە، بەلام لە رووی رەوشەنبیری ئێمە ئەوەی تر دەبێت جا ئەوە ئیتر بۆ خۆتان دەمێنێت، سیغەکەم بدەری بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە, کاك ناسیح فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جارێکی تر تەئکیدی لێ دەکەمەوە، خۆی ئەمانە موستەشاری دەوڵەتن، لەزۆر ولاتدا ئاوها هاتووە، ئەوانە خۆیان حاکمن یان شارەزان، پسپۆرن لەبواری خۆیان، من بەراستی تێناگەم ئەو چوارەی تر بۆچیە؟ ئەو چوارەکەی تر زیادەیە، یەعنی لێرە پێویست بەو چوارە ناکات، ئەگینا حەوتەکە زۆر تەبیعیە، دەیکەنە حەوت، دەیکەنە نۆ موشکیلە نیە، بەلام چوارەکە زیادەیە، دروست نیە لەگەڵ وەزارەتەکانی ترا تیکەڵ بێت، وەزارەتەکانی تر لەوانیە وەزیر شارەزا نەبێ، لەبەر ئەوە پێویستی بە پسپۆڕ هەیە، پێویستی بە شارەزا هەیە، بەلام ئەلێرە هەیئەتەکە هەموویان شارەزان هەموویان پسپۆڕن لەبەینی خۆیان، لەبەر ئەوە پێویستیان بە شارەزا نیە، پێویستیان بە پسپۆڕو شارەزا نیە، یەعنی دوو شتی جیاوازە با تێکەڵ نەبێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحەی کاك زانا دەڵێ، يؤسس في الاقليم مجلس يسمى مجلس الشورى لاقليم كوردستان – العراق يرتبط اداريا بوزير العدل ويتألف من رئيس ونائب للرئيس وعدد من الاعضاء لايزيد عددهم عن خمسة عشر عضوا، جا ئەوە ئەو موقتەرەحە، عەدەدەکەی ئیشکال پەیدا ئەکات، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەکەم: بەنیسبەت تەصویتەوە، ئەگەر درا تەصویت، ئەبێ موقتەرەحی لیژنەی قانونی بدرێتە تەصویت کە لەگەڵ موقتەرەحی حکومەت یەکەو یەکیان گرتۆتەوە ئەمە لە رووی قانونیەوە، لە رووی دووهەمەوە من حەزدەکەم ئەوە تەوزیح بکەم، برایان مەحکەمەی ئیداری چاوێکی زۆری لە سەرە لەناوەوەو لە دەرەوە، حەزئەکەم ئەوە بزانین و پەیوەندی بە شەریحەیەکی خەڵکی زۆرەوە هەیە، رجاتان لێ دەکەم تەقییدی سنووری ئەو مەجلیسە مەکەن بادەستیان بالابێ لە مەسەلەی دانانی موستەشارین و دانانی موساعیدینی موستەشارین، موساعید موستەشارین خزمەتی خۆی دەکات و دیاری کراوە کێیە، موستەشار خزمەتی خۆی

دیاری کراوە، هەموویان صنفیان قازیە، یەعنی خەڵکێك نیە لێرەو لەوێ بیانهێنین، ئێمە لەزمنی قانونەکدا هەیە داوا دەکەین لەوەزارەتی تەعلیمی عالی وبەحسی عیلمی دەستنیشانی کوادری ئەکادیمی بۆ بکەن، بۆ ئەوەی ببن بە موستەشار لێرە، یەعنی مەسەلەکە مەسەلەیەکی زۆر گرنگە، حەزئەکەم بەجدیەتەوە وەریگرین، نەوەك بەو شکڵەی کە هەندێك برادەران بۆی دەچن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زانا، کاك سەردار، کاك کریم موقتەرەحەکەتان شمولییەتی تێدا نیە و وزوحیشی نیە، لەبەر ئەوە موقتەرەحی ئەو وەزارەی کەحکومەت دای ئەوە پەسەند دەکەین، ئەگەر نەیهێنا ئەو وەختە ئەو موقتەرەحەی ئێوە دەخەینە موناقەشە بۆ دەوڵەمەند کردنی، بۆیە سەرەتا موقتەرەحی ئەصلەکە زۆر موناقەشە کرا، ئێستا رەئیتان داوە، بەڵام رەئیەکەتان وزوحی تێدا نیە و شەرحی دەوێت، رەبتی نیە بە مەوادەکانی تریشەوە، ئەگەر رەئی لیژنەی قانونی کە لەگەڵ رەئیی حکومەتدا یەکن دەنگی نەهێنا، ئەو وەختە رەئیەکەی ئێوە دەخەینە دەنگدانەوە و دەوڵەمەندی دەکەین وسیاغەکەی باشتر دەکەین و دەنگی بۆدەدەین، دەگەڕێمەوە بۆ موقتەرەحی حکومەت کە لەلایەن لیژنەی یاساییەوە تەعدیلێکی لەسەرکراوە، دەڵێ نصف عەدەدەکەی، لایقل عن اربعة مساعدین فقط، وەکو خۆی با لەجیاتی لیژنەی قانونی خۆم دەیخوینمەوە دەڵێت، یؤسس في الاقلیم مجلس یسمی المجلس الاستشاري الاعلی لاقلیم کوردستان – العراق یرتبط اداریا بوزیر العدل، ویتألف من رئیس ونائب للرئیس ومستشارین لا یقل عددهم عن سبعة ومستشارین مساعدین لا یزید عددهم عن اربعة موستشارین، یەعنی موساعیدەکان نابێت زیادتربێت بەڵام موستەشارەکان نابێت کەمتر بێت لە حەوت ئەوە فەرقێکی تەواوی هەیە و زۆریش موناقەشە کرا لەسەر ئەوە، ناوەکە گۆڕا، ئەوە ناوەکان گۆڕان وەکو پێشتر هاتووە، مجلس الشوری لاقلیم کوردستان، جەنابی وەزیر پێش ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە دەمەوێ رەئیت وەربگرم لەسەر ئەوەی: یؤسس في الاقلیم مجلس یسمی المجلس الاستشاري الاعلی لاقلیم کوردستان – العراق، مجلس شورا، ئاخر ئەوە لێرە نەنووسراوە، تەعدیل دەکرێت وەکو وتمان، وەکو دەنگمان بۆی داوە، مجلس الشوری لاقلیم کوردستان – العراق، یرتبط اداریا بوزیر العدل، ویتألف من رئیس ونائب للرئیس ومستشارین لا یقل عددهم عن سبعة ومستشارین مساعدین لا یزید عددهم عن اربعة مستشارین، یەعنی موساعیدەکان لەچوار نابێت زیادتربن، موستەشارەکانیش لە حەوت نابێت زیاتربن، فەرقیان زۆرە لێرە، یەعنی موساعید نابێ لە چوار زیاتربێت، جەنابی وەزیر رەئیت چیە؟.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/ وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە سیغەیەکی باشە، بەڵام ئەو کەلیمەی ئەخیری موستەشارەکەی ئەخیرە زیادە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك بارزان فەرموو.

بەڕێز بارزان محمد قادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

کاك فرست شەرحێکی باشیکرد لەسەر سەقفی ئەعلا، چونکە لەمادەی چوارا لەبڕگە دووی ئەوەلەن دەڵێت، لایحق للمستشارین المساعدین التصویت، یەعنی ئەو ئیزافانەی کەوەزیر چ کاتێك بیەوێت زیادی بکات وەکو موستەشار، یەعنی حەقی تەصویتیان هەیە، ئەو شەرحەی کاك فرست زۆر مەعقولە بیخەینە دەنگدانەوە بۆ سەقفی ئەعلا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فاروق خۆت و لیژنەی قانونی لەسەر ئەو موقتەرەحە رەئیتان چیە؟ کاك حاتەم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئیشارەت بەوە ئەدەم ئەو سیغەی لیژنەی قانونی و ئەوەی حکومەت زۆر باشە، بەڵام حەدی ئەعلای بۆ دیاری بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەح هەیە کە حەدی ئەعلای بۆ دابنرێت، ئێستا لیژنەی قانونی و جەنابی وەزیریش موسڕن لە سەر رەئیە کەی خۆیان، جارێکی تر دەیخوێنمەوە و دەیخەمە دەنگەوە، پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەپاڵ ئەو رەئیە رەئێکی کەیش هات و برادەرانیش تەئییدیان کرد دەربارەی حەدی ئەعلا، لەبەر ئەوە بە پێویستی ئەزانم ئەویش بخرێتە دەنگدانەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە رەئیی جانابی وەزیرو لیژنەی قانونی وەردەگرم بو موقتەرەحەکەی کاك فرسەت کە دەبێ حەدی ئەعلای هەبێت، بۆ حەلێکی وەسەت، لایقل عن سبعة ولایزید عن اثنی عشر، رەئیتان باشە لەسەر ئەوە، یەعنی لە حەوت کەمتر نەبێت ولە دوازدە زیاتر نەبێت، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رەنگە ئیشی مەحکەمەی ئیداری یان ئیشی مەحکەمەی شورای ئێستا کەم بێت، بەئیعتیبار دەزگایەکە تازە دادەمزرێت، بەڵام رەچاوی ئەوە بکەن رەنگە ئێمە چەند دەزگامان هەبێت لەو وڵاتە، چەند وزارەتمان هەبێت ئیشیان بەو دەزگایە دەکەوێت، مونازەعات بەینی وەزارات کە ئیختیساساتی جیاجیایە ئیشیان بەو دەزگایە دەبێت، یەعنی ئەو دەزگایە دەسەڵاتێکی فراوانی هەیە، ئێمە ئەگەر دەستی ئەو دەزگایە بکەینەوە هیچ زەرەر ناکەین، ئەو دەزگایە تەنها بۆ خزمەت کردنی ئەم وڵاتەیە و مەفروز وانیە ئێمە عەشوایی بچین موستەشارین بێنین بۆ ئیمتیازات، ئەبێ موستەشارینی ئیختیساسیین بێرین کەبتوانن خزمەتی ئەم دەزگایە بکەن، بەدەیان وهەزاران سبەی، دوو سبەی مونازەعات حەسم دەبێت دەعاوی زۆر دەبێت، یەعنی

حەق وایە ئێمە دەستی ئەم دەزگایە کراوە بکەین بۆ ئەوەی بتوانین موستەشارین و موساعید موستەشارین لەو مەجالاتانە بۆ خویان دابنێن و حەدی ئەدنایەکەی مەشروعی حکومەت موافقین و تەئییدی پڕۆژەی حکومەت دەکەین، دوا رەئییش رەئی جەنابتان و ئەندامانی پەرلەمانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازناز خان فەرموو.

بەڕێز نازناز محمد عبدالقادر:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من دژی ئەو رەئیەم کەژمارەی ئەو دەزگایە زیادبکرێت، ئەوەش جۆرێکە لە بەردەوامیدان بە بیروقراتیەت کە لەوڵاتی ئێمە ئینتیشاری کردووە ولە دوا رۆژیش گەندەڵکاری دروست دەبێ، وجۆری دروست کردنی مەرکەزیەتیش هەبووە بۆ دەزگایەك، بۆ ئێمە دەستی وەزارەتەکان زیاتر سەربەخۆیی بەوەزارەتەکان نەدەین، خۆیان تا رادەیەکی باش بتوانن بەرامبەری ئەو کێشەیە ببنەوە وحەلیبکەن وموستەشارین هەیە لەوێ، ئەمە نوخبەیەکی زۆر کارانەو زۆر پسپۆڕو لێهاتووی لەوێ هەبێ بەژمارە مەحدود، بۆ ئەوەی ئیدارەی ئەو وەزارەتانە بکەن، ئێمە تاکەی بەس ئەرقامەکان بەوشێوە نەگەتیفەکەی بەرزدەکەینەوە ولەهەندێ شوێنیش یاری بە ئەرقامەکان دەکەین وبچووکیان دەکەینەوە، لەدواییدا من باوەڕناکەم، بەڵام قانونی نیم، بۆیە نالێم 100٪، بەڵام لە 99٪ موتمەئینم لە هیچ شوێنی لەدونیادا، لە هەر وڵاتێکی تر بگەڕێن موستەشار موساعیدی نیە، موستەشار یەعنی عەقڵی هەمووی، تۆ کەموراجەعەی دەکەی خۆی دەبێ بتوانێ رەئی بدات و حەسم بکات، ئەنجومەنێکیشت دروست کردووە لەموستەشارین حەقی وایە خۆیان بتوانن حەسمی شتەکان بکەن، باشە ئەوانە موساعیدیان بۆ چیە؟ تۆ لەو فەرمانگەیە دەتوانیت خەڵکی تر دابمزرێنیت بەناوی تر، بەناوی باحس بێت، بەناوی هەر شتیکی تر بێت، بەڵام موساعید وابزانم شتێکی زۆر نەگونجاوە و کۆمەڵێك خەڵکی قانونیشمان لێرە هەیە، دوایی ئێمە ئەو دەزگایە ئەوەندە گەورە بکەین دوا روژ دەبێتە شتیکی سەیر، دەبێتە پەرلەمانێکی تر، دەبێتە لیژنەی یاسایی پەرلەمانێکی تر بەخۆمان دروستمان کردووەو سەریشمان لێ دەرناچێ، وەزعەکە ئاڵوزتردەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا زۆر موناقەشە کرا لەراستیدا لیژنەی قانونی و جەنابی وەزیر موسڕن لەسەر موقتەرەحی خۆیان، ئەگەر ئەو موقتەرەحە ئەکسەرییەتی نەهێنا، موقتەرەحاتی جیاجیا هەیە، ئەو وەختە دەچینە سەر موقتەرەحەکەی کاك زاناو دەوڵە مەندی دەکەین بە قسەکانی تری هەندێك ئەندامانی پەرلەمان،بۆیە بۆ ئەخیر جار دەیخوێنمەوە و دەیخەمە دەنگدان، موقتەرەحی پڕۆژەی حکومەت کە پشتگیری کراوە لە لایەن لیژنەی یاساییەوە، دەڵێت مادەی دووهەم: یؤسس في الاقليم مجلس يسمى مجلس الشورى لاقليم كوردستان – العراق، يرتبط اداريا بوزير العدل ويتألف ن رئيس ونائب للرئيس ومستشارين لايقل عددهم عن سبعة ومستشارين مساعدين لايقل عددهم عن اربعة، کێ لە گەڵ ئەو موقەرەحەیە تکایە بادەستی بڵندکات؟، لەبەر ئەوەی زۆرینە لەگەڵیا نین من ئیقتیراح دەکەم ئەم مادەیە دوا بخرێت، بۆ ئەوەی موقتەرەحەکەی

كاك زانا دەوڵەمەندتر بكەین و رەچاوی ئەوە بكەین هەم حەدی ئەعلا وهەم لە گەڵ جەنابی وەزیریش دابنیشن بۆ ئەوەی موناقەشەی بكەن، با ئەو چەند مادەیە تەواو بكەین ئەوجا، لەگەڵ لیژنەی یاسایی و جەنابی وەزیر دابنیشن بۆ ئەوەی موقتەرەحێكی گونجاوبێت، نەك موقتەرەحێكی نەگونجاو بێت، ئەصڵەكە نەكوژێت، كاك ئاریز فەرموو.

بەڕێز ئاریز عبدالله احمد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

یەكەم: مادەكە درایە دەنگدان و پێشنیاری ئەو برادەرانە سەری نەگرت، كەواتە ئەبێ نیوەكەی تریشی بدرێتە دەنگدان، دوو: ئەوبرادەرانە خۆیان دژی ئەونە چون بە ئەوان رادەسپێرێ و ئەوان پێشنیاری ئەو سیاغە بكەنەوە، بۆچی ئەو برادەرانەی تر پێشنیار نەكەن؟ كە پێچەوانەی ئەوان بووە.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك ئاریز تۆ وادیارە لە قسەكانی من تێنەگەیشتی، من وتم كاك زانا وكاك سەردار وكاك كریم سیاغەیەك بكەن لەگەڵ جەنابی وەزیرو لەگەڵ لیژنەی قانونیش تەفاهوم بكەن، خۆ ئێمە دانەنیشتووین لێرە سیراع بكەین، ئەوە شتیكی قانونیە چی باشە بۆ كۆمەڵگا ئەوە بكەین، رەئیكیان هەیە رەئیان وەردەگرن، بۆ بێینەوە ئێرە جاریكیتر بیخەینە دەنگدانەوە؟ ودەنگ نەهێنێت، ئەگەر بكرێت مولاحەزەی ئەوان و جەنابی وەزیرو لیژنەی قانونیش پشتگیری بكەن بەئاسانی دەڕوات، كاك غەفور فەرموو.

بەڕێز غفور طاهر سعید مەخموری:

بەڕێز سەركی ئەنجومەن.

من تێبینی ئەوە دەكەم و زۆر جاری تریش لەیاساكانی تر كە رەئی جیاواز دروست بووە، ئاوها شتەكان دواخراوە، پاشتر بە شێوەیەكی تر براوە و هەر بە هەمان ئەو رەئیە بووە، یەعنی دەستكارییەكی كەم، رتوشێكی كەم كراوە و دواتر دەنگی لەسەر دراوە، ئێستا كەسیاغەكە دراوەو لای جەنابتان هەیە و لای لیژنەی قانونیش هەیە ودەنگیشی هێناوە، شتێكی زۆر زۆر ئاساییە لەسەری بڕۆن بەبێ دواكەوتن، زۆر جاری تریش من تێبینی دەكەم جاری واهەیە بۆ نیو سەعات جەلسەكە دوادەخەین، هەر ئێستا خیلافێكی زۆری لەسەر نیە، ئەكسەرێیەتی لەگەڵ ئەو سیاغەدایە، پێشنیاری ئەندامانی پەرلەمانی كوردستانیشە، حەقە رێز لە ئیرادەی ئەندامانی پەرلەمانی كوردستان بگیرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

جارێ خۆ نەمان خستوەتە دەنگدانەوە كە جەنابت نازانی دەڵێی رێز لە ئیرادەی ئەندامانی پەرلەمانی بگیرێت، ئەوە یەك، دوو: لەبەر ئەوەی رەئیەكەت واقیعی نیە كە بیخەینە دەنگدانەوە ئەكسەریەت بڵێ وایە، ئەو وەختە قسەكەت راست دەبێت، موقتەرەحێكە مەسئولیەتی ریاسەت لەوە دایە، هەر ئەوە نیە ئیدارەتی جەلسە بكات، موقتەرەحێك هاتووە كەموكوڕی هەیە، چۆن بیخەمە دەنگدانەوە؟ قانونییەن كەموكوڕی هەیە، عەدەدییەن كەموكوڕی هەیە، ئەو موقتەرەحە دەخەمە دەنگدانەوە، مەسئوولیەتمان لەوە دایە خۆشمان لە رووی سیاغی و لە رووی قانونییەوە تێبگەین ئەو كەموكوڕیە، دواجا یەخەی ئێمە

دەگرن، قانونێك دەر بچێت بەوەی ئەكسەریەت دەنگیان پێی داوە، هەر كەموكوڕیەكی هەبێت لەرووی زمانەوانی و قانونیەوە خەڵكەكە ئاراستەی ئێمەی دەكاتەوە، بۆیە ئەو فورسەتە دەدەین بە كاك زانا كەخاوەن موقتەرەحەكەیە، ئەوە موقتەرەحەكە لامە، بەڵام تەواو نیە، ئەوەتا دەڵێت: یؤسس في الاقليم مجلس يسمى بمجلس الشورى لاقليم كوردستان – العراق، ويرتبط ادرايا بوزير العدل ويتألف من رئيس ونائب للرئيس وعدد من الاعضاء لايزيد عددهم عن خمسة عشر عضوا، ئاوها نابێت ئەبێت سیاغەیەك تەقدیم بكەن بگۆنجێت لە گەڵ مەبدئی وەزارەتی عەدل، كەناوەكەی دەڵێت موستەشار نیە، عزو مەجلیسە وە عەدەدەكەیش تەحدید بكرێت بەئیتیفاق لەگەڵ جەنابی وەزیر، پێویست ناكات بیخەمە دەنگدانەوە وسبەینێ هەرچی ئیشكالێك بێت جارێكی تر چاوەڕان بكەین پڕۆژەیەكی تر بێت وجارێكی تر موناقەشەی بكەین، كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من مانیعم نیە لەدواخستنی موقتەرەحەكەم بۆ موناقەشەكردنی، بەڵام ئەوەی ئەلعێراقەكە تازەبوو، لە پڕۆژەكەی حكومەتدا وا هاتووە: كوردستان – العراق، منیش هەر وام نووسیوە ئەمە یەك، دوو: مەبدەئی موستەشار و موساعیدی موستەشارم لابردووە، عەدەدەكە ئەمێنێ، عەدەدیش بۆ ئەندامانی پەرلەمان پازدە نەبێ با دە بێ، دە نەبێ با حەفت بێ ئەوە ئیشكالێك نیە، حەدی ئەعلاو حەدی ئەدناش ئەمێنێ با گفتوگۆیەكی سەریعی لەسەر بكرێت بۆ ئەوەی یەك لابێتەوەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

سیاغەكە پاش ئەوەی دوو، سێ مادە تەواو دەكەین فرسەتێك دەدەین، دە دەقیقە دابنیشن و سیاغەكەی خۆتان بیكەن، كاك عبدالكریم بۆ مادەی دواتر بڕۆ.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

مادەی سێیەم: ئامانجی ئەنجومەن سەیركردنی یان یەكلاكردنەوەی كێشە كارگێڕیەكانە و زەمان كردنی یەكێتی یاسا دانان و یك گرتنی بنچینەیی دارشتنی یاسا دانان و زاراوەو دستەواژەكانی یاساییە لەهەڵمدا.

بەڕێز عونی كمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة الثالثة: يهدف المجلس الى النظر في المنازعات الادرارية وضمان وحدة التشريع وتوحيد اسس الصياغة التشريعية والمصطلحات والتعابير القانونية في الاقليم.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئێمە دەقی مادەكە تەئیید دەكەین و هیچ مولاحەزەمان نیە لەسەری، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

کەس قسەی هەیە لە سەر ئەهداف مەجلیس کە لە مادە سێدا هاتووە؟ سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەر ئەوەندە لە رووی رێکخستنەوە بۆ شتەکان دیاری بێ و هەمووی بە سەر یەکەوە نەنووسرێ، ئامانجی ئەنجومەن ئەلیف ئاوها جی ابکرێتەوە، ئەلیف سەیر کردنی یان یەکلا کردنەوەی کێشە کارگێڕییەکان بە زەمان کردنی یەکێتی یاسادانان و یەکرتەنەوەی بنچینە، یەعنی بکرێت بە خاڵ، بۆ ئەوەی یەکسەر وازیح بێت، نەك هەمووی لەسەر یەك بێت، وەکویەك بێت جوملەی یەك ودوو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە ئەو مونازەعاتە ئیدارییەی تێدا نەمێنێ، لە بەر ئەوەی ئەم مەجلیسە سەلاحیەتی موقازات کردنی نیە، ئەوە دەبێتە موتەناقز لەگەل، مادەی پێنجی سوڵتەی قەزائی، چونکە بەپێی مادەی پێنجی سوڵتەی قەزائی، مەحکەمە ویلایەی عامەی هەیە بەسەر هەموو ئەشخاسی تەبیعی بێت یان مەعنەوی بێت، ئەو مونازەعە ئیداریانە ئەگەر لەبەینی ئەشخاسی معنەویا کە دەوائیرە دروست ببێت، ئەوە ویلایەی مەحاکم هەیە، ویلایەی عامە هەیە بەگوێرەی مادەی پێنج، لەبەر ئەوەی ئەو مونازەعە ئیدارییەی باتێدا نەبێت لەێرەدا، من وای بەباش دەزانم و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. رۆژان فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مادە زیاتر باسی ئیختیساسات دەکا نەك ئەهداف، مادەی سێ زیاتر باس لە ئیختیساسات دەکات، دەسەلاتی ئەنجومەنەکە نەك ئامانجەکانی، بۆیە یان لەگەڵ مادەی ئیختیساسات دەمج بکرێ یان بە شێوەیەکی تر بگۆڕێت کە زیاتر باس لە ئامانجی ئەنجومەن دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان رەئیتان لە سەر ئەو سێ مولاحەزە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت مونازەعاتی ئیداری، پێشتریش شەرحمان کرد، ئێستاش تەئکیددەکەینەوە، مونازەعاتی ئیداری بەشێکە لە ئێش وکاری مەجلیسی شورا، چونکە مەحکەمەی ئیداری تەشکیل کردووە، مەحکەمەی ئیداریش بەشێکە لە مەجلیسی شورا و، مونازەعاتی ئیداری حەز ئەکەم ئەو تەوزیرحە بدەمە برادەران، فەرقی هەیە لەگەڵ ئەو مونازەعاتانەی کەمەحاکمی ئیداری هەبوو پێش ساڵی 1991، ئەو مەحاکمە ئیداریەی کە تەشکیل کرابوو، ئەوانە تەماشای نیزاعاتی دەکرد بەینی دوو دەزگا یان دوو وەزارەتی موختەلیف، قەراری مەحکەمەی ئیداری قابیلی تەعن بووە تەمییز دەکرا یان موسادەقە دەکرا بەگوێرەی دەعواکە، واتا لێرە ئەو مونازەعاتە ئیداریە ئەوە نیە کە ئێمە پێش ساڵی 1991 هەمانبوو، کە تەشکیلاتی مەحاکمی ئیداریمان هەبوو؛ مەحاکیمی ئیداری ئێستا بەرەو تەوەجوهێکی تر رۆیشتیە وەتەشکیلەکەیشی مەبەست ئەوەیە هەر قەرارێك دەرچوو لە هەر دەزگایەکی ئیداری کە هاوڵاتی شعوری کرد ئەوە موخالیفی قانونە، تەعن لەوە بکات وەشعور بەزوڵم دەکات تەعن لەو بکات لەپێش ئەو مەحکەمە ئیداریە، یەك لەئیش وکارەکانی ئەوەیە ویاخود هەر موەزەفی ئەگەر هاتو عیلاقەی بەهەیئەی ئینزیباتەوە هەبوو وهەر موەزەفیك شعور بەغوبن بکات لەو عقوبەیە کە دەرچووە دژی، دەتوانی لەو مەحکەمەیە شکات بکات و تەعن لەو هەیئاتانە بدات کە بەگوێرەی ئەوە دروست کراوە، واتا ئیشوکاری ئەو مەحکەمەیە و ئەو مونازەعاتە ئیداریە فەرقی هەیە لەگەڵ ئەو ئیخیساسانەی کە پێش ساڵی 1991 مەحاکمی ئیداری هەبوو، ئەوەی سۆزان خان ئیشارەتی پێ کرد زۆر تەبیعی و زۆر ئیعتیادیە، ئێمە دەتوانین ئەو ئیختیساساتانە بە یەك و دوو و سێ بکەین بۆ ئەوەی وازیح و ریك وپێکتربێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

یەعنی ئەگەر تەبیعیە بۆ نایکەن مادام وایە؟ کاك طارق فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعید جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من باسی شەقی دووهەم دەکەم کەدەڵێت: ضمان وحدة التشريع وتوحيد اسس الصياغة التشريعية والمصطلحات والتعابير القانونية في الاقليم، ئیزافە بکرێت باللغتين العربية والكوردية، لەبەر ئەوەی دستور ئەوەی ئیقرار کردووە، جگە لەوی ئیشکالێکی زۆر و لەناو قاعە وەختێکی زۆر دەکوژین بەموناقەشەی زمانەوانی، ئەوە ئیشی ئێمە نیە، من لەمادەی حەفت بەتەفسیلی باس دەکەم زۆر دەوڵەت هەیە لیژانی راوێژکاری هەیە وە ناوی دەوڵەتەکانیشم لایە کە گەیشتینە مادەی حەفتەم باسی دەکەم، بەڵام لێرە ئیزافە بکرێت بە دوو زمان بۆ ئەوەی ئەو ئیشکالە حەل بکرێت لەناو هۆڵی پەرلەمان، موناقەشەی ئێمە لێرە چیە؟ زۆر جار لەموناقەشە وەختێکی زۆر دەچێت، ئەو وەختە دەگەڕێتەوە بۆ پەرلەمان و قازانجی پەرلەمانە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان له سەر ئەوەی سۆزان خان و لەسەر ئەوەی كاك طارق كه باسی ئەوەی كرد باللغتين العربية والكوردية، رەئیتان چیه؟

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من نەصی دستوریم هێنایه و نەصی دستوری چ لەدستور عێراق وچ لەپڕۆژەی دستوری هەرێمی كوردستان، نەصی دستوری هەیه چ پێویست دەكات ئێمه لەیاساكان ئەوانه تەئكید بكەینەوه؟ پێویست ناكا بەرەئیی من، بەنیسبەت ئەوەی سۆزان خانیش ئەوه سیاغەمان بۆی كردووه، بەتەسەلسول كاك عونی بۆتان دەخوێنێتەوه، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك كریم فەرموو.

بەڕێز كریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من تەئییدی رەئیەكەی كاك طارق دەكەم بەراستی، بۆ ئەوەی تەئكید بكرێتەوه لەسەر ئەوەی كه بەهەردوو زمان ئیهتیمامی پێ بدرێت لەكاتی تەقنین وسیاغه كردنی پڕۆژه یاساكان، با یهتیمان به زمانی كوردی و عەرەبی پێكەوه بدرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

خۆی وجهەتێكی تێدایه بۆ ئەوەی ئەگەر وانەبێت ئەبێ هەمووی هەر بەعارەبی بكەن، هەموو عەرەبی باش بزانن و ئیهتیمامی باش بەوه نەدەن، بەڵام ئەگەر فەرزیان له سەر بكەین كەئهتیمام بەكوردییەكەش بدەن، تەدریجییەن ستراتیجییەن قانون به زمانی كوردی دەوڵمەند دەكات، جا با جەنابی وەزیریش رەئی خۆی بدات بزان ئەوه كێشەیان بۆ دروست دەكات یان كاری ئێمه ئاسان دەكات؟ لێرەدا ئەڵێت: يهدف المجلس الى النظر في المنازعات الادارية وضمان وحدة التشريع وتوحيد اسس الصياغة التشريعية والمصطلحات والتعابير القانونية باللغتين العربية والكوردية في الاقليم، كاك فاروق فەرموو.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/ وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەو موناقەشەی ئێستا دەكرێت پێم وایه ماده سێ باسی ئەهدافی ئەو مەجلیسه دەكات، ئیختیساساتەكانی دوایی دێته سەری، له ئاخیرەكەی، لەمادەكانی ئاخیر، من پێم وایه ئەوه زیاده لەموناقەشەی ئەم مادەیه، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

د. كمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. كمال كەركووكی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەراستی پێویست ناکات لێرە لەناو قانونێك دابنەین بەچ زمانیك بنووسرێت، ئێمە لەدستوری عێراق، لە دستوری هەرێم، زمانی کوردی و عەرەبی زمانی ڕەسمییە، ئیتر پێویست ناکات بڕۆینە ئەو جوزئییاتە، ئەگەر وای لێ بێت هەموو قانونێك لەخوارەوە ئەبێت بڵێین بەهەردوو زمان، دوایی حەتا لەزمانی کوردیش تاکو ئێستاش موستەڵەحاتی زۆر کاملمان نیە، بەڕای من ئەمە مەفتوح بێ باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئەمەوێ جەوابی ئەو ڕەئیەی كاك شێروان بدەمەوەو تەوزیحیش بەجەنابتان بدەم، كە ئەڵێ: الفصل في المنازعات یەعنی چی؟ یەعنی نیزاع، یەعنی خصومە، یەعنی مورافعە، یەعنی دەعوە، یەعنی ئیصدار قەراری تێدایە، ئێمە لەمادەی پێنچی سوڵتەی قەزائی باسێكمان لەسەر ئەوە كردووە ئەڵێین، تسري ولاية المحاكم، ولایەی عامەی هەیە هەموو مەحاكم لەسەر ئەچێ، لەسەر هەموو قەزایەكان لەبەینی شەخسی تەبیعی بێت یان مەعنەوی بێت، بما في ذلك الحكومة وحل جميع النزاعات، حەلی جمیع النزاعات بە مطلق هاتووە، كە بە موطلق هات یەعنی جمیع نیزاعێك مەشمول ئەكات لێرە، ئایا ئەم لیژنەیە دروست بێت لێرە حەلی ئەم مونازەعاتانە بكات، قەرار ئەبێ دەركات لێرە، كە قەراری دەركرد، ئەبێ قەرارەكانی قابیلی تەعن بێت، یەعنی چووە جێگای مەحكەمە، یەعنی مەحكەمەیەكی تر بەرامبەر بە مەحاكمی ویلایەیەكی تر دروست بوو، ئەمە موتەناقیزە لەگەڵ مادەی پێنچی قانونی سوڵتەی قەزائی، لەبەرئەوە من پێم وایە حەلی ئەو نیزاعاتانەی لێ دەربێنین، مەجلیسی شورا بۆ؟ چونكە بۆی هەیە تەقنین كات، بۆی هەیە ئیبدائی ڕەئی بكات، بۆی هەیە مەشورە بدات، چۆن ئەبێت ئیبدائی ڕەئی بكات و تەقنین بكات وقانون دروست بكات، دوو: ئیبدائی ڕەئی دەكات، تەوزیح دەكات، سێ: مەشورە تەقدیم ئەكات، مەشورە یەعنی حەلی نیزاعات دەكات كە لەبەینی وەزارات، هەر لەم قانونەدا باس كراوە ئەڵێ: بۆیان هەیە لەوەزارات، فی جمیع الوزارت، ئەو شوێنانەی كە مورتەبیتن بە وەزارات داوای تەوزیح لەمەجلیسی شورا بكەن، كە داوای تەوزیحیش لە مەجلیسی شورا بكەن، ئەو كاتە مەجلیسی شورا تەوزیحیش ئەداو موقازاتیشیان دەكات و حەلی نیزاعەكەیش دەكات وەكو مەحكەمە، لەبەر ئەوە من پێم وایە ئەوە ئیزدیواجییەتێك لە بەینی سوڵتەكاندا دروست دەكات، موناقەزەیەك لەبەینی ئەو مادەی پێنجی سوڵتەی قەزائی وئەم قانونە دروست ئەكات، لەبەر ئەوەی ویلایەی عامە هەیە بۆ مەحكەمە بەسەر هەموو نیزاعاتێكا، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قانونی مەجلیسی ئیستیشاری، قانونێکی خاصە تەقییدی قانوانین عام دەکات ئەوە یەك، ئێمە هیچ خیلافمان نیە لەسەر ئەوە، مەحاکم ئێستاش ویلایە عامەی هەیە و یەك لە بڕگەکان کەلەپڕوژەکە هاتووە بەتەفصیلی باس لە بەعزێ ئیلتیزاماتی دەوائیری دەولّەت دەکات، باس لە بەعزێ ئیلتیزامات دەکات کە ناتیجە لە ئیبرامی عقود لە بەینی دوو دەزگا یان لە بەینی وەزارەتێك لەگەڵ وەزارەتێکی تردا، ئەوانە بەراستی لەپێشنیارەکانی خۆمان ئەو بڕگەیەمان ئیلغاکردووە وە گەڕاندوومانەتەوە بۆ مەحاکمی مەدەنی، بیعتیبار ئەوانە ئیلتیزاماتێکە ناتیجە لە نەتیجەی ئیلتیزامات و نەتیجەی عقود، ئەوەمان لابردووە، بۆیە ئەگەر تەماشای ئەهدافەکەی بکەین لە گەڵ ئیختیساساتەکەی، نیهائیەن هیچ تەعاروزێکی تیدا نیە لەگەڵ قانونی سولّتەی قەزائی، چونکە بنەمایەکانیان بنەمایەی جیا جیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملا سعدالدین ملا عبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر قسەی کاك عمر لەمادەی دوازدە دەڵێ، تنظر الدعاوي الواردة في هذا القانون وفق احكام قانون المرافعات المدنية، دوایی ئەوە راستە مونازەعاتی ئیداریە بەس مونازەعاتی ئیداری یەعنی مەشاکیل دروست ناکات لەبەینی ئەو مەحکەمە ئیداریەو ئەو قەزا بۆ؟ چونکە دەڵێت تسري ولاية المحاكم المدنية، لەقانونی مرافەعاتا مەدەنی ودەڵێت: على جميع الاشخاص الطبيعية والمعنوية بما في ذلك الحكومة وتختص بالفصل في كافة المنازعات، ئەوە رێگای ئەو قانونەی کردوەتەوە، الا من استثني بنص خاص، ئەوە نەصە خاصەکەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بزەبت وایە، کاك نوری فەرموو.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە عێراقیشدا پێش ئەوەی کەوا قانونی یا مەحکەمە ئیداری دروست ببێت، لایەنێکی دیکە هەبوو کەوا ئەرکی ئەو مەحکەمەی دەبینی بەناوی لیژنەی ئینزیباتی عام سەر بە وەزارەتی عەدل بو وەسەرۆکەکەیشی حاکم بوو و دادوەربوو من خۆم یەکێك بووم لەو کەسانەی کەوا لەکۆتایی ساڵی 1982دا خانە نیشین کرام بەبڕیاری وەزیری خوێندنی باڵای عێراقی، لەبڕیارەکەیدا نوسیبووی، یحال على التقاعد ويمنع من التدريس داخل جامعات القطر وخارجه، سکاڵام پێشکەش بەو مەجلیسە کرد کەسەرۆکەکەی حاکم بوو، بەڵام بەداخەوە لەبەر ئەوەی کەوا لەژێر ترسی وەزارەتدا بوو بڕیارێکی دەرهێنا نە حەقی بەمن داو نە بەئەویش کەوا حەق بەڕوونی، چونکە ئەیزانی شتێکی ناقانونیە کە پشتگیری لەبڕیای وەزیری خوێندنی باڵا بکات، کەواتا لەم حاڵەتانەدا هەر وەکو کاك عمر وتی ئەوە کێشەیەکە، کێشەیەکە

ئایا لەناو وەزارەتەکاندا یان لەبەینی فەرمانبەران لەگەڵ وەزارەتەکاندا، ئەمانە کێشەیەکی قانونین، دوو لایەن ئەبێ، لایەنێکی قەزائی، لایەنێکی داد وەری یەك لاییان بکاتەوە، زۆر سۆباس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شەرحەکەت باش بوو کاك نوری، بەڵام رەئییت چیە لەسەر ئەو مادەیە؟ پشتگیری لێ دەکەی یان پشتگیری لێ ناکەیت؟.

بەڕێز د. نوری جمیل تاڵەبانی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەسەرەتا وتم ئەو ئەنجومەنە پێویستە پێکبێت لە دوو لایەن، مەحکەمەی ئیداری کەوا پێویستە لەژیر رکێفی دەسەڵاتی مەجلیسی قەزای ئەعلابێت وەکو لەقانونی سوڵتەی قەزائی هاتووە، ئەوەی تریش سەر بەوەزارەتی عەدل بێت وکاروبارەکانی ئەوانەبن کەوا لێرەدا دیاری کراوە، تەنها یەك لاکردنەوەی مونازەعاتی ئیداری، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تەماشای مادەی پازدە بکەین دەڵێت: اذا تنازع اختصاص محكمة القضاء الاداري ومحكمة مدنية فيعين المرجع هيئة قوامها ستة اعضاء، ثلاثة اعضاء يختارهم رئيس محكمة التمييز وثلاثة اعضاء يختارهم رئيس المجلس من بين اعضاء المجلس وتجتمع الهيئة برئاسة رئيس محكمة التمييز وقرارها الصادر بالاتفاق او بالاكثرية يعتبر قرارا باتا وملزماً.

لێرە ئەو هەیئەتەیش دانرایە کە جیاوازی بکات لە بەینی ئیختیساساتی مەحاکمی مەدەنی وبەینی ئیختیساساتی قەزای ئیداری.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

راستە ئەو مادەیە کە لێرەدا دانراوە وەڵامی ئەو پرسیارانە دەداتەوە لەسەر ئەو مەترسیانە کە هەندێ ئەندام باسیان کرد وەکو ئەوەی د. نوری باسی کرد، بەراستی ئێمەش یەك شت هەیە، ئێمە هەموو شتێك تەجروبەی زەمانی حکومەتی بەعسیش بمانترسێنێت، کەواپێمان وا بێت بترسێن کە حکومەتەکەی خومانیش وای لێ بێت، نیگەرانیمان ئەوەیە کەحکومەتەکەمان بتوانێت قانون جێبەجێ بکات، خۆیان دەسەڵاتی قەزامان، قانونەکەمان بۆ ئەهێننەوە، سەد لە سەد سەر بەخۆیە، بەرەو کومەڵگای مەدەنی دەڕۆین ئینشاء الله رۆژێك لە رۆژان کوردستانیش دەبێتە کۆمەڵگای مەدەنی، کەواتە نابێت بە شکەوە تەماشا بکەین، شکمان هەبێت ئەو قانونە بەخۆمان دەری دەکەین و حکومەتەکەیش هین خۆمانەو دەبێ متمانەیشی پێ بدەین و خۆمانیش موراقەبەی دەکەین، هەم خۆمان وەکو پەرلەمان، هەم هەیئەی قەزامان هەیە، هەم میدیامان هەیە، دەسەڵاتی چوارەمە ئەوە موراقەبەی دەکات ئەگەر پێشتیلکاری بکات لە مافی

مرۆڤ یان ناعەدالەتی بکات، وەکو زەمانی بەعس نیە لێی بترسین، ئێستاکە دەیان رۆژنامە هەیە رۆژانە دەستنیشانی هەموو کەموو کۆرپەکان دەکات، نە ئازادی ئەو دەسەلاتانە بەکەیفی خۆیان وەکو جارانە نە حکومەت عەینی حکومەتە، لەبەر ئەوە ئەو مەترسیە لەدانانی قانوندا حەق نیە هەبێت، کاك عمر ببورە هەندێ جار رەئی دەدەمە هەندێ قانونی چونکە دەزانم شتی تازەیان بۆ دێت، بۆیە داوای لێبوردن دەکەم، هەندێکتان دەست بلّند دەکەن و ناوتان نا نووسرێت، بۆیە دەنگتان نادەمێ، بەلّام بۆ هاوکاری کردنی لیژنەی قانونی، هاوکاری کردنی هەیئەی ریئاسە دەنگ دەدەم بە هەندێك برادەر کەبۆ دەولّەمەند کردنی موناقەشەکە، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بەئیسرار لە سەر قسەکەی خۆم و تەوزیحێك لەسەر قسەکەی کاك شێروان کەدەڵێت لە مادەی پازدە وا هاتووە، ئەگەر بگەڕێنەوە بۆ سەر مادەی یازدەی سولّتەی قەزائی، لە ئیختیساسەکانی هەیئەی موەسەع ئەو تەنازوعەی کە لەبەینی تەحدیدی نەوعی مەحکەمە بۆ سەیرکردنی ئەو نیزاعە لەویەدا تەحدید کراوە و دراوەتە هەیئەی موەسەع، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی کاك عمر ئیشارەتی پێدا تەنازع بەینی ئیختیساساتی زمنی سولّتەی قەزائییە، زمنی مەحاکمە، ئەوە عیلاقەی نیە، تەنازوع بەینی ئیختیساساتی مەحاکمی مەدنی و مەحاکمی ئیداری، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا زۆر موناقەشە کرا، حەزەکەم ئەو سیاغە تازەیەکە نوسیوتانە بیخوێننەوە، بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة: يهدف المجلس الى مايلي:

اولا: النظر في المنازعات الادارية.

ثانيا: ضمان وحدة التشريع.

ثالثا: توحيد اسس الصياغة التشريعية والمصطلحات والتعابير القانونية في الاقليم.

بەڕێز سەرکی ئەنجومەن:

يهدف المجلس الى تحقيق مايلى: ما ئاوها بێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەی لیژنەی قانونیدایە بادەستی بڵندکات؟ فەرموون، بائەکسەرییەت لەگەڵ مادەکەن، تکایە بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی چوارەم: ئەنجومەن لەمانە پێکدێت یەکەم: دەستەی گشتی، یەك لەسەرۆك و جێگرەکەی و راوێژکارانی یاری دەدەر پێکدێت و دانیشتنەکانی بەسەرۆکایەتی سەرۆکەوە گرێدەدرێت ولەکاتی ئامادەنەبوونی بەسەرۆکایەتی جێگرەکەی و بەئامادەبوونی سێ لەسەر چوارى ئەندامانی لەلایانی یاساییەوە پێکدێت، دوو: راوێژکارانی یاریدەدەر نابێت لەدەنگداندا بەشداری بکەن.

دووهەم: دەستەی سەرۆکایەتی لەسەرۆك و جێگرەکەی و کۆنترین راوێژکارانی پێکدێت.

سێهەم: دەستەی رێکاری هەرێم: لەسەرۆك و ئەندامەتی یەکێك لە راوێژکاران کەدەستەی سەرۆکایەتی دەست نیشانی دەکات و حاکمێك لەپۆلی دووهەم کەمتر نەبێت کەئەنجومەنی دادوەری دەست نیشانی دەکات پێکدێت و بەسەرۆکایەتی سەرۆك دانیشتن گرێدەدرێت، ئەگەر نەکرا بەسەرۆکایەتی جێگرەکەی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە رەبتی بە و مادەیەوە هەیە کەدوامان خست، لەبەر ئەوە ئەبێت ئەمیش دوا بخەین تاوەکو مادەی پێشتر سیاغەت دەکەین و بەگوێرەی ئەوە گۆڕانکاری تێدا دەکرێت، کاك عبدالکریم مادەی پێنجەم بخوێنەوە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی پێنجەم: ئەنجومەن سکرتێرێکی دەبێ خاوەن بڕوانامەی بەکەلۆریۆسی لەیاسا هەبێت، یان هاوشانی ئەو بڕوانامەی هەبێت و پەیوەندی بەسەرۆکەوە دەبێت و ئەم کارانە دەگرێتە ئەستۆ.

یەکەم: رێکخستنی گۆڕینەوەی نووسەراوەکان.

دووهەم: سەرپەرشتی کردنی کارو باری کارگێڕی ودارایی.

سێهەم: ئامادەکردنی بەرایی ئەو پرسانەی دەخرێنە بەردەم ئەنجومەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة: للمجلس سكرتير حاصل على شهادة البكلوريوس في القانون او ما يعدلها ويرتبط بالرئيس ويتولى مايلي:

اولاً: تنظيم المراسلات.

ثانياً: الاشراف على الامور المالية والادراية.

ثالثاً: تهيئة اوليات القضايا المعروضة على المجلس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین، بەڵام لێرەو لەوێ مولاحەزاتیشمان بۆ هاتووە، ئەو مولاحەزانە عەرزی جەنابتان دەکەین، کە دەڵێت ئەم سکرتێرە سکرتێر ئیعتیادی نیە وەکو ئەوانەی دامو دەزگاکانی حکومەت، سکرتێرێکە ئەبێ مواسەفاتی تایبەتی هەبێت، ئەو مولاحەزاتانەیش دەڵێت دەبێت خزمەتێکی موعەیەنی هەبێت بۆ ئەوەی ببێتە سکرتێری ئەو مەجلیسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مولاحەزاتانە بەجێنە، چۆنکە ئەو ئیشانە بەسکرتێرێکی ئیعتیادی ناکرێت بەراستی، ئەبێ یەکێك بێت لای کەم دە سالّ خزمەتی هەبێت و شارەزایی هەبێت لە ئموری ئیداری و مالی و لە ئیشوکارەکان و لای کەم دە سالّ خزمەت زەروریە، ئەگەر کەس قسەی نیە ئیزافەی دە سالّەکە بکەن، کاك سعد الدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم باشە ئەوەش زیادبکرێت، الاشراف علی التنظیم وتبویب قرارات المجلس، بەڵام نازانم ئەو مایعادلها چیە لێرە هاتووە؟ یەعنی مایعادلها چیە خۆی دەڵێت، حاصل علی شهادة جامعیة لا تقل عن البکلوریوس في القانون، ئاوها باشترە نەك ومایعادلها، چونکە هەر دەبێ قانونی بێت لەوێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت ئەو مایعادلها بۆ کەسێکە کە لەدەرەوە هاتووەو لەوێ شهادەی هێناوەتەوە، ئەوان لەوێ شەهادەی بەکەلۆریۆسیان نیە، لێرە ئەو مایعادلها دەیگرێتەوە، مەقسەدەکە ئەوەیە لەو مایعادلها وە شەهادەت ئەو تەقییمە دەکات و بەنیسبەت مولاحەزەکەی تریش، ئەوەی موراسەلات بەراستی ئەوە خۆیان تەنزیمی دەکەن لەناو خۆیاندا، یەعنی ئەوە پێویست ناکات لێرە لەناو ئەم قانوندا بێت خۆی دەزانی بەراستی بەگوێرەی تەوجیهی رەئیسەوە یان ئەو تەعلیماتەی کە لە دەزگاکە دەردەچێت پێڕەوی پێ دەکات سکرتێر، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەراستی قانونەکە موحەدەد بێت باشترە، ئەو مایعادلها ئیشکال دروست دەکات، چونکە ئەو جێگایە جێگای قانونە، هەر دەبێت خریجی قانون بێت، ئەوەی دەرەوەیش بەقانون حیسابە ونابێت خاوەنی شەهادەیەکی تربێت، ئەبێت خریجی قانون بێت، یەعنی مەقسەد لێرە موعادەلەی بەکەلۆریۆس قانون بێت، کەواتە

خدمەی لایقل عن دە ساڵەکەیش ئیزافەبکە وبیخۆینەوە، بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە، كاك عوني فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة: للمجلس سكرتير حاصل على شهادة بكلوريوس في القانون او مايعادلها وله خدمة لاتقل عن عشرة سنوات في الامور القانونية والادراية ويرتبط بالرئيس ويتولى:

اولا: تنظيم المراسلات.

ثانيا: الاشراف على الامور الادارية والمالية.

ثالثا: تهيئة اوليات القضايا المعروضة على المجلس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵێتی تکایە دەستی بڵندکات؟ فەرموون، بەکۆی دەنگ قەبوڵ کرا، بۆ مادەی دواتر تکایە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەروازەی دووەم

تایبەتمەندییەکانی ئەنجومەن

مادەی شەشەم: ئەنجومەن تایبەتمەنددەبێت بە یاساکاری و دەرکردنی بیرورا لەکاروبارەکانی یاسایی و دادوەری وکارگێڕی لەهەرێمدا.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الباب الثاني

اختصاصات المجلس

المادة السادسة: يختص المجلس بالتقنين وابداء الرائ والمشورة في الامور القانونية والقضاء الاداري في الاقليم.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین و هیچ مولاحەزەمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك سعدالدين فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەڵێت، يختص المجلس بالتقنين، ئەوە دیارە وانیە، وابداء الرائ والمشورة في الامور القانونية، ئەی والقضاء الاداري في الاقليم، چون یەعنی لەسەر کوێندەری عەتف دەکەن کە دەڵێن، والقضاء الاداري، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. روژان فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مادە وابزانم زیادە، چونکە لەمادە حەفت باس لەتەقنین دەکات، هەر وەها لەمادە نۆ باس لە ابداء الرائ دەکات بەتەفسیڵی، یەعنی نازانم بۆ ئیختیساسەکان لێرە کورت کرایەتەوە لەیەك مادە و دواییش تەفسیلی کراوەتەوە لە مادەی حەفت و هەشت و نۆ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نازانم ئەگەر پێتان زیادە ئەوە لایبدەن، چۆن پێتان زیاد نیە؟ د. هالە فەرموو.

بەڕێز د. هالە سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم دەمج بکرێ لەگەڵ حەفت، دوایی بەتەفاسیڵ هاتووە کە دەڵێت، ویمارس في مجال التقنين، یەك یەك پێدا دێتەوە، ئەگەر دەمج بکرێت وازیح تر دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئاخر ئەوە ئیختیساسە، ئەو، مومارسەیە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی لە مادە شەش بە شکلێکی موختەسەر هاتووە کە ئیختیساساتی ئەو مەجلیسە چیە، پاشان لەرووی سیاغەوە بەوشیکلە بێت باشترە، دوایی دێتە سەر یەکە یەکە، فەسڵێکی تازەی بۆ داناوە، ئەو بۆ مەشوەرەیە، ئەوە بوقەزایای ئیداریە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە باشی شەرح کرد، ئەوە بابی دووهەم، ئیختیساساتی مەجلیس مادەکە باسی کردووە کە تەقنین چیەو ئیبدای رەئیی و مەشوەرەشی باس کرد، بۆیە لانەبرێت زۆر راستە، دەیخەمە دەنگەوە ئەو مادیە کێ لەگەڵێتی بادەستی بڵندکات تکایە؟ کێ لەگەڵێدا نیە؟ باشە بەئەکسەرییەت وەرگیرا، فەرموو کاك عبدالکریم بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەصلّی یەکەم:

یاساکاری

ماددەی حەوتەم: ئەنجومەن لەمەیدانی یاساکاریدا ئەم کارانە ئەنجام دەدات.

یەکەم: ئامادە کردنی وداڕشتنی پڕۆژەی یاساکان لەهەرێمداو لەسەر داوا کاری ئەنجومەنی وەزیران و وەزارەتە تایبەت مەندەکان وئەو لایەنانەی پەیوەست نین بە وەزارەت.

دووهەم: وردبینیکردنی پڕۆژەکانی ئەو یاسایانەی ئامادە دەکرێن لەلایەن ئەنجومەنی وەزیران، یان وەزارەتەکان، یان لایەنەکان کە پەیوەست نین بەوەزارەتەکانەوە لەڕووی روخسارو بابەتەوە.

سێهەم: پڕۆژەی یاساکان بەنووسراوێك بۆ ئەنجومەن ڕەوانەدەکرێت کەلەلایەن وەزیری تایبەت مەند یان سەرۆکی ئەو لایەنەی کەبەوەزارەتەوە پەیوەست نین ئیمزا دەکرێت و دەبێت ئامادە بێت بۆ کارەکانی دەرکردنیان و هەموو کارەکانی ئامادە باشی بۆ بکرێت.

چوارەم: وەرگرتنی بیرو رای وەزارەت و لایەنەکان کە پەیوەند نین بەوەزارەت بەپڕۆژەی ئەو یاسایانەی بۆی هاتوونەو بۆی هەیە داوای نوێنەرێکیان لێ بکات بلەی لەبەڕیوەبەری گشتی کەمتر نەبێت بۆ مەبەستی ئاماژەپێکراو.

پێنجەم: ئەنجومەن لەپڕۆژەکە دەکۆڵێتەوە وئەگەر پێویست بکات دایدەڕێژیتەوەو ئەو بەدیلەی بەپێویستی دەزانێ پێشنیاری دەکات و لە گەڵ ئەو راسپاردانەی ئەنجومەن بۆ ئەنجومەنی وەزیرانی بەرز دەکاتەوەو وێنەیەکیش لەو پڕۆژەو راسپاردانە بۆ وەزارەت یان ئەو لایەنەی پەیوەست نین بەوەزارەت ڕەوانە دەکات.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل الاول

التقنين

المادة السابعة: يمارس المجلس في مجال التقنين.

اولا: اعداد وصياغة مشروعات القوانين في الاقليم بطلب من مجلس الوزراء او الوزارات المختصة او الجهات غير المرتبطة بوزارة.

ثانيا: تدقيق مشروعات القوانين المعدة من قبل مجلس الوزراء او الوزارات او الجهات غير المرتبطة بوزارة من حيث الشكل والموضوع.

ثالثا: ترسل مشروعات القوانين الى المجلس بكتاب موقع من الوزير المختص او رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة مع بيان اسبابه الموجبة وجميع اعماله التحضيرية.

رابعا: استطلاع رائ الوزارات او الجهات غير المرتبطة بوزارة بمشروعات القوانين الواردة اليه، وله حق طلب حضور ممثل عنها لاتقل درجته عن مدير عام للغرض المذكور.

خامسا: يقوم المجلس بدراسة المشروع واعادة صياغته عند الاقتضاء واقتراح البدائل التي يراها ضرورية ورفعه مع توصيات المجلس الى مجلس الوزراء وارسال نسخة من المشروع والتوصيات الى الوزارة او الجهة غير المرتبطة بوزارة.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە دەقی مادەکە تەئیید دەکەین، چونکە پەیوەندی بەتەقنینەوە هەیە و تەفسیلاتی تەقنین چیە، شەرحی دەکات، بۆیە ئەوە مادەیەکی ئاساییە، وەئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو شمسه خان.

بەڕێز شمسه سعيد محمود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من ئەبوایە پێشتر ئە مولاحەزانەم بدایە، تەقنین وا باشتر بوو لە مادەی یەکەم پێناسەکەی بهاتایە، نەك لێرە بەو دوورو درێژییە، پێناسەمان بکردایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك طارق فەرموو.

بەڕێز طارق محمد سعيد جامباز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من گلەیی لەسەرۆکایەتی دەکەم، لەبەر ئەوەی پێشنیارێك كاك كريم بەحری تەئییدی كرد و نە خرایە دەنگەوە، ئەوە خاڵی یەکەم، خاڵی دووهەم: لە دە دەوڵەت زیاتر ئەو یاسایەی دێتە پەرلەمان، لە دەرەوەی پەرلەمانەوە دێت، پاشان لە لیژنەی قانونی یان لە مەجلیسی شورا تەرجەمە بەدوو زمان دەکرێت، چونکە ئەبێ بە دوو زمان بخوێنرێت، چونکە من ئەندامێکی لیژنەی یاساییم سەیرەکەم زۆر حار بەعەرەبی دێت، دەیدەینە دەرەوە، یەکێك تەرجەمەی دەکات و لەناو قاعە موناقەشە دەکرێت، ئەوان پسپۆڕن، ماموستای زانکۆن، دادوەرن، هەر یەکێکیان بیست سالّ خزمەتیان هەیە، دەتوانن حەقی ئەو ئیشانە بەتەواوی بدەن لەلایەنی زمانەوانی و یاسایی، من چەند شتێك دەڵێم کە لە ناو پەرلەمان ناکرێت، لە دەرەوەی پەرلەمان دەکرێت، لە ئەمریکا، بریتانیا، سویسرا، وزۆر دەوڵەتی تریش دەکرێت، من پرسیارێك دەکەم ئەگەر بەعەرەبیان نارد وزۆر جاریش بەعەرەبی دەینێرن، ئێمە دەینێرینە دەرەوە تەرجەمەی دەکەن، لێرە من پێشنیارەکەم دوو بارە دەکەمەوە، دەبێت بە کوردی و عەرەبی بینێرن نەك تەنها بە عەرەبی، یان بە یەك زمان بینێرن، زۆر جاریش ئەوە ئەندامانی لیژنەی یاسایی لێرەن، زۆر جار بە عەرەبی دەینێرن، ئێمە دەینێرینە دەرەوە لەوێ تەرجەمەدەکرێت، لەبەر ئەوەی لەوێ بەتەواوی تەرجەمە دەکرێت هەم لە ناحییەی موستەڵەحەکان وهەم لە ناحییەی زمانەوە و، حەقی قانونی بەتەواوی دەدرێتە ئەو قانونە، وەلێرەش لەناو قاعەش من ئەوە دوو بارە دەکەمەوە، لە دونیایدا نیە موناقەشەی لوغەوی بکرێت لە

پەرلەماندا بەزمانی کوردی و عەرەبی، بەڵکو دەکرێت بخوێنرێتەوە، بەڵام نەك موناقەشە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سعدالدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەت مومارەساتی مەجلیس دوو شتی تێدایە، یەك: ئەو شتەی کە پێشتر حازر دەکرێت و رەوانەی مەجلیس دەکرێت لەپاشان دوایی مەجلی حازری دەکات و رەوانەی حکومەتی دەکات، لێرە کە باس دەکات، لە اولا: نوقسانییەکی تێدا هەیە کە دەڵێت: الاعداد وصیاغة مشروعات التشریعات لەپاشان هەتا، المرتبطة بوزارة ئەوەندە نوسراوە، بەڵام دەبێت ئەوەی تێدا بێت، بعد ان یرفق بها ما یتضمن اسس التشریع المطلوب مع جمیع اولیاته، یەعنی لێرەدا دەبێت ئەوەی تێدا بێت، اسس التشریع چیە؟ لەو مەشروعەی کە رەوانە کرایە، خاڵی دووهەم: کەدەڵێت ثالثا: ترسل مشروعات القوانین الی المجلس بکتاب موقع من الوزیر المختص او الرئیس للجهة غیر المرتبطة بوزارة، لێرەدا ئەعلایەکی نوقسانە ئەبێ بڵێین: الرئیس الاعلی للجهة غیر المرتبطة بوزارة، لەپاشان دەڵێت: مع بیان الاسباب الموجبة وجمیع الاعمال التحضیریة، ئێ باشە یەعنی راستە باسی مع بیان الاسباب الموجبة دەکات، بەڵام خۆ نابێت بڵێت: بەیانی ئەعمالی تەحزیریەکەی دەکات، نەء وە مەشفوعەن، یەعنی دەبێت لەگەڵ قانونەکە رەبت بکرێت و بلێت: جمیع الاعمال التحضیریة ئەو کەلیمەی مەشفوعەن دەبێت زیاد بکرێت لە پێش جمیع الاعمال، ئەگەر وابمێنێتەوە مە عنایەکەی تێکدەچێت، لەپاشان خاڵێ دیکەیش، یەعنی خامسا دەبێت خاڵی شەشەمی بۆ زیاد بکرێت، ئێمە هەموومان باش دەزانێن ئەو مەجلیسە مەربوتە بەکێ؟ ئەو مەجلیسە بە مەرسومی ئەقلیمی دادەنرێت و موستەشارو رەئیسەکانی، باشە بۆ ئەوەی تێدا نە نووسرایە کە باس لەوەی دەکات دەڵێت: تقدم هیئة الرئاسة وە لە چی کاتێکیش تقدم هئیة الرئاسة، في کل ستة اشهر تەقریرێکیش دەنووسێت لە سوء استعمال السلطة، یان لەسەر ئەوەی ئەو مەجلیسە چی کردووە یان چی نەکردووە، ئەوە باشترە بۆ ئەوەی کەئەو مەجلیسە هەموو شەش مانگ تەقریری خۆی پێشکەش بکات و رەوانەی دیوانی ریئاسەی بکات، هەم بۆ ریقابە لەسەر ئیدارە، هەم لەبەر رێکوپێکی کاری ئیدارە باشتر دەبێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

غەیری دەرکردنی مەرسوم هیچ رەبتێکی بەرئاسەتەوە نیە ئەو مەجلیسە، ئەو مولاحەزاتانەی کاك سعدالدین دای، غەیری ئەوەی کە جەوابم داوە، لیژنەی قانونی ئەگەر رەئییکیان لەسەر بێت، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێم وایە نەسەکە لەجێگەی خۆی هاتووە، ئەگەر مادەکان بەعمومی بخوێنینەوە، هەموو ئەو قسانەی کاك سعدالدین وتوویەتی لەزمنی مادەکان هەیە، بەڵام مومکینە لەرووی سیاغەتەوە هەندێك شت هەیە کاك سعدالدین بەنەوعێکی دیکە تێگەیشتووە، ئەگەرنە هەمووی زۆر بەوزوحی تێدایە، چ بەنیسبەت ئیعداد و سیاغەت، چ مەشروعاتی قەوانین، چ لەوزارەتەکان دێت، چ لە ئەنجومەنی وەزیران دێت، ئەوانە هەمووی تێدایە بە تەفسیڵی، نەصەکە لە جێگای خۆی هاتووە وهیچ کەمو کوڕیەکی تیدا نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر (زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من مولاحەزەیەکم هەیە دەربارەی بڕگەی دووهەمی مادەکە، کەباسی تەدقیق کردنی مشروعەکان دەکات، مەشروعێك لە ئەنجومەنی وەزیرانەوە بچێت بۆ ئەم مەجلیسە، ئەو لەوانەیە بۆی هەبێت تەدقیقی بکات لە رووی شکڵ و لە رووی سیاغەو لەرۆوی تەنسیق لەگەڵ دستورو قوانینی تر، بەڵام لە رووی مەوزوعەوە ئەومەجلیسە بۆ تەدخل بکات لە مەشروعێ کە ئەنجومەنی وەزیران یان وەزارەتێکی موختەس ئەینێرێ، ئەو دەزگایانەیانە پێویستی بەو مەبدەئە هەیە لەناو ئەو قانونا، بۆ لەسەر ئەصڵی مەبدەئەکە ئەو تەدخل بکات، من پێم وایە تەدقیقەکە بەس لەرووی شکڵەوە بێت، لەرووی سیاغە بێت، لەرووی تەنسیق بێت لەگەڵ قەوانینی تر، نەك لە رووی دەستکاری قوانینی تر و دەستکاری مەزمونی قانونەکەیش بکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕەئیی من شەرت نیە ئیلا وەزارات ئیعدادی مشاریع بکات، وەزارات دەتوانێت مەبادیئ بدات بە مەجلیسی شورا، لەسەر رۆشنایی ئەو مەبادیئانە ئەو مەجلیسە هەستی پڕۆژەکە دابڕێژێتەوە بەهەماهەنگی و هاوکاری وەزارەتی مەعنی یان لەگەڵ ئەنجومەنی وەزیران، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو مادەیە مولاحەزاتەکانی وا نیە جەواب درایەوە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە نەتیجەی ئەو موناقەشاتانە، پڕسارەکەی من ئەوەیە؟ یەعنی ئیتر لەمەو دوا ئێمەش وەکو ئەندام پەرلەمان ئەگەر بمانەوێ مەشروعێك تەقنین بکەین، ئەبێ ئەوەیش هەر بچێتەوە بۆ ئەوێ یان ئێمە ئەوەیان عیلاقەی نیە بەسەریەوە لەناو ئێرەدا دەمێنیتەوە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نا رەبتی نیە بەئەوەوە، ئەوانیش هەر دەیهێننەوە بۆ لای خۆمان، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر فەقەرەی سێهەم، دەڵێت: ترسل مشروعات القوانین، ئەوە عیلاقەی بەو مادەیەوە نیە، چونکە ئەو مادەیە باسی مەهام و مومارەسەی مەجلیس دەکات، من پێم وایە ئەوە بیبەینە مادەی دە، زیاتر جێگای خۆی دەبینێتەوە، لەمادەی دە نەك لەمادەی حەفت، لەسەر چوارهەمیش لە ناحییەی قەواعیدی من پێم وایە زۆر موەفەق نیە کە دەڵێت: استطلاع الرائ للوزارات او الجهات غیر المرتبطة بوزارة، بەڕەئی من بکرێتە بالوزارة، بمشروعات تیش نە، بەڵکو ببێتە حول مشاریع القوانین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وەزراەتەکە باستژە لە ناحییەی زمانەوانی کە دەڵێت: للجهات غیر المرتبطة بوزارة، یەعنی ایة وزارة، خۆ هەموو وەزارەتەکان بەیەکەوە نابێت، بەنیسبەت ئەوەیش زۆر فەرقێکی نیە بەرەئیی من، من نازانم ئەوە بچێتە مادەی دە یان نەچێت؟ ئەوە لێرە مومارەسەیە هاتووە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هیچ زەرەر نیە مەسەلەیەکی ئیجرائیە بەینی دوو دەزگا، یەعنی زۆر تەبیعی و زۆر ئیعتیادیە، ببێت هەر زەرەر نیە، نەبێت هەر زەرەر نیە و رەچاو دەکرێت، یەعنی زۆر تەبیعیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

گۆڕانکاری بە سەردا نەهات، مادەکە کە پشتگیری کراوە لە لایەن لیژنەی قانونیەوە، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵێتی بادەست بڵندکا؟.

بەئەکسەرییەت وەرگیرا، بەنیسبەت مولاحەزەکەی کاك طارق، رەخنەکەت جێی خۆیەتی، بەڵام وادیارە مولاحەزەی دوو شتت نەکردووە، یەکێکیان ئێمە ئاماژەمان کرد ئەوە مادەیەکی دستوریە بنووسریت، نە نووسریت مولزەمە هەموو تەرەفێك ئەو زمانە بەکاربهێنریت، یەعنی ئەگەر نەیش نووسرێت مەعنای وانیە ئەوان ئەتوانن زمانی کوردی بەکار نەهێنن، مولزەمە ئێمەیش و هەموو دوائیرەکانی تریش زمانی کوردی و عەرەبی بەکار بێنێت بەپێی دستوری عێراقی، ئەوە یەك، دوو: لەو مەرحەلەی ئێستادا ئەگەر جەبریان بکەی بەزمانی کوردی بنووسن، لەوەزیرمان پرسی و لە کاك محمد عمر یشمان پرسی تاقەتی

ئەوەیان نیە، کەواتە ئێستا بیخەیتە ناو مادەکە رێگردەبێت لە بەردەم ئەوەی ئیشی خۆیان بەکار بهێنن، بەڵام واجیبیشیانە بەپێی دستور هەر وەختێك ئەو قودرەتەیان هەبوو فەرزە لەسەریان ئەوە بکەن، بۆیە نەمان خستە دەنگەوە، کاك کمالیش قسەی کرد وتی ئەوە مادەیەکی دستوریە، لیژنەی یاساییش، رەئی وەزیریشمان وەرگرت وتی لەقودرتمان نیە، بۆیە ئەگەر ئەو تەفسیلە نەبوایە کە بووە دوو کەس دەمان خستە دەنگەوە، تەواو دەچینە مادەی دواتر، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جەوابی شەمسە خانمان نەداوە بەنیسبەت تەقنین کە دەڵێت بۆ تەعریفەکەی لێرە نەهاتووە، وابزانم زۆر شتێکی ئەوە نیە کە تەعریفەکە لەوێ بێت، چونکە بابەتەکە لەبەر ئەوەی فەسڵێك هاتووە کە تەعریفەکەیش لەوێ بێت هیچ شتێك ناگۆڕێت، بەنیسبەت ئەوەی کاك طارق، بەراستی ئێمە لەگەڵ بەڕێز کاك سعد وەزیری هەرێم بۆ کاری پەرلەمان ئەو مەوزوعەمان زۆر جار باس کرد و هەندێ جار بەراستی بەکوردی و بەعەرەبی بۆمان دێت لەسە رۆشنایی ئەو ئیتیسالاتەی کە لەگەڵ حکومەت کراوە، بەڵام ئێمە پێمان باشە ئەگەر بکرێت نووسراوێك بکرێت بۆ حکومەت لەمەو دوا مشروعاتی قەوانین بەکوردی وبەعەرەبی بۆمان بنێرن، ئەوجا حکومەت چۆن ئیتیسالّ دەکات لە گەڵ ئەو مەجلیسە، یان لە گەڵ ئەو وەزارەتە بۆ ئەوەی تەنسیقێك بکرێت و ئەو مەشروعانە بەکوردی و عەرەبی بۆمان بنێرن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك عبد الکریم بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەسلی دووەم

بیرورا دەربڕین و راوێژکاری یاسایی

مادەی هەشتەم: ئەنجومەن راوێژی یاسایی پێشکەش دەکات لەوپرسانەی لەلایەنە باڵاکانەوە بۆ پرسکردن رەوانەی بەردەمی دەکرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الفصل الثاني

ابداء الراي والمشورة القانونية

المادة الثامنة: يتولى المجلس ابداء المشورة القانونية في المسائل التي تعرضها عليه الجهات العليا.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە مادەیەکی تەبیعیە و ئاساییە و ئێمە لە گەڵ دەقی مادەکەین و تەئییدی دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك کریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئەوەی، تعرض علیها الجهات العلیا، الجهات العلیا، من پێم وایە شتێکی زیادە، هەر تعرض علیه بەئەوەندە ئیکتیفای پێ بکەین و پێم وایە وافییە، ئەوە یەك، دوو، سەبارەت بە ئەوەی پێش ئێستا کە ئەمڕۆ رووبکردنەوەی لەسەر کرا سەبارەت بە پێشنیارەکەی کاك طارق بۆ زمانی کوردی و عەرەبی هەر وا من پشتیوانیم لێ کرد، من پێم باشە لەسەرئەوە روون کردنەوە بدەم، تەنها روون کردنەوەیە، پاساوەکە ئەوەیە کە لەدستور هاتووە، ئەو پرنسیپانەی کە لە دستور هاتووە ئەبێ لەیاساکاندا رەنگ بداتەوە، بەڵام نابێت ئیکتیفا بەئەوە بکرێت، لە دستور هاتووە بەڵام ئەندامان ئیکتیفا بە ئەوە ناکەن، ئەو ئەنجومەنە ئەگەر پێیان ناکرێت ئەتوانن لیژنەیەکی پسپۆڕ لەزمانەوانی دەست نیشان بکەن بۆ ئەوەی لەرووی زمانەوانییەوە یاساکان دارێژن و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. رۆژان فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من سەبارەت بە الجهات العلیا ئەڵێم بگۆڕدریت بە الجهات المختصة، چونکە ئەو مەجلیسەی شورا و ئەو ئەنجومەنە دەزگایەکی خۆی بالایە، وە ئەو مادەیە دەمج بکرێت لە گەڵ مادە نۆ و بکرێتە فەقەرەیەك، چونکە لە مادە هەشت دەڵێت: یتولی المجلس وە لە مادە نۆ یمارس المجلس، هەردووگی ئیختیساساتی مەجلیسەو لەیەك فەسڵ هاتوونە، دەمج کردنیان باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. هالة فەرموو.

بەڕێز د. هاله سهیل وادی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من هەمان رەئییم هەبوو ئەو الجهات العیا روون نیە، مەبەست چیە لە الجهات العیا؟ با بگۆڕدرێ بۆ الجهات الاخری شامل تره، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سعد الدین فەرموو.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم باشە شتێکی دیکە زیاد بکرێت، زیاتر خزمەتی ئیشەکەدەکات، ابداء المشورة القانونية في الاتفاقيات والمعاهدات الدولية قبل عقدها وبعد الانضمام اليها، یەعنی ئەو عقوده قانونیانەی تا چەند قانونیە وتاچەند قانونی نیە؟ عەرزی سەر ئەو مەجلیسە بکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی الجهات العليا، راستە وەکو مولاحەزەیەك ببێتە الجهات المختصة باشتره وراسترە، يان الجهات المعنية، الجهات المعنية لە شوینی العليا، ئەوە یەك، جەوابی مولاحەزەکەی کاك سعدالدین نتان نەداوە، کە دەڵێت: ئەو مەجلیسە مەشورەت بدات لەسەر مەسائیلی قانونی و لەسەر ئیتیفاقییاتی دوەلی، ئەوە ئیختیساسی ئەو مەجلیسەیە؟ باوەڕ ناکەم.

بەڕێز ملاسعدالدین ملاعبدالله مولود:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەندی شت هەیە لیژنەی قانونی ئینکاری لێ دەکات، بەڵام ئەوە لەقانونی مەجلیسی شورای عێراقیدا هاتووە، یەعنی عقودو ئیتیفاقییات ئەبێ عەرزی سەر ئەو مەجلیسە بکرێت، چونکە ئەوە مەجلیسێکی قانونیە، بۆ ئەوەی بزانێت چەندی موتابیقە لەواقیعییەت؟ چەند موتابیقە بۆ قانون؟ ئیمە باسی ئیسلاحاتی ئەحکامی قانونی دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە ئیتیفاقییاتی دەوڵییە هیچ عیلاقەیەکی بەهەرێمەوە نیە بەراستی، ئەوە مەسائیلی ئیتیحادیە، بۆیە لێرە نەهاتووە بەراستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەهەر حاڵ ئەوە مادەکەیەو لیژنەی قانونی رەئییکیان هەیە لەسەر جیهاتی عولیا کە هەندی برادەر ئیعتیرازیان لە سەر کرد، باشەرحی بکەن بۆ ئەوەی موقتەرەحەکەی برادەران کە دەیانەوێ جیهاتی عولیا لابدەین وحەسمی بکەین، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئی ئێمە جیهاتی عولیا بمێنێتەوە، بۆ ئەوەی ئێمە ئەگەر وردی یکەینەوە، و بڵێین الجهة المختصة، باشە الجهة المختصة کێیە؟ کێشەیەك هەبێ لە دائیرەی تاپۆ کە دائیرەیەکی گچکەیە، لەخوای دەوێ کە رەبتی بکاتە مجلیسی شورای هەرێم، بۆ ئەوەی رەئیی قانونی لەسەر مەوزوعەکە بدەن، بەڵام ئەگەر بڵێین

الجهات العليا، جيهاتی عوليا مەحسورە بە سەرۆكايەتی هەرێم، سەرۆكايەتی ئەنجومەنی وەزيران، سەرۆكايەتی پەرلەمان و وەزارەتەكان، واتا ئيشەكان مەحدودە بەو جيهاتانەوە زياتر لەوە پێويست ناكات، ئەگەر وردیكەينەوە مەعنای وايە مجليسی شورای هەرێم رۆژانە هەزار كێشەی بۆ دەروات، هەزار ئيستيفساراتی لێ دەكرێت، ئەوەيش بەرەئيی من مەنتيقی نيەو مەعقوليش نيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەگەر هاتو مادە نۆمان خوێندەوە وە فەقەرەی (أ) و (ب) زۆر بەتەوزيحی وبەوردی شەرحی ئەو مەسەلانە دەكات، دەڵێت: يمارس المجلس في مجال الرائ مايلي:

يەك: ابداء الرائ فيما يختص بالمسائل المختلفة عليها بين الوزارات او بينها وبين الجهات غير المرتبطة بوزارة اذا احتكم اطراف القضية الى المجلس ويكون رايه ملزما لها.

دوو: توضيح الاحكام القانونية بناء على طلب احد الوزارات او الجهات غير المرتبطة بوزارة.

يەعنی مەجالی رەئيەكە بەو دوو خالە حەسرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك شێروان هەر خۆت بەعەكسەوە ئەو مادەيە كە چويتە سەری، ئەوەلەن بخوێنەوە دەڵێت: ابداء الرائ في المسائل المختلف عليها بين الوزارات او بينها وبين الجهات غير المرتبطة بوزارة، ئەو غير المرتبطة بوزارة شەرتە و مومكينە جيهاتی عوليا نيە، يەعنی لێرە تۆ دەڵێيت: حەقی هەيە بێت مەشورەت وەربگرێت، لەوێش رەبتت كردووە بەجيهاتی عوليا، الجهات غير المرتبطة بوزارة مومكينە جيهاتی عوليا نيە، مومكينە سبەينێ شەريكەيەك موشكيلەی هەيە لەگەڵ وەزارەتێك كە دێت بە پێی ئەو نەصە حەقی هەيە بێتە لای مەجليسی شورا شكات بكات.

فەرموو د. ناصح.

بەڕێز د. ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەندامانی ليژنەی ياسايی ئەڵێن: الجهات العليا مەعلومە كێيە، بەڵام الجهات العليا مان تەعريف نەكردووە، كە تەعريفمان نەكردبێ هەديەك بۆخۆی، بەكەيفی خۆی دەتوانێت تەعريفی كات، لەبەر ئەوە من پێم وايە ئەسلەن ئەم مادەيە زيادە مادام لەمادەكەی ترا هاتووە ئيشەكانی لەكوێيە،ئەوە باشترە، يان ئەگەر مەبەستيان ئەوە بێت، ئەبێت ئەمە بمێنێتەوە، بەڵام تەحديدی بكەين كێن ئەو جيهاتە عولياية، ئەبێت تەحديد بكرێت، چونكە ئەو وەختە هەر كەسێك دەتوانێت خۆی بەجيهاتی عوليا بزانێت، جيهاتی عوليا مەحدود نيە لە لای ئێمە ئێستا كێيە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خۆی ئەو موقتەرەحە باشترە کە لایبەرین بەراستی، چونکە لەبەر ئەوە مەشەورەکە قەرار نیە، مەشورەیە، نەقەرارە، نە مولزەمی تەنفیزە، لەمادەی دواتریشا هاتووە، مادەی دواتر یەکەم و دووهەم عەینەن شەرحی کردووە، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەسەلە مەشورەت نیە، ئەگەر دوو وەزارەت ئیحتیکامیان کرد بۆ ئەو مەجلیسە، رەئی ئەو مەجلیسە مولزەمە بۆ ئەو وەزارەتە، کە هەردوو وەزارەت ئەبێ تەنفیزی بکات وەکو رەئیی مەحکەمە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لەمادەی نۆدا هەیە، جا مادام لە مادەی نۆ هەیە و ئەو مادەیە ئیختیلافیشی لەسەر هەیە وشەرحەکانیشی لە مادەی نۆدا هاتووە، کاك ناصح دەڵێت ئیلغای بکەن، دکتور کمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د. کمال کەرکوکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرە ئەڵێت: یتولی المجلس ابداء المشورة، یەعنی مەشورە ئەدات رەئێکی قانونی ئەداتە ئەو جیهەتەی کە ئەو مادەیەی بۆ عەرز دەکرێت، بۆیە مەحسور بێت باشترە، جیهات عولیا دیارە سەرۆکایەتی هەرێمە، حکومەتە، پەرلەمانە، بۆ ئەوەی رەئێکی قانونی وەجیز وەربگرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ ئەوەم جیهاتی عولیا لابدرێت، چونکە لەمادەی نۆ جیهاتەکان دیاری کراوە، پێویست ناکات باسی جیهاتی عولیا بکرێت لێرە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

رەئی کاك عەونیش دەڵێت لابدرێت، کاك فاروق فەرموو.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەرەئی من ئەو مادەیە بمێنیتەوە، لەبەر ئەوەی کاتی خۆی مەشروعەکەیش کە حکومەت تەقدیمی کردووە، الجهات المختصه بووە، من پێم وایە هەر جیهاتی موختصە باشترە، چونکە لە مادە نۆ یەکەم و دووهەم تەوزیحی کردووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

منیش تەئییدی قسەکانی جەنابی وەزیر ئەکەم، بەڵام جیهاتی عولیا بکرێتە جیهاتی مەعنییە، رزگاریش دەبین لەموناقەشات، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەکرێت پێشنیارەکان هەمووی ئەوەی د. روژان و کاك ناصح وبرادەران بکەین، بۆ ئەوەی ئەو مادەیە لابدرێت و بیدایەتی مادەی نۆ بڵێت: يمارس المجلس ابداء المشورة القانونية في المسائل التي تعرض عليه، ئەوەی کاك کریم باسی کرد، وکمایاتي، ئەوجا سەلاحییەتەکان، ئەو دوو، سێ فەقەرە لە دوایی بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرقێکی هەیە فەرق، ئەوە مادەیەکە و ئەوەی تر مادەیەکە، کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی مادەکە زۆر زەروریە بمێنێت، لەبەر ئەوەی ئیبدائی مەشەورە یەکێکە لەئیختیساساتی مەجلیس، بە شێوەیەکی موتلەقەی دەبی مولزەم بێت بە ئیبدای مەشورە، با ئەو مادەیە بمێنێت، بەڵام جیهاتەکان دیاری نەکراوە، جیهاتەکان، جیهاتی عولیایە، جیهاتی مەعنیە، جیهاتی موختەسە، چونکە ئەوانە دیار نین بەڕاستی، هەر بە موتلەقی بمێنیت دوای لە مادەکەی تریش دیاری کردووە چ جیهاتێك عەرز دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر کاك فرست مولاحەزەیەکی باش ئەدات، دەڵێت لە مادەی دە نووسراوە، لایجوز لغير الوزير المختص او رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة عرض القضايا على المجلس، یەعنی تەحسیڵ حاسڵە، ئەو جیهاتانە تەحدید دەکەن، لەبەر ئەوە ئەگەر مادەی دە دەڵێت: يتولى المجلس ابداء المشورة القانونية حول القضايا التي تعرض عليه، بێ تەحدیدی جیهات، لەوێ دیاریت کردووە جیهاتەکان کێن، کاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبد الرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من بیدایەت ویستم ئەو قسەیە بکەم و رەئی کاك فرست زۆر تەواوە، ئەوە تەحسیڵ حاسڵە، لایجوز لغير الوزير المختص، بەڵام من پێم وایە ئەو مادە هەشتە هەر لە ئەسڵا ئیلغا بکرێت، بۆ؟ لەبەر ئەوەی لەئیختیساساتەکانی مەجلیسا لەمادەی شەش باس لە تەقنین و ئیبدائی مەشورە و رەئی کراوە، بەگوێرەی مەوادی فیقە، من يملك اكثر يملك اقل، ئەو حەقی ئەوەی هەیە، بەگوێرەی ئیختیساسەکەی حەقی ئەوەی هەیە رەئی بداتن، من پێم وایە ئەو مادەیە هەر زیادە و لابدرێت و مادەی دە جێی ئەویش دەگرێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەمادە دە عەرزی قەزایا هاتووە، ئایە فەرق نیە لەبەین عەرزی قەزایا و لە بەینی ئیبدائی رەئی؟ من ئەو پرسیارەم هەیە بەراستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەبیعی پڕاو پڕ پشتیوانی رەئیەکەی لیژنەی یاسایی و کاك د. کمال دەکەم، ئەم مادەیە دەبێت بمێنێت، چونکە زۆر جاری وا هەیە لە لایەن جیهاتی عولیاوە کە پەرلەمان و ریئاسەی حکومەت و ریئاسەی هەرێمە، مەشورەیەك پێیان ئەوترێ، ئەوانیش ئیستیجابەیان بۆ مەشورەکە ئەبی، بەڵام بۆ خۆرتر رەئیان و رەئیەکەیان دەبێت بە قەتعی، لەبەر ئەوە مانەوەی زەروریە و هیچ تێکڵاوی مادەکانی تر نابێت و لەشوێنی خۆیەتی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی قانونی و جەنابی وەزیرو زۆر لە ئەندامان دەڵێن مادەکە بمێنێت، دەیخەمە دەنگەوە، ئەگەر دەنگی نەهێنا ئەو وەختە بەدائیرەکانی تر چارە سەری دەکەی.

کاك بکر فەرموو.

بەڕێز بکر فتاح حسین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەعنی حەقە ئێمە، فەرقی بەینی مشاورە بکەین لە گەڵ رەئیا، موشاورە جیهاتی عولیایە و ئەشکرێت بکرێت بە قەرار و ئەشکرێت نە کرێت بە قەرار، چونکە ئەوە موشاورەیە، بەڵام رەئی ئیختیلاف لە بەینی دوو وەزارەتا، موشکیلە لەبەینی دوو وەزارەتا، یان لە بەین موئەسەسەیەك و وەزارەتێکا، ئەمە کە رەئییك ئەدا رەئیەکە حاسمە، لەبەر ئەوە من ئەم مادەیە مانەوەی بەزەرور دەزانم، ئینجا جیهاتی موختصە یانی جیهاتی عولیا، پێم وایە هەر جیهاتی عولیاشە موشاورە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك حاتم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەنیسبەتی مادەی هەشت، ئەوە ئەگەر لایەنی باڵا دیاری بکەین بون و مانەوەی زۆر زەرورە، چونکە بە حەقیقەت زەختیان لەسەر دروست نابێت و ئەزانن ئیشەکانی خۆیان چۆن دەکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

د. ناصح فەرموو.

بەڕێز ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر برایانی لیژنەی یاسایی و جەنابی وەزیر بەپێویستی دەزانن ئەم مادەیە بمێنێتەوە، بەڵام بەم سیغەیە نابێت بمێنێتەوە، ئەگەر لە جیاتی، الجهات العیا بڵێن الاعلی منه ئەو وەختە جودایە، ئەو وەختە تەبعەن رەئیس وەزیرانیش ئەگرێتەوە، هەر سێ ریئاسە دەگرێتەوە، بەڵام وەزیر کەی جیهاتی ئەعلایە، وەزیر جیهاتی ئەعلایە بەنیسبەت مودیر عام، بەڵام لێرە ئەعلا نیە، کەی بڵێین الاعلی منه ئەو وەختە وەزیریش ئەگرێتەوە، زۆر سوپاس.کاك عونی فەرموو بیخوێنەوە بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگەوە، وەکو موقتەرەحی لیژنەی یاسایی.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة: يتولى المجلس ابداء المشورة القانونية في المسائل التي تعرضها عليه الجهات العيا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مادەکە بە زۆرینەی دەنگ وەرگیرا، بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی نۆیەم: ئەنجومەن لە بواری رەئی دەربڕیندا ئەمانە ئەنجام دەدات:

یەکەم: دەربڕینی بیرو را لەجۆرەها مەسەلەی کە وەزارەتەکان لەسەری ناکۆکن یان لەنێوان خۆیان و نێوان ئەو لایەنانەی کە بەوەزارەتەوە پەیوەست نین، ئەگەر لایەنەکانی پرسەکەیش داوای ناوبژیوانیان لە ئەنجومەن کرد دەبی پابەندبن پێیەوە.

دووهەم: بەپێی داواکاری یەکێك لە وەزارەتەکان یان لایەنەکان کە پەیوەست نین بە وەزارەتەوە حوکمە یاسایەکان روون دەکاتەوە.

المادة التاسعة: يمارس المجلس في مجال الرائ مایاتي:

اولاً: ابداء الرائ في المسائل المختلف عليا بين الوزارات او بينها وبين الجهات غير المرتبطة بوزارة، اذا احتكم اطراف القضية الى المجلس ويكون رايه ملزما لها.

ثانيا: توضيح الاحكام القانونية بناء على طلب احد الوزارات او الجهات غير المرتبطة بوزارة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمە لە گەڵ دەقی مادەکەین و هیچ مولاحەزەمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من سێ تێبینیم هەیە لەسەر ئەو مادەیە، یەکەم: یمارس المجلس في مجال ابداء الرائ، نەك الرای، وابزانم بەو شێوە تەواو تره نەك بەم شیوە.

دوو: بڕگەی یەك دەڵێت: اذا احتکم اطراف القضیة الی المجلس، واتا هەردوو طرف یان هەموو ئەترافەکان دەبێت ئیحتیکام بکەن، هەندیك حاڵەت هەیە دوو وەزارەت یان وەزارەتێك لە گەڵ جیهاتێکی غەیر مورتەبیت بەوەزارەتەوە، یەك تەرەف دەچێتە ئەوەی دەبێت رێگا بەوەی تریش بدەین، بۆیە پێم وایە بڵێن: اذا احتکم الی المجلس، نەڵێن الاطراف.

لەبڕگە سێ پێم وایە، تفسیر الاحکام القانونیة تەواو تره له توضیح الاحام القانونیة، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من جەوابت ئەدەمەوە، ئیبداەکە غەڵەتە، فی مجال الرائ چونکە خوت لەیەکم جارەوە دەڵێیت ابداء الرائ، دووهەم جار دەڵێت توضیح، یەعنی تەضیح وئیبدائەکە رەئی دەگرێتەوە، ئەوەی تریش دوایی برادەران جەوابت دەدەنەوە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لێرەدا پرسیارێك دەکەم؟ الجهات غیر المرتبطة بوزارة، مەبەستی هەیئات نیە؟ ئەگەر هەیئات بێت بۆ چی نەنووسین الهیئات؟ بنووسین هەیئات لەوە باشترە کە تەعریفەکە بە کەم و کورتی بمێنێتەوەو بڵێن والجهات غیر المرتبطة بوزارة، ئەوە کومەڵێك هەیئات هەیە، ئەگەر بکرێت بەهەیئات باشترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لیژنەی یاسایی رەئیتان بەو مولاحەزاتانەی کاك سەردارو سۆزان خان، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە بەنیسبەت رەئی کاك سەردار هەمان رەئی جەنابتمان هەیەو بەنیسبەت رەئی سۆزان خان، راستە هەندێ دەزگا ناوی هەیئەیە وەکو هەیئەی ئیستیسمار، بەڵام هەندێکی تر ناوی هەیئە نیە و ناشکرێ هەموو ئەوانە بەتەفسیلات ناو بنەین، دەڵێین الجهات غیر المرتبطة بوزارة، بۆ ئەوەی ناوەکانیان لێرە

ناتوانين جيا جيا بێنين، بەڵام كە دەڵێين الجهات غير المرتبطة بوزارة ئەوە وازيحە، بۆيە بەو شكڵەی هاتووە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك سەردار مولاحەزەيەكی تری هەبوو جگە لەوەی من جەوابيم داوە.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەوەی اذا احتكم اليه اطراف القضية، اطراف القضية، شەرت نيە دوو كەس بن ئيحتيمال هەيە سێ يان چوار دەزگابێت، دەزگايەك پەيوەنديدارە لەسەر مەسەلەكە، ئيمكان هەيە بۆ نموونە ئەويش ئيحتيكام بكات بۆ ئەو مەجليسە، بۆ ئەوەی رەئيەكەی بۆ تەوزيح بكاتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەگەر بڵێين اذا احتكم الى المجلس عەينی شت دەكات، فەرقێكی واى نيە، خۆ تەحسيڵ حاسڵە بۆ دەينووسين؟ غير هاتوونە ئيحتيكاميان كردووە، خۆ ئەو شتەی كە دەڵێت: ابداء الراي في المسائل المختلف عليه، ئيبدائی رەئيەكە ئەو وەختە دەبێت كە ئيحتيكاميان كردووە، يەعنی هاتوون بۆ لات، هەر ئەوە زيادە كاك شێروان پێم وايە، ابداء الرائ في المسائل المختلف عليها بين الوزارات او بينها وبين الجهات غير المرتبطة بوزارة ويكون رأيهم ملزم لها، يەعنی ئەوانی تر زيادە، ئيحتيكامەكە لە ئەوەڵەوە هاتووە، ابداء الرائ، ابداء الرائ ناكات تا نەيەن بۆ لای، وەگەر بمێنێتيش زياتر تەوزيحە.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەگەر ئەو دوو دەزگايە موختەليفن، ئەگەر چونە قەزا، قەزای عادی ئيقامەی دەعوايان كرد حەقيان نامێنێت موراجەعەتی ئەو مەجليسە بكەن، چونكە نەسێك هەيە دەڵێت ئەو مەجليسە ناتوانێت ئەو قەزايانە كە لە قەزا مەعروزە تەماشايان بكات، بەڵام لێرە ئەگەر ئيحتيكاميان كرد بۆی بەنيسبەت ئەوانە، رەئيەكەی ئەو مەجليسە مولزەمە، ئەو وەختە دەبێت هەردوو لايان تەنفيزی بكەن وەكو قەرارى مەحكەمە، يەعنی جۆرێكە لە تەحكيم بەراستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك عەونی لەناحييەی لوغەويەوە بيخوێنەوە بۆ ئەوەی بيخەينە دەنگدانەوە.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة التاسعة: يمارس المجلس في مجال الرائ مايلي:

اولا: ابداء الرائ في المسائل المختلف عليها بين الوزارات او بينها وبين الجهات غير المرتبطة بوزارة اذا احتكم اطراف القضية الى المجلس ويكون رايه ملزما لها.

ثانيا: توضيح الاحكام القانونية بناءاً على طلب احد الوزارات او الجهات غير المرتبطة بوزارة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵێتی؟ تکایە دەست بڵندکات.وەرگیرا بە ئەکسەرییەت، بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی دەهەم:

یەکەم: نابێت جگە لە وەزیری تایبەتمەند یان سەرۆکی لایەنێ کە پەیوەست نیە بە وەزارەتەوە مەسەلەکان بخاتە بەردەم ئەنجومەنەوە.

دووهەم: نابێت ئەنجومەن بیروراو راوێژکاری یاسایی سەبارەت بەوە دەربڕێت کە لەبەردەم دادگاکەدایە یان سەرچاوەیەکی یاساییان هەیە بۆ تانوت لێدان.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة:

اولا: لايجوز لغير الوزير المختص او رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة عرض القضايا على المجلس.

ثانيا: يحضر على المجلس ابداء الرائ او المشورة القانونية في القضايا المعروضة على القضاء او التي لها مرجع قانوني للطعن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لە گەڵ دەقی مادەکەین و هیچ تێبینیمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە وەڵامی زور پرسیار ئەداتەوە کە پێشتر کرابوون، لەسەر مەسەلەی ئیختیساسای مەجلیس، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جارێکی تر من پرسیارئەکەم ئەگەر وەزیری موختەس بۆی هەبێ، یاخود رئیسی ئەو هەیئەیە بۆی هەبێ عەرزی قەزایا بکات لەسەر مەجلیسەکە، پرسیارەکەی من لەوەدایە ئێمە چۆن ئیشکالە ئیدریەکان و تەعن لە قەرارە ئیداریەکان چۆن ئەکرێت لێرەدا؟ ئەگەر مەبەست لێرەدا بۆ ئیبدائی رەئی بێت، کەواتە دەستەواژەیەکی بۆ ئیزافە بکرێت، لایجوز لغير الوزير المختص او رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة عرض القضايا على المجلس لابداء الراي في تلك القضايا، چونکە ئەگەر بۆ لایەنی مەحکەمە ئیداریەکە جاری وا

هەیە وەزارەتەکە غەدر لە موزەفێك دەکات، قەرارێکی تەعەسوفی دەرئەکات، لەبەر ئەوە ئەی ئەگەر لەرێگەی وەزیرەکەوە بوو، وەزیرەکە بەرزی ناکاتەوە بۆ مەجلیسەکە؟ زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەبێت ئێمە یەکەم شت فەرز بکەین لەبەینی قەزایاو لەبەینی ئیبدائی رەئی، دووهەم: ئیختیساساتی مەحکەمەی ئیداری لەزمنی مەجلیسی شورایە و میکانیزمی تایبەتی بۆ دانرایە، چۆن تەعامل لەگەڵ ئەو قەزایانە دەکرێت کە پەیوەندی هەیە لەگەڵ مەحاکمی ئیداری، ئەوەی لێرەیە پەیوەندی بەمەجلیسی شورا هەیە، یان ئیبدائی رەئیە یان مەشورەی قانونیە، ئەوەی کە لەمادە دە هاتووە پەیوەندی هەیە زیاتر بە عەرزی قەزایا لەسەر مەجلیس، واتا لە زمنی ئیختیساساتی مەجلیسی شورا کەمونازەعاتی ئیداری لەبەینی دوو دەوائیرا ببینێت، ئەوە ئەو ئیختیساساتانەیە کە مەجلیسی شورا دەیبینێت، یەعنی لەزمنی قەزایای ئیداری نیە ئەوە، بەڵام لە زمنی ئیختیساساتی مەجلیسی شورایە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی بیخوینەوە، مولاحەزات نیە، بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العاشرة:

اولا: لايجوز لغير الوزير المختص او رئيس الجهة غير المرتبطة بوزارة عرض القضايا على المجلس.

ثانيا: يحضر على المجلس ابداء الرائ او المشورة القانونية في القضايا المعروضة على القضاء او التي لها مرجع قانوني للطعن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵێتی؟ تکایە دەست بڵندکات. بەکۆی دەنگ وەرگیرا، بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادەی یازدە: وەزیری داد بۆی هەیە ئەو دۆزانەی پێی باشە بۆ ئەنجومەنی رەوانە بکات بۆ لێکۆڵینەوەو رادەربڕین لەسەریان و ئامادەکردنی پڕۆژەی یاساکانی، کە پێی باشە دەر بکرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة: لوزير العدل ان يحيل على المجلس القضايا التي يرتأي احالتها عليه لدراستها وابداء الراي فيها او اعداد مشروعات القوانين التي يرى تشريعها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین وهیچ مولاحەزەمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تەنها سۆزان خان و د. شکریە قسەیان هەیە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەم یاسایە هێنراوە، باب باب کراوە، هەر فەسڵێك ناوەکەیشی هەیە لەسەرەوە، ابداء الراي والمشورة القانونية، لێرەیە کە دەڵێت: لوزير العدل ان يحيل على المجلس القضايا التي يرتأي احالتها عليه لدراستها او ابداء الرائ فيها، تەواو، بۆچی لەبەر ئەوە شتێکە لەو شتانەی کە ئەو پێویستە رەئی ئەوان وەرگرێ، اعداد مشاريع القوانين، ئەوە بەشێکە لەفەسڵەکەی تر کە ئەوان ئیختیساسی تەقنینیان هەیە، ئەتوانی لوێشا بەندێکی وا دابنێ، یاخود ئەمە بیهێنیتەوە ئەخیری هەموو یاساکە، بۆ ئەوەی بەڕوونی عیلاقەی نەبێت بەسەر ئیشەکەوە، کە بڵێین وەزیری عەدل هەم رەئیشیان وەرگرێ و هەم قانونیشیان بۆ ئیحالەبکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە لەمادەی دەیش هاتووە، لایجوز لغير الوزير المختص، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەقەناعەتی من ئەو مادەیە، مادەیەکی تەئکیدیە زیاتر لەبەر ئەوەی کە نەصێکی تێدایە کە دەڵێت: ئیداریەن عاییدی وەزیری عەدلە، عەجبەن وەزیری عەدل ئەو حەقەی هەیە، دەزگایەکە ئیداریەن عاییدی ئەو بێت، بتوانێت ئیحالەی قەزایای بۆ بکات، بەقەناعەتی من ئەوە نەصێکی تەئکیدیە بۆ ئەو ئختیساسە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لەقانون تەئکیدی دەوێ، نازانم ئەو تەئکیدەی بۆ چیە؟ ئەوە لەمادەی دە دەڵێت: لایجوز لغير الوزير المختص، کە دەکات وەزیری عەدل، کاك عونی بیخوینەوە بۆ ئەوەی بیخەمە دەنگدانەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة: لوزير العدل ان يحيل على المجلس القضايا التي يرتأي احالتها عليه لدراستها وابداء الراي فيها او اعداد مشروعات القوانين التي يرى تشريعها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شکریە خان فەرموو.

بەڕێز د. شکریە رسول ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێرەدا دوو تێبینیم هەیە، یەکەم وەزیری داد، من پێم باشە ئەگەر بکرێتە وەزارەتی داد،چونکە ئەگەر وەزیر بێت تەنها ئەبێت وەزیر تەوقیعی بکات، دوو: دەڵێت ئەو دۆزانە دۆز لێرە یەعنی حەرەکە، لەکوردیا دۆزی نەسۆنالیستی کورد، بەڵام ئەگەر بکرێتە کێشە جوانترە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێشتریش ئەوە حەسم کرا کە ئیرتیباتبان بە وەزیری عەدلە، نەك بەوەزارەت، چونکە بڵێت بەوەزارەت، ئەو کاتە مودیر عامیش دەتوانێت موخاتەبەیان بکات، رەنگە کەمتریش لەپلەی مودیر عام بتوانێت موخاتەبەیان بکات، بۆیە مەسەلەی، بوزیر العدل راستە، ئەوەی زمانەوانێکە نازانم رەئیتان چیە لەسەر ئەوە؟ ناحییەی زمانەوانی هیچ موشکیلە نیە، دوایی دەوڵەمەندی دەکەن، دائیمەن عەرەبییکە وازیحە، ئێمە دەنگ دەدەین بۆ عەرەبێکە، جارێکی تر بیخوێنەوە بەعەرەبی، کوردییەکە هەموو جار ئیختیلاف دەبێت لەسەری، کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الحادية عشرة: لوزير العدل ان يحيل على المجلس القضايا التي يرتأي احالتها عليه لدراستها وابداء الراي فيها او اعداد مشروعات القوانين التي يرى تشريعها.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ لەگەڵ ئەو مادەیە؟ با دەستی بڵند کات تکایە. بەکۆی دەنگ قەبول کرا، بۆ مادەی دواتر.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەسڵی سێهەم

ماددەی دوازدەم:

یەك: لەسەنتەری هەر پارێزگایەك دادگایەکی کارگێڕی دادەمەزرێ، بەسەرۆکایەتی دادوەرێکی پۆلی یەکەم یان راوێژکار وئەندامێتی دوو داد وەری پۆلی سێهەم، یان چوارەم، یان راوێژکارانی یاریدەدەر.

دوو: دەکرێت داد وەرانی پۆلی یەکەم یان دووهەم بۆ دادگای کارگێڕی ئینتیداب بکرێن، جگە لەوانەی بۆ ئەندامێتی ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێم ئینتیداب کراون.

سێ: ئەو داوایانەی لەم یاسایەدا هاتوون بەپێی یاسای داد بینی شارستانی یەك لا دەکرێنەوەو بەئامادە بوونی ئەندامی داوکاری گشتی دەوێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية عشرة: القضاء الاداري.

اولا: تشكل في مركز كل محافظة محكمة ادراية برئاسة قاضي من الصنف الاول او مستشار وبعضوية قاضيين من الصنف الثالث او الرابع، او مستشارين مساعدين.

ثانيا: يجوز انتداب قضاة من الصنف الاول او الثاني الى المحكمة الادراية من غير المنتدبين لعضوية مجلس شورى الاقليم.

ثالثا: تنظر الدعاوى الواردة في هذا القانون وفق احكام قانون المرافعات المدنية ويكون بحضور عضو الادعاء العام.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە کە راپۆرتەکەمان ئامادە کرد بەحەقیقەت تەئییدی پڕۆژەکەی حکومەتمان کرد، بەڵام پاشان یەک، دوو کۆبوونەوەمان کرد، لەگەڵ جەنابی وەزیرو بەڕیز کاك محمد عمر و هەندیك له دادوەره بەڕێزەکان پێیان وابوو پێویست ناکات لەو قۆناغەدا وحەتا له قۆناغەکانی درێژ خایەنیشدا لەهەر پارێزگایەك مەحکەمەی ئیداری هەبێت، بەڵکو مەحکەمەیەکی ئیداری هەبێت لەسەر ئاستی هەرێم بۆ ئەوەی بتوانێ لەبیدایەتا تەشکیلێکی ئیداری سەرپەرشتی ئیشەکانی خۆی بکات، تەماشای بەغداشمان کرد کە دەبینین لەسەر ئاستی عێراق یەك مەحکەمەی ئیداری هەیە، نەك لەسەر ئاستی هەر پارێزگایەك مەحکەمەیەکی ئیداری هەبێت، بۆ ئەوەی تەقلیسی ئەو هەیکەلیاتانە بکەین بەراستی وبتوانرێت ئیش و کارەکان بەشێوەیەکی رێکوپێك بڕوات، ئێمە لەگەڵ ئەوەداین کە بەنیسبەت فەقەرە یەك، یەك مەحکەمەی ئیداری هەبێت لەهەرێم، ئێستا سیاغەکەمان ئامادە کردووە، ئەگەر ئیجازەمان پێ بدەێت سیاغەکە دەخوێنینەوە، ئەگەر نا رەئی بەڕێزتانەو، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فەرموو کاك عونی بیخوێنەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية عشرة:

اولا: تؤسس محكمة ادارية برئاسة قاضي من الصنف الاول وعضوية قاضيين من الصنف الثالث على الاقل ويجوز ضم مستشارين او مستشارين مساعدين الى هذه المحكمة عند الاقتضاء ويكون مقرها في اربيل عاصمة الاقليم.

ثانيا: يجوز انتداب قضاة من الصنف الاول او الثاني الى المحكمة الادراية من غير المنتدبين لعضوية مجلس شورى الاقليم.

ثالثا: تنظر الدعاوى الواردة في هذا القانون وفق احكام قانون المرافعات المدنية ويكون بحضور عضو الادعاء العام.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مامۆستا کاکە ڕەئیەکی دا, دەڵێ قەزیەی مستەشاریمان حەل نەکردووە, مەجلیسەکەشمان نەکردووە, ئەوەش نامەکان ڕەبتی بەوە هەیە, بۆ مەعلوماتتان ئێمە هەفتەی دادێ بودجەی هەرێم دێتە موناقەشە کردن, پاش ئەوەی لیژنەی دارایی ڕاپۆرتەکەی پێشکەش بە پەرلەمان کردووە, پێویست دەکات لەگەڵیان کۆبوونەوە بکەین, سبەینێ, یان ڕۆژی یەك شەممە, ڕۆژی دووشەممە پاش ئەوەی کە ئەو پرۆژەیە تەواو بکەین لەگەڵ بەرنامەی کاری ئەمڕۆمان کە ئیعلانمان کردووە, دانانی ڕۆژی 4/16 بە ڕۆژی ژینگە دەست پێ دەکەین, هەم موناقەشەی بودجە دەکەینەوە, هیچ پرۆژەیەکی تر موناقەشە ناکەین, بۆیە ئەو کۆبوونەوەیە پێشنیار دەکەم دوای بخەین بۆ ڕۆژی دووشەممە سەعات (10ر30) , چونکە ڕۆژی یەك شەممە پێویست دەکات ئەو فەقەرانە کە دامانناوون سبەینێ یەك شەممە کاك زانا و جەماعەت لەگەڵ کاك سردار و کاك کریم صیغەیەك دابنێن, مشورەك بکەن لەگەڵ جەنابی وەزیر و لیژنەی قانون, بۆ ئەوەی بە ئیتیفاق بێنە ناو هین و ئەوانە, ئێستا دەیخەمە دەنگدان, کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو کۆبوونەوەیە دوا بخەین دەستی بڵند بکات؟ سوپاس, کێ لەگەڵ نییە؟ بە کۆی دەنگ دانیشتنەکەمان دوا دەخەین زۆر سوپاستان دەکەین, بەخێربێن سەرچاو....

فرست احمد عبدالله	**محمد قادر عبدالله(د.كمال كەركووكی)**	**عدنان رشاد مفتی**
سكرتێری ئەنجومەنی نیشتمانیی	**جێگری سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی**	**سەرۆکی ئەنجومەنی نیشتمانیی**
كوردستان – عێراق	**كوردستان – عێراق**	**كوردستان - عێراق**

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5)

دوو شەممە رێکەوتی 2008/4/7

کاتژمێر (10ر30)ی سەر لە بەیانی رۆژی دوو شەممە رێکەوتی 2008/4/7 ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق بە سەرۆکایەتی بەڕێز عدنان رشاد مفتی سەرۆکی ئەنجومەن و, بە ئامادەبوونی بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کمال کەرکووکی) جێگری سەرۆك و, بەڕێز فرست أحمد عبدالله سکرتێری ئەنجومەن, دانیشتنی ژمارە (5)ی خولی دووەم, ساڵی (2008) ی خۆی بەست.

بەرنامەی کار:

بەپێی حوکمەکانی بڕگە (1)ی ماددە (20) لە پێڕۆی ناوخۆی ژمارە (1)ی هەموارکراوی ساڵی 1992ی ئەنجومەنی نیشتمانیی کوردستانی عێراق, دەستەی سەرۆکایەتی ئەنجومەن بڕیاردرا دانیشتنی ژمارەی (5)ی خولی دووەمی هەڵبژاردن لەکات (10ر30)ی پێشنیوەڕۆی رۆژی دووشەممە رێکەوتی 2008/4/7, بەم شێوەیە بێت:

1-خستنەڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای ئەنجومەنی راوێژکاری بالا, کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

2- خستنەڕوو گفتوگۆکردنی پرۆژەی بڕیاری دانانی رۆژی 4/16 ی هەموو ساڵێك بە رۆژی ژینگەی هەرێمی کوردستان, کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەناوی خوای گەورەو میهرەبان.

بەناوی گەلی کوردستان, دانیشتنی ئەمڕۆ دەکەینەوە بە خوێندنەوەی بەرنامەی کار:

1- بەردەوام بوون لەسەر خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای ئەنجومەنی راوێژکاری بالا کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

2- خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی بڕیاری دانانی رۆژی 4/16 ی هەموو ساڵێك بە رۆژی ژینگەی کوردستان، کە لەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە.

سەرەتا بەخێر هاتنی بەرێزان: کاك فاروق وەزیری داد، بەرێز کاك سەعد وەزیری هەرێم بۆ کاروباری پەرلەمان، بەرێز کاك محمد عومەر، زۆر بەخێر بێن سەرچاو، لەگەڵمان بەشدارن بۆ ئەم دانیشتنە، داوا لە لێژنەی یاسایی دەکەم، بێن لە شوێنی خۆیان دانیشن بۆ بەردەوام بوون لەسەر خاڵی یەکەم و دووەم.

خاڵی یەکەمی بەرنامەی کار : بەردەوام بوون لەسەر خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی یاسای ئەنجومەنی راوێژکاری بالا، کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە. داوا لە لێژنەی یاسایی

دەکەم کە لەو ماددەیە کە تەواومان کرد بچن بۆ ماددەکەی دواتر، وا بزانم یانزە ماددەمان تەواو کرد، ئەچین بۆ دوازدە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە موناقەشە کردنی جەلسەی رابردوو، گەیشتینە ماددەی یانزە، ماددەی دوازدە گفتوگۆی لەسەر نەکرایە، بەڵام دوو ماددە موعەلەق ماوەتەوە کە یەکێکیان ماددە چوارە و ئەوەی تریان ماددە دووە، دیارە بە نیسبەت ماددە دوو گفتوگۆیەکی زۆری لەسەرکرا، ئاخیر ڕەئی کە لێرە وەرگیرا ئەوە بوو کە بەنیسبەت موستەشارین پێویستە حەدی ئەدنا و ئەعلا رابگیرێت و حەدەکان دیاری بکرێت و، ئەوە بوو ئێمە وەکو لێژنەی یاسا لەگەڵ ئەو بەڕێزانەی کە موقتەرەحەکانیان تەقدیم کردبوو، لەگەڵ جەنابی وەزیر و راوێژکارەکانی، گفتوگۆمان لەسەر ئەو ماددەیە کرد و گەیشتینە ئەو صیغەیەی کە ئێستا عەرزی جەنابتانی دەکەین، ئەگەر مەجالم بدەنێ ماددەی دوو بەوشێوەی کە هاتووە دەیخوێنمەوە، دوا ڕەئیش ڕەئی ئێوەی بەڕێز و ئەندامانی پەرلەمانە،

المادة الثانية: يؤسس في الاقليم مجلس يسمى مجلس شورى اقليم كوردستان-العراق، يرتبط اداريآ بوزير العدل و يتألف من رئيس و نائب للرئيس و مستشارين لا يقل عددهم عن خمسة، و لا يزيد عن ثلاثة عشرة مستشارآ.

ئەوەی جێی ئاماژە پێکردنە، لێرە موساعید موستەشاریشمان لادا، بە پێویستمان نەزانێ لە زمنی تەشکیلاتەکە موساعید موستەشار هەبێ و تەنها ئیکتیفا بکرێ بە موستەشار و زۆر سوپاس.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: لە هەرێمدا ئەنجومەنێك بەناوی ئەنجومەنی شورای هەرێمی کوردستان-عیراق دادەمەزرێ، لە لایەن کارگێڕیەوە پەیوەندی بە وەزیری دادەوە دەبێ، پێك دێت لە سەرۆك و جێگری سەرۆك و چەند راوێژکارێك کە ژمارەیان لە پێنج کەمتر نەبێ و لە سێزدە راوێژکار پتر نەبێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەمە لەبەر ڕۆشنایی موناقەشەی ئێوەی بەڕێز بوو لەسەر ماددەی دوو کە داواتان کرد، لێژنەی یاسایی لەگەڵ جەنابی وەزیر دابنیشن و صیاغەی بکەن، لەبەر ڕۆشنایی ئەکسەریەتی ئەندامانی پەرلەمان کە ئەوەیان پێ باش بوو ئەو صیغەیە، ئەگەر کەس ئیعتیرازی نیە، قسەی نیە؟ کاك د. ناصح قسەی هەیە، فەرموو.

بەڕێز د.ناصح غفور رمضان:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەسەر ژمارە سیزدەکە تێبینیم هەیە، سێزدە زۆرە مەفرۆزە بە قەناعەتی من یازدە کافیە، چونکە کۆمەڵێك لەو ئەنجومەنانە هەن، نێودەوڵەتین، بۆ میسال دادگای دادی نێودەوڵەتی، کە کێشەکانی هەموو دونیا ئەچێتە پێشی لە پانزە ئەندام پێك دێت، ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوە یەکگرتووەکان دیسانەوە لە پانزە ئەندام پێك دێت، لەبەر ئەوە من پێم وایە سێزدە زۆرە، بیکەنە یازدە کافیە، بیکەنە پێنج تا یانزە، ئەوەکەی تر من هەمووی لەگەڵیمە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پەخشان خان فەرموو.

بەڕێز پەخشان عبدالله زەنگەنە :

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من رەنگە لەسەر موستەشارین، چونکە ئێمە ناومان نا مەجلیسی شورا، بڵێین و اعضاء لا یقل عددهم عن 7 و لا یزید عن 13 ، باشترە، چونکە وا ئینسان تێدەگات ئەوە خاریجی ئەو هەیئەتەن ئەو موستەشارینە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ هەردوو مولاحەزەکەت، داوا لە جەنابی وەزیر دەکەم رەئی خۆی دەربڕی لەسەر ژمارە سێزدە کە داوا دەکەن ببێتە یازدە، لە جیاتی موستەشار ئەندام بێت، دەکرێ وەکو مامناوەندی بڵێین موستەشار و ئەندام مەجلیس شورا، جەنابت فەرموو.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەللاّ ئێمە لەگەڵ ڕای لێژنەی قانونین کە ئەو صیاغەتەی کە داینانـاوە، وەلـەو بەنیسبەتە ئێمـە یـازدەش هیچ موشکیلەیەك نیە، بەڵام ئەوەی لێژنەی قانونی زۆر شتێکی چاکە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پەخشان خان دەڵێ ناوی موستەشار نەبێ، ناوی ئەندامی مەجلیس شورا بێت، دەکرێ بڵێین (مستشار اعضاء مجلس الشوری)، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی موستەشارەکان ئەعزانە، ئەگەر بڵێین:(مستشارین اعضاء مجلس الشوری) زۆر ئیعتیادی دەبێ، ئێمە موستەشارەکەمان لەبەر هەندێ مەسائیلی خصوصیەت دانایە بەڕاستی کە لەقەبی موستەشاری هەبێ، خۆ عینوانێکی وەزیفیشمان دانایە بۆێ و لە سولەمی وەزیفیش لە ئاخیری ئیشارەتمان پێدایە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بۆ ئەو مولاحەزەی د.ناصح، جەنابی وەزیر دەڵێ مانیعمان نیە، بەڵام تەئیدی موقتەرەحەکەی لێژنەی یاسایی دەکەم، کەسێکی تریش بەهەمان شێوە مولاحەزەی نەداوە بکرێتە یازدە و ئەوانە تا بەهەند

بنووسرێت، ئەوەی مولاحەزەکەی پەخشان خان، هەر چەندە عەینی شتە، بەڵام لەگەڵ لێژنەی یاسایی قسەمان کرد و (یتالف من رئیس و نائب للرئیس و اعضاء من المستشارین) ، وای لێدێتن ، کاك جەمال قسەت هەبوو، فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەللا منیش هەر تێبینیەکەم ئەوەبوو، چونکە لە ماددەی 15 باسی ئەندامان ئەکات ئەڵێ چی؟ ئەڵێ: (ثلاثة اخرون یختارهم رئیس المجلس من بین اعضاء المجلس)، یەعنی کەواتە (اعضاء المجلس)مان هەیە نەك موستەشار.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

فەرموو کاك عثمان.

بەڕێز عثمان عبدالله قادر(بانی مارانی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەسەر ژمارەی ئەندامانی ئەنجومەنی ئیستیشاری، ئێمە تەئیدی د.ناصح دەکەین بۆ یازدە کە، بەڵام ئەگەر بکرێ نۆ باشترە لە یازدەکە، هەر چەندی کەم بکرێتەوە ئەگەر تەئید هەبێ باشترە، ئێمە گەورەترین موشکیلەمان ئەو ژمارە زۆرەیە کە لە کوردستاندا هەیە، کەمی بکەینەوە، من تەئیدی نۆ دەکەم، ئەگەر نۆش نەبوو تەئیدی یازدەکەی دەکەم.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەترسێم هەردووکتان لەبەر ئەوەتان بی بڕواتان وابێ رەقەم 13 شوومە؟ کاك شێروان چ دەڵێین؟

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی ئێمە حەدی ئەعلامان دانایە، خۆ شەرت نیە هەر (13)ەکە بە یەك جار تەعین بێت، مومکینە لە بۆ مەرحەلەی یەکەم شەرت نیە ئەوە هەمووی پێکەوە تەعین بکەین، یەعنی بە پێی مەعلوماتی ئێمە وەزارەتی عەدل هەتا ئێستا یەك موستەشاری پێی پەیدا کرایە لەو مواصەفاتەی کە بیست سالّ خزمەتی هەبێت و ئەوانە .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لێژنەی یاسایی موتەفیقن ببێتە یازدە، دەیخەمە دەنگەوە، با بیخوێننەوە وەکو مولاحەزەکەی کە گۆڕانکاری کرایە، یەکەم: ببێتە یازدە، دووەمینیش: مەجلیسەکە دەبێتە ئەعزا لە جیاتی موستەشارین.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دووەم: لە هەرێمدا ئەنجومەنێك بەناوی ئەنجومەنی شورای هەرێمی کوردستان-عیراق دادەمەزرێ، لە لایەن کارگێرییەوە پەیوەندی بە وەزیری دادەوە دەبێ، پێك دێت لە سەرۆك و جێگری سەرۆك و چەند ئەندامێکی راوێژکار کە ژمارەیان لە پێنج کەمتر نەبێ و لە یازدە پتر نەبێ.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەیخەمە دەنگەوە، کاك شەوقی چیە نوقتەی نیزامیت هەیە؟

بەڕێز شوقی حسین ابراهیم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەسەر عەدەدەکەی هیچ موشکیلەیەکم نیە، بەڵام بە نیسبەت ئەو مەجلیسە کە رەبت بێت بە وەزارەتی داد یان نا، ئەو ئیقتیراحە هەبوو و چەند برادەرێکیش تەئکیدیان لەسەر کرد، بەر لەوەی کە ئەوەی بدەیە دەنگدان، پێم وایە ئەو مەوزوعەش یەکلابکەیەوە ئەوجا بیدەیە دەنگدان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە نوقتەی نیزامی نەبوو، دەبوایە داوا بکەی قسەی بکەی، داوای قسەت نەکرد، دوایی تۆ ئاخر لەحزە دێی و ئەوەی دەڵێ؟ نا ئەوە موناقەشەی زۆری لەسەر کرایە، کاك فرسەت قسەی هەیە لەسەر ئەوە.

بەڕێز فرسەت احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر تەماشای ئیختیصاصاتی ئەو مەجلیسە بکەین، تەبعەن بەدەر لە ئیختیصاصاتی مەحکەمەی ئیداری من ویجهەت نەزەرێکی ترم هەیە، ئیشی حکومەتە کە خوێندنی پرۆژەکانە و دروستکردنی پرۆژەکانە، لازمە مەربووتی وەزارەتی عەدل بێت، نابێت بە جیاوازی ئیش بکات، مەوزوعی مەحکەمەی ئیداری ئەوە مەوزوعەکی تره، کە هاتینە سەری منیش رەئیەکی جیاوازم هەیە و، زۆر سوپاس.

بەڕێز هیوا صابر احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لە راستیدا لەسەر ئەندامەکان هەڵەیەکی تیایە کاتی خۆی ناوی ئەم مەجلیسە مەجلیسێکی ئیستیشاری بووە، ئێمە ناومان نایە مەجلیسی شورا، ئەندامانی ئەم مەجلیسە ئەندامی شورا ئەبن نەك ئیستیشاری، لەبەر ئەوە پێم باشە ئەندام وەکو عضو شورا بن لەم مەجلیسە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

هەر واشە و مەعنایەکەی وایە، مجلس شوری یتالف من رئیس و نائب رئیس و اعضاء من المستشارین ، ئەوەی تۆ دەیڵێی بەڵێبت ئەو صیغەیەی دەگرێتەوە، کاك سەردار فەرموو.

بەڕێز سەردار صباح بۆزۆ هەرکی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

یەعنی جگە لەوەی کە کاك فرسەت باسی کرد، حەز دەکەم لێرە ئاماژە بە ماددە 101 ی دەستووری هەمیشەیی عیراق بکەم، کە دەڵێ: يجوز بقانون انشاء مجلس دولة يختص بقانون القضاء الاداري و الافتاء و

الصياغة و تمثيل الدولة و سائر الجهات العامة امام جهات القضاء، يەعنى ئەم مەجليسە تەمسيلى دەوڵەت دەكات بەرامبەر قەزاء ناكرێ ئەوە عايدى مەجليسى قەزاء بێت و تەمسيلى دەوڵەت بكات بەرامبەر بە قەزاء يەعنى تەناقوز هەيە، ئەگەر بێت و عايدى مەجليس قەزاء بێت، يەعنى لێرە تەناقوز دەكات لەگەڵ دەستووری هەميشەيی عيراق و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

دەيخەمە دەنگەوە وەكو خوێندرايەوە، كێ لەگەڵيدايە دەستی بڵند بكات تكايە؟ فەرموون، كێ لەگەڵدا نيە؟ بەئەكسەريەت وەرگيرا، بۆ ماددەی چوارەم كە تەئجيل كرابوو.

بەڕێز عونی كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

المادة الرابعة: يتكون المجلس من:

1-الهيئة العامة: وتتكون من الرئيس و نائبه و المستشارين، و تعقد جلساتها برئاسة الرئيس و عند غيابه برئاسة نائبه، و يتم النصاب القانوني بحضور ثلاثة ارباع اعضائها.

2-هيئة الرئاسة: تتالف من الرئيس و نائبه و اقدم المستشارين.

3-هيئة انضباط موظفي الاقليم: تتالف من الرئيس و عضوية اثنين من المستشارين، تسميهما هيئة الرئاسة و عند غياب الرئيس يتولى نائبه الرئاسة.

بەڕێز كريم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ماددەی چوارەم: ئەنجومەن لەمانە پێك دێت:

1-دەستەی گشتی: لە سەرۆك و جێگرەكەی و راوێژكاران پێكدێت، دانشتنەكانی بە سەرۆكايەتی سەرۆك ئەنجام دەدرێت و لەكاتی ئامادە نەبوونيدا بە سەرۆكايەتی جێگرەكەی و ئامادەبوونی سێ لەسەر چوارى ئەندامانی لەلايەن ياساييەوە پێك دێت.

2-دەستەی سەرۆكايەتی: لەسەرۆك و جێگرەكەی و كۆنترين راوێژكاری، پێك دێت.

3- دەستەی رێككاری هەرێم: پێك دێت لەسەرۆك و ئەندامێتی دوو لە راوێژكاران، كە دەستەی سەرۆكايەتی دەستنيشانيان دەكات، دادوەرێك لە پۆلينی دووەم كەمتر نەبێت كە ئەنجومەنی دادوەری دەستنيشانيان دەكات و، بەسەرۆكايەتی سەرۆك دانيشتنەكانی ئەنجام دەدات و، ئەگەر نەكرا بە سەرۆكايەتی جێگرەكەی.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

ئەمەش لەبەر رۆشنايی موناقەشاتی ئێوە بوو، د. رۆژان فەرموو.

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەيی:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

ئەم ماددە باس لە پێکهاتەی ئەنجومەن دەکات، بەڵام ئاماژەی بە مەحکەمەی ئیداری نەکردیە، لە جەلسەی پێشوو سەرۆك و ئەندامانی لێژنەی یاسایی باسیان کرد کە ئەو مەحکەمەیە بەشێکە لەو ئەنجومەنە، بەڵام لێرە باس نەکرایە، هەروەها هەیئەی عامە کە بەرزترین و باڵاترین دەستەیە لەو ئەنجومەنە، هیچ ئاماژە بە دەسەڵاتەکەی نەکرایە، تەنها لە ماددە بیست نەبێ زۆر بە خێرایی و زۆر بە کورتی باس لە دەسەڵاتی ئەو هەیئە گرنگە دەکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك کەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من تەئیدی بۆچوونەکەی د.رۆژان دەکەم بەراستی لەو مەسەلەیەدا تێکەڵیەك هەیە، بەنیسبەت هەیئەی ئینزیباتی دەولە، من وای دەبینم هەیئەی ئینزیباتی دەولە لەگەڵ مەحکەمەی ئیداری، کارەکانیان وەکو یەکە و لە یەك نزیکە، پێم وایە ئەوە ئەو یاسایە زیاتر ئەو دەزگایە تەعقید دەکات، بۆیە من پێشنیاریشم کرد لە هەیئەی یاساییدا، هەیئەی ئینزیباتی دەولە لەگەڵ مەحکەمەی ئیداری بکرێتە یەك، بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین ئەم مەسەلەیە بکەین، پێم باشە ماوەیەکمان بدرێتی بۆ ئەوەی ئێمە بتوانین جارێکی دیکە پێدا بچینەوە بۆ ئەوەی ئەو دوو هەیئەتە، هەیئەی ئینزیباتی دەولە و مەحکەمەی ئیداری بکەینە یەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەیئەی عامە یەك لە دەزگا دەسەڵاتەکانە لە زمنی مەجلیسی شورا و، تورقی تەعن لە مەحکەمەی ئیداری یەکێکە لەو ئیختیصاصاتانە دەگەڕێتەوە بۆ هەیئەی عامە، ئەوە یەك، دوو: بەنیسبەت مەحکەمەی ئیداری و بە نیسبەت هەیئەی ئینزیبات، هەریەك ئیش و کارێکیان هەیە، ئیش و کاری مەحکەمەی ئیداری ئەوەیە: کە تەعن لە قەراراتی مەحکەمەی ئیداری دەگرێت، هەر هاوولاتیەك حەقی ئەوەی هەیە کە ئیعتیراز لەسەر قەراری ئەو مەحکەمە ئیداریە بگرێت، بەڵام بە نیسبەت هەیئەی ئینزیبات تایبەتمەندیەکی خۆی هەیە، ئەو قەرارە ئیداریانەیە کە بەرامبەر بە موەزەفین دەردەچێت بە گوێرەی قانونی خدمەی موەزەفین، بۆیە جیاوازیەکە ئەوەندەیە و ئیلا مەحکەمەی ئیداری و هەیئەی ئینزیباتی دەولە هەردووکیان لە روانگەی ئیش وکاریانەوە، تەقریبەن ئیش و کارەکانیان نزیکە لە یەکتری، بەڵام ئینزیبات تەماشای شوئونی موەزەفین دەکات و، بەینەما مەحکەمەی ئیداری شوئونی هاوولاتی بە شکلەکی گشتی تەماشا دەکات و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شەرحەکە وا بزانم وازیحە، جەنابی وەزیر هیچ قسەت هەیە؟.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نەخێر، زۆر سوپاس، من تەئیدی ویجهەت نەزەری کاك شێروان دەکەم، تەبیعی مەجلیس ئینزیبات ئیشەکانی جیاوازە لەگەڵ ئەو مەحکەمە ئیداریە.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەیئەی ئینزیباتی دەولە و مەحکەمەی ئیداری، هەردووکی قەزای ئیداریە، مادەم قەزای ئیداریە هەدووکی بۆ نەبێتە مەحکەمەی ئیداری؟ هەدوو ئیشەکان دەکاتن، هەم ئەوەی پەیوەستە بە موەزەفینی دەولە و هەم ئەوەی پەیوەستە بە هاوولاتیان کە قەرارێکی ئیداری دەردەچێتن، پێم وایە ئەوە زیاتر ئالۆز دەکاتن ئەو جیهازە زیاتر لەوە، پێمان باشە موبەسەت بێت ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو دەزگایە حاڵی حازر لە ساڵی 1992 هەتا ئێستا لە هەرێمی کوردستان نەبووە، ئەوە بۆ یەکەم جارە لە هەرێمی کوردستان ئەو دەزگایە دادمەزرێ، ئەوە نوقتەی یەکەم، نوقتەی دوو:لە هەندێك وڵاتان تەماشامان کرد بە حەقیقەت ئەصڵەن ناوی ئەو هەیئەتە لێندرایە المحکمة التادیبیة ، یەعنی مەحکەمەیەکی تایبەتە تەنها تەماشای مەسائیلی ئینزیباتی دەکاتن، بۆیە ئێمە لە زیمنی مەحکەمەی ئیداری دامانننا، بەڵام ئیش و کارەکانمان جیا کردەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحی لێژنەی قانونی کە پەسند کراوە لە لایەن وەزیرەوە دەیخەمە دەنگەوە، چونکە ئەوە بەس مولاحەزە بوو، کێ لەگەڵ موقتەرەحی لێژنەی قانونیە بۆ ماددەی چوار تکایە دەستی بڵندکا؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە؟، چوار دەنگ لەگەڵیدا نیە، بەئەکسەریەت وەرگیرا، بۆ ماددەی دوازدە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية عشرة:

1-تشكل محكمة ادارية برئاسة قاض من الصنف الاول و عضوية قاضيين من الصنف الثالث على الاقل و يجوز ضم مستشارين اليها عند الاقتضاء و يكون مقرها في اربيل عاصمة الاقليم.

2-يجوز انتداب قضاة من الصنف الاول او الثاني الى المحكمة الادارية من غير المنتدبين لعضوية مجلس شورى الاقليم.

3-تنظر الدعاوى الواردة في هذا القانون وفق احكام قانون المرافعات المدنية و يكون بحضور عضو الادعاء العام.

بەڕێز کەریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی دوازدەم:

1-دادگایەکی کارگێڕی دادەمەزرێت بە سەرۆکایەتی دادوەرێکی پۆلینی یەکەم و ئەندامێتی دوو دادوەر کە لە پۆلینی سێیەم کەمتر نەبن، دەکرێ لەکاتی پێویست چەند راوێژکارێك بخرێنە ناویان و بارەگای لە هەولێری پایتەخت دەبێ.

2-دەکرێ دادوەرانی پۆلی یەکەم یان دووەم بۆ دادگای کارگێری ئینتیداب بکرێن، جگە ئەوانەی بۆ ئەندامێتی ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێم ئینتیداب کراون.

3-ئەو داوایانەی لەم یاسایەدا هاتوون بە پێی یاسای دادبینی شارستانی یەکلادەکرێنەوە و بە ئامادەبوونی ئەندامی داواکاری گشتی دەبێ.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام دوو مولاحەزەمان هەبوو: مولاحەزەی یەکەمان ئەوەبوو ئێمە وامان بە پێویست نەزانی کە لەهەر موحافەزەیەك مەحکەمەیەکی ئیداری هەبێ، بەڵکو مەحکەمەیەکی ئیداری هەبێت بۆ سەرتاسەری هەرێم و لە هەولێریش بێت مەقەرەکەی. دوو: بە نیسبەت موساعید موستەشارین پێشتر ئەم مەنصەبەمان هەلگرت بەراستی، ئێستا لێرە دیسان هەڵمان گرتووتەوە، ئێمە پێمان باشە تەنها و تەنها قازی ریئاسەتی ئەم مەحکەمانە بکات، نەك غەیری قازی بێت یاخود موستەشارەك بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کێ دەیەوێ قسە بکات؟ دەستی بڵندکا تکایە، فەرموو کاك فرسەت.

بەڕێز فرسەت احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێش ماوەیەکی زۆر کورت ئێمە قانونی سوڵتەی قەزائیمان دەرکرد بە شیکلەکی قەتعی مەحکەمەکان جیاوازمان کرد لە سوڵتەی تەنفیزی و لە وەزارەتی عەدل، مەعەلعلم لە زۆر دەوڵەتی دیموقراطی مەحاکم مەربووتن ئیداریەن لەگەڵ وەزارەتی عەدل، ئەوە ئیتالیا یەك لەوانە، دوور نیە جنوب ئەفریقیا وا بێت، نموونەیەکی تر: مەسەلەن لە جنوب ئەفریقیا و دەولەتەکانی تر نوێنەری ئەنجومەنی نیقابەی پارێزەران مومەسیلن لە مەجلس القضاء، مەعەلعیلم فیکرەکە لێرە مەرفوز بوو، دادوەرەکانی ئێمە تەقەبوولیان نەکرد، قەصدم شەرت نیە تەجروبەیەك لە دەوڵەتێکی تر بێت من بێم ئیستینساخی بکەم و سەداسەد بێنم لێرە تەتبیقی بکەم، حەتا ئەگەر دەوڵەتێکی دیموکراسی بێت، بەس ئێمە فەلسەفەیەکمان هەبوو، مەبدەئەکەمان ئەوە بوو فەصلّی مەحاکم بکەین لە سوڵتەی قەزائی بە شکلێکی تەواو، باشە ئێمە لێرە هاتووین مەحکەمەیەکی ئیداریمان ئیستیحداس کرد، حاکمەکانمان بردنە ژێر سێبەری وەزارەتی عەدل، باشە بۆ وا بکەین؟ بۆ ئێمە مەحکەمەکەی نەبەینە ژێر سێبەری سوڵتەی قەزائی؟ کامە زەمان بۆ مافەکانی هاوولاتیان و خەڵکی تر باشترە، جارێکی تر بێین مەحکەمەی ئیداری دەمجی بکەین لەگەڵ سوڵتەی تەنفیزی یان موحافەزە لەسەر مەبدەئی خۆمان بکەین؟ و سوڵتەی قەزائی بە شکلێکی تەواو جیاواز بێت لە سوڵتەی تەنفیزی؟ دوو تەرکیبەکەی موخالیفی مەبدەئی ئستیقلالی قەزائە، چونکە لێرە وامان لێنەکردیە ئەندامەکان بەس حاکم بن، وامان لێکردیە ئیمکان هەیە موەزەق وەزارەتی عەدل ببێتە ئەندام لە مەحکەمەی ئیداری ئەویش موستەشارینە، چونکە موستەشار راستە دوور نیە شەرت و شرووتی حاکمەکان تێدا متەوفر بێت، بەس موەزەفە لە وەزارەتی عەدل، بەرەئی من ئێمە مەحکەمەی ئیداری جیاوازی بکەین لە مەجلس شورا، مەحکەمەی ئیداری نیزاعاتی قەزائی لە نێوان هاوولاتیان دوور نیە موەزەفیش بن لەگەڵ حکومەت، با وای لێنەکەین حکومەت ببێتە خەصم و ببێتە حەکەم، هەم بە خۆی حاکم بێت و هەم بە خۆی تەرەف بێت لە دەعوا ، مەجلس شورا وای لێبکەین وەك مەجلیس ئینزیباتی عامی جاران، وەختی نیزامی مەلەکی تاکو ئێستا موختەص بێت بە قەزایای ئینزیباتی و تەئدیبی، هەندەك پێی ئەڵێین مەجلیس ئینزیباتی عام و هەندەك پێی ئەڵێن وەکو کاك شێروان باسی کرد پێی ئەڵێن المحکمه التادیبیه، موختەصە بە قەزایای تەئدیبی، موەزەفێك تووشی عقوبەیەك ئەبێت، ئینزارێك یان تەوبیخێك، عەزلەك ، فەصلەك تووشی ئەبێت ئەو وەختێ حەقی هەیە ئیعتیرازی بکات لە مەحکەمەی، لە مەجلس شورا کە هەیئەتێکی ئینزیباتیە، قەزایای تر و مەشاکیلی تر مەفروزە من لەگەڵ ئەوەمە لە مەحکەمەی ئیداری بێت و، من لەگەڵ ئەوەمە مەحکەمەی ئیداری بەس لە هەولێر هەبێت، تاکو مەبادیئ و قەرارات موەحەد بێت لەسەر صەعیدی کوردستان، بەس من لەگەڵ ئەوە نیم ببینە پارچەیەك لە جیهازێکی تەنفیزی ئەویش مەجلیس شورایە، ئەوە نوقتەیەك، نوقتەی دووەم: ئێمە دوو ساڵە خەریکی پرۆژەی دەستوورین، ئەگەر بێین تەماشای پرۆژەی دەستوور بکەین لە ماددە 141 ئیختیصاصی مەجلیس شورا حەصر کرایە، راستە دەستوورەکە دوور نیە یەك بەمن بڵێتن دەرنەچوویە، دەرنەچوویە بەس پرۆژەیەکی موهیمە ئەوە دوو ساڵە لەسەری ئیش دەکەین، زۆر جیهات و مونەزەمات و خەڵکێکی شارەزا رەئی خۆیان پێدایە، ئیختیصاصی مەجلیسی شورا مەحصوورە بە قەزایای ئینزیباتی و

تەئدیبی و دروست کردنی پرۆژەکانی قانوونەکان، بە رەئی من باشترە بۆ ئێمە یەك : موحافەزە لەسەر ئەو مەبدەئە بکەین ئەوەی لەناو پرۆژەی دەستووری ئێمەدا هاتووە، دوو: موحافەزە لەسەر مەبدەئی ئیستیقلالی قەزاء بکەین و مەحاکمی ئیداری جیاواز بکەین لە سولّتەی تەنفیزی مادەم ئیبتیدائەن ئێمە ئەم مەبدەئەمان بەکار هێنا و تەشەبووسمان پێکرد، سێ: مەحکەمەی ئیداری ئەگەر هاتوو جیاواز بوو کەسێکی تر لە غەیری قازیەکان ئەندام نەبن تێدا، موەزەفی وەزارەتی عەدل نەبنە ئەندام لە مەحکەمەی ئیداری و، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عومەر.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەجەلسەی پێشوودا هەر باسم لەسەر ئەوە کردەوە کە ئەوەی ئێستا جەنابی کاك فرسەت باسی لەسەر کرد، ئێمە هەوڵمان دا فەصڵی سولّتات بکەین، جیهازی قەزا بچێتە ژێر دەسەڵاتی مەحکەمەی تەنفیزەوە وەکو ئەوەی کە جارێ پێشوو باسی لەسەر کرا، ئەو پرۆسەیەکی مەدەنیە و فەصڵی سولّتاتی تێدا ئەکرێ، من لێرە تیکراری قسەکانی خۆم ئەکەمەوە، قەزای ئیداری لێرە جێی نابێتەوە لەو قانونەدا، هەر پێویستە قەزای ئیداری بچێتەوە ژێر دەسەڵاتی ئەو سولّتە قەزائیەی کە هەیە، ئەمە لەلایەك، لەلایەکی تر ئەگەر ئێمە باسی بکەین هەر لەم قانونە لەناو خۆی هەندێك جار باسی ئیختیصاصاتی مەحکەمەی تەمییز کردیە کە دەسەڵاتی هەیە لەم قانوونە، باسی لەوە کردووە رەئیسی مەحکەمەی تەمییز بۆی هەیە ئەگەر هاتو خیلافێك هات وەکو لە ماددەی 16 پێشتر باسی لەسەر کراوە بۆی هەیە سێ عضو لەلایەن مەحکەمەی تەمییزەوە دابندرێ، باس لەسەر تەعن کراوە، ماددەی 18 باس لە تەعنی قەراراتی ئەم هەیئەیەی کردووە ئەڵێ، ئەبێ تەمییز بکرێ، کە وتی تەمییز بکرێت، یەعنی ئەبێتە ئیختیصاصاتی مەحکەمەی تەمییز بە هەموو مەحکەمەکانی دیکەی، لە ماددەی 18 باسی لێکردووە ئەڵێ ئەگەر هاتوو داوای تەعویزی کرد، بۆی هەیە موراجەعەی مەحاکمی عادی بکات، ئەمە ئایا خەڵتێك نیە لە بەینی مەحکەمەی ئیداری و تێکەڵکردنی ئەو دەسەڵاتەی کە هەیە، من پێم وایە ئەو قەزا ئیداریەی کە هەیە لێرە جێگای نابێتەوەو، تەئیدی ئەو رەئیەی کاك فرسەت دەکەم کە شتێك دروست بکرێت و پێی بوترێت (مجلس انظباط موظفي الدولة) با ئەو مەجلسە ئینزباتیە بچێتە ئەم مەجلسی شورایەو رەئی خۆی لەسەر بدات، نەك ئێمە مەحکەمەیەکی دیکە دروست بکەین، جیهەتێکی دروست بکەین دەسەڵاتی بەسەر مەحکەمەیەکی تردا هەبێت، ئەگەر ئێمە بێتو ئەم مەحکەمە ئیداریە دروست بکەین بما مەعنی بۆ جیهاتەکانی دیکە هەیە، بۆ جیهازەکانی دیکەی دەوڵەت هەیە مەحاکمی تایبەتی دەوڵەت دروست بکەین، کە ئەمەش بە گوێرەی، دەستور مەمنوعە، کەواتە هەر مەحکەمەیەك ناوی قەزاو قەزاوەت بوو و قازی دەوری تێدا بینی، ئەوە دەچێتە ژێر دەسەڵاتی سولّتەی مەجلسی قەزائیەوە، دەچێتە ژێر دەسەڵاتی مەحکەمەی تەمیزەوە، ئەمە

له لایەك كه ئەوه رەئی خۆمەو پێشم وایە باشە، چونكه ئەگەر بگەڕێینەوه سەر ماددەی 16 باس لە مونازەعاتی عقودی ئیلتیزام دەكات، ئێمه تەفسیری عقودی ئیلتیزام بكەین یەعنی چی؟ عقودی ئیلتیزام، یەعنی عقودی مەلزەمی دوو تەرەف یان جانیبەین، ئەی ئیشی مەحكەمەكانی تر چی دەبێت لەمەو دوا؟، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك جمال فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

من پشتیوانی بۆچوونەكەی كاك فرسەت دەكەم، چونكه بە حەقیقەت هەرچەند سەیر دەكەم ئەم مەحكەمەیە جێگای نابێتەوه لێرەو، ئاشكرابێت جیای بكەینەوه لە سولتەی قەزائی، من نموونەی ئەمریكاتان بۆ دەهێنم، تەبیعی تەنها دوو مەحكەمە هەیە، مەحكەمەی فیدراڵی، هەموو ستەیتێك خۆیان مەحكەمەیەكی قەزائیان هەیە كە لە ستەیتەكان دا هەیە، ئەو قەزایانەی فیدراڵی، محاكمی فیدراڵی عادەتەن ئەو قەزایانە سەیر دەكات كە عیلاقەی بە مافەوه هەبێت، مافی مرۆڤ، باقی قەزایەی تر لە مەحاكمی ئیعتیادیدا جێ بە جێ دەكرێت، تەئكید لەسەر ئەوه دەكەمەوه كە مەسەلەن لە ئەمریكا 3 مەحكەمە هەیە، مەحكەمەی كە قەزایە كرمنالێ دەكات، مەحكەمەیەكیش كە قەزایەی سیڤیڵ هی مەدەنی دەكات، مەحكەمەیەكیش فامیلیلۆ، ئێمه دەتوانین ئەو مەحكەمەیەی كە دام و دەزگای بۆ دروست دەكەین بیبەستینەوه بە قەزاوه، چونكه مومكین نیە ئێمە دەسەڵاتی قەزامان دروست كردووەو جارێكی دیكە مەحكەمە لە شوێنێكی تر دروست دەكەین، چونكه ئەمە لەگەڵ واقع و عەدالەتیش دا ناگونجێت، خاڵێكی تر هەرچەندە سیستەمی ئەوێ بە حەقیقەت فەرقی هەیە لەگەڵ ئێرە لەرێ وەزیری عەدل، مدیری عام ئەو دەورە دەبینێت كە مودەعی عامی گشتیە، واتە مودەعی عام وەزیری عەدلە، لێرە وەزارەتی عەدل بە پێی ئیتیفاقەو ڕۆژێك پارتیەو رۆژێكی تر یەكێتیەو، لەبەر ئەوه ئەو سیستەمەی بەسەردا تەتبیق نابێت، من تەئكید لەسەر ئەوه دەكەمەوه پشتیوانی كاك فرسەت و كاك عمر دەكەم كە ئەم مەحكەمەیە دەبێت پەیوەندی و بەستراوه بێت بە سولتەی قەزائیەوه، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن:

كاك شێروان رائەوەستیت دوو كەسی تر ماوه، كاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆكی ئەنجومەن.

بەڕاستی کاك فرسەت باسی ئیستقلالی قەزای کرد، ئێمە ئەگەر لەسەر ئەو مەبدەئە بین کە فەصڵی سوڵتات هەبێت، ئەبێ قەزا موستەقیل بێت، وەکو سوڵتەیەکی جیاواز ئەم پرۆژە یاسایەی کە لێرە باسی لێوە ئەکەین ئالێرەوە خیلافەکە دەست پێ ئەکات، کەباسی قەزائی ئیداری ئەکات، ئەصڵەن ئەگەر تەماشای ناوەکەی بکەین کە مجلس شورا تەشکیلی ئەم جۆرە مەحکەمەیەی تێدایە، زۆر ناکۆك ئەبێت تەنانەت لەدەستوریشدا لە ماددەی (101) دا ئەڵێت بۆت هەیە مەجلسی دەولە دروست بکەیت، ئەگەر بەم شێوەیە بمێنێتەوە ئەبێت ئەو ناوەش بگۆڕین بەناوی مەجلسی دەولەوە بیهێڵینەوە، بەڕاستی ئەوە موخالەفەیەکی دەستوریە بەسەرمانا چوو، بۆیە باسمان نەکرد لێرەدا هات مەوزوعەکە، چونکە دوو ئیشی پێشوو تەقنین، مشاوەرەیە ئەمە موشکیلەمان نیە، بەڵام لێرەدا کە هاتەوەو قەزای ئیداری خرایە ناو ئەم پرۆژەی یاسایەوە لێرەدا پێویستە ناوی یاساکە بگۆڕدرێت، وەکو مولاحەزەیەك قەزای موزدەوەج هەیە لەهەموو دونیا، قەزای عادی هەیە، ئیعتیادیە قەزایەك هەیە قەزای ئیداریە لە فەرەنسا هەیە، لە مصر هەیە واردە، بەڵام ئێمە چۆن تەنیزیمی ئەکەین، ئیختیصاصەکانی چیە؟ کاك عومەر ئاماژەی بەسێ، چوار ئیختڵات دا لەنێوان قەزای مەدەنی وقەزای ئیداری، ئیرتیباتی ئەم قەزایە لەڕووی ئیدارییەوە بەوەزیری عەدلەوە، ئەوە ئیستقرار لەدەست دانی ئەم قەزایەیە بەڕاستی، لە ماوەش کەباسی ماوە ئەکات، لەدوای تێپەڕ بوونی (60)رۆژ لەسەر مودەی تەزەڵوم، بۆی هەیە بچێتەوە بۆ مەحاکمی مەدەنی، دیسانەوە ولایەتی خۆی لەدەست ئەدات لێرەدا، ئەم جۆرە قەزایە، ئەم جۆرە قەزایە حەزەکەم جۆرە رووبکردنەوەیەك هەبێت لەو مەوزوعە، ئێمە واتێنەگەیەندرێت کەمەسەلەکە بۆ ئەوەیە، ئێمە فلان وەزیرو فلان گەندەڵە، ئەمە تەنها بۆ ئەوەیە موراعاتی ئەوامری ئیداری بکەین کەلە سوڵتەوە دەرئەچێت، خەڵك بۆی هەبێت لەم دادگایەدا سکاڵای خۆی بکات، بۆیە بەڕاستی پێویستە ئەو ناوو ناوەڕۆکە گونجاو بێت، ئەگەر بەو شێوەیە مایەوە پێویستە ناوەکە بگۆڕین، ئەگەر هاتینە سەر ئەوەی کەمن لە موناقەشەی قانونی سوڵتەی قەزائی کە ئاماژەم پێکرد لەماددەی نۆ پێویستە تەصنیفەکانی قەزا، قەزای ئیداری هەبێت کاتی خۆی کەگوێم لێنەگیرا ئەبێ بچینەوە بۆ ئەوێ وتەعدیلی لێ بکەینەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك خلیل فەرموو.

بەڕێز خلیل ابراهیم محمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ریقابە لەسەر ئەعمالی ئیدارەو مەشروعیەتی قەرارات، ئەمە شتێکی زۆر زۆر گرنگەو زۆر موهیمە لە دونیا، ئێستا دوو نیزام هەیە، دوو ئسلوب هەنە، بۆ ئەم مەوزوعە، ئسلوبێك پێی ئەڵێن نیزامی ئەنگلۆ سەکسۆنی کە ئینگلتەراو بەریتانیاو هەندێ دەوڵەتی تر لەسەرین، نیزامی قەزائی موحەد، یەك قەزایە ئیختیصاصێکە هەموو مونازەعات دەبینێت، بەبێ سەیرکردنی خصومەکە کە کێ بێت، یەعنی قەزای موحەد لەسەر دوو روکن وەستاوە یەك، وحدة القضاء دوو، وحدة القواعد القانونیة، ئەمە نیزامی ئەمریکی وبریتانی لەسەر ئەوەنە، نیزامی فەرەنسی قەزائی مزدەوەجە ئەمە مصر وئەم دوەلی عەرەبی

وئەم مەنتەقە هەمووی تەقریبەن لەسەر ئەوەن، واتە عەمەلیان لەسەر قەزائی مزدەوەجە، لەهەموویان مەحاکمی ئیداری تابعی مەجلسی دەولەیە، یان شورایە، یان پێی ئەڵێن غورفە، یەعنی لەهەموو دەساتیر سەیرمان کرد، یەعنی ئەم مەوزوعە مەحاکمی ئیداری، قەزائی ئیداری تابعە بەو مەجلسە، لێرە تەبعەن هەردووکیان مەزایەی خۆیان هەیە، نیزامی مزدەوەج ونیزامی موحەد هەردووکیشیان ئینتییقاداتیان لەسەر هەیەو هەردووکیشیان مومەیزاتی خۆشیان هەیە، لێرە ئێمە لازمە ئەومادەیە ئیقرار بکەین کە لەگەڵ کامە قەزائی, قەزای موحەدین کە یەك قەزائە و موستەقیرە, یان قەزای موزدەوەجین, کە قەزای عادی هەیە و موستەقیلە و قەزایەکی موتەخەصیص هەیە, من وائەبینم ئەمە زیاتر لە صاڵحی هاوواڵاتیە, زیاتر لە صاڵحی مەشروعیەتە و مەحاکمی ئیداری قەزایەکی موتەخەصیصە تابع بەو مەجلیسەیە و ئەهدافی هەموو لایەك چ مەشروعیەتی قەراراتی ئیداری, هی مواطن وهی موظف زیاتر لێرە تەحقیق دەبێت, زۆر سوپاس.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ برادەرانی لیژنەی یاسا زۆر ئەو مەوزوعەمان بەدەقیقی دیراسە کردووە, و گەڕاینەوە چەندین مەصادریش,لەبەر ئەوەی تەوزیحی هەندێ مەسائیل بکەم, دەمەوێ ئەوە روون بکەمەوە و تەئکیدیشی لەسەر بکەم, ئیختیصاصاتی مەحاکیمی ئیداری و قەزایای ئیداری غەیری ئیختیصاصاتی مەحاکیمی مەدەنیە, ئەوە موتەفیقون عەلیهی, هیچ خیلافێکی لەسەر نییە, ئەوە یەك دوو, لە دەستووری کام وڵاتێك هاتووە دەڵێ (القضاء مستقل لا سلطان علیه) واتە ئیستیقلالیەتی قەزا بەوەی نییە کە مەحکەمەکی ئیداری تابعی بێت یان تابعی نەبێت, ئەمە نوقتەی دوو, هی سێ، ماددە سەدو یەك لە پرۆژەی دەستووری عێراق کە ئیقرار کراو دەنگی بۆ درا, دەڵێ (یجوز لقانون انشاء مجلس دولة یختص بوظائف القضاءالاداري و الافتاء والصیاغة و تمثیل الدولة وسائر الهیئات العامة امام جهات القضاء) واتە مەبدەئی موخالیف لێرە ئیقرار بکەین دژی دەستووری عێراقییە, ئەوە نوقتەی دوو, نوقتەی سێ، پرۆژەی دەستووری هەرێمی کوردستان هەتا ئێستا پرۆژەیە,ئیزافەی مەحکەمەی ئیداری باوەڕ ناکەم هیچ موشکیلەیەك دروست بکات,ئەوەش لەلایەك, لەلایەکی تردوە تەماشای دەستووری زیاتر لە بیست وڵاتی عەرەبیمان کرد, نەماندیت تەشکیلەیەکی مەحکەمەی لە زمنی تەشکیلاتی سوڵتەی قەزائی, ئەوە مصر لەبەردەممانە کە ناوی مەجلیس دەولەیە سەر بە وەزارەتی عەدلە و بەدەیان دەستووری تریش, هی فەرەنسا باسیان کرد مەسەلەی فەرەنسا دەڵێ هەیئەتێکی موستەقیل بێت, ناشکرێ ئێمە بەراستی هەر جارەی لێرە موناقەشەی دەکەین و بێین تەماشای دەستووری دەوروبەرمان بکەین بزانین کووە, لە تەجاریبی وان ئیستیفادە بکەین, بۆیە ئەوە بە قەناعەتی من دژی دەستووری عێراقییە کە دەنگمان بۆداوە, هیچ مانعێکیش نییە ئیزافەی بکەین لە پرۆژەی دەستوور و ئەگەر هاتوو ئەو پرۆژەیە بەو شکلەی کە هەیە رۆیشت, مانای وایە نەك ماددەیەك دەبێت دەستکاری بکرێت, دەبێت نۆ ماددە دەستکاری بکرێت, واتە پرۆژەکە بنێردرێتەوە بۆ حکومەت دووبارە دایبڕێژێتەوە, ئینجا دەست بە موناقەشە بکرێت, ئەوە کورتەی رەئییەکانی لیژنەی

قانونیه که عەرزی ئێوەم کرد, دوا رەئیش ئەوە حکومەت لێرەیە و بەڕێزان ئەندامانی پەرلەمان رەئیی لەسەر بدەن, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر رەئیەکت هەیە؟فەرموو.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/(وەزیری داد):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەبیعی جیاوازی هەیە لە مابەینی ئیش وکارەکانی قەزای عادی لەگەڵ قەزای ئیداری, یانی ئەوە نوقتەیەکی زۆر موهیمە، پێم خۆشە برادەران فەرق بکەن لە مابەینی قەزای عادی و قەزای ئیداری، یانی ئیشەکانیان زۆر جیاوازە, پێم وایە کاك شێروان زۆر بەباشی هەموو شتەکانی تەوزیح کرد, ئەمە یەك لە شتە هەرە موهیمەکانە، فعلەن موخالیفی دەستووری عێراقیە, هەتا پرۆژەی دەستووری کوردستانیش نابێ موخالیفی دەستووری عێراقی بێت, ئەوە یەکیان، دووەمین، ئەندامانی ئەو دادگایە لە دادوەران پێك دێت, دەتوانین ئێمە وابکەین مەسەلەن موستەشارو شتی وای تێدا نەبێت، ئەوە هیچ موشکیلە نییە, من تەئییدی وجهەی نەزەری لیژنەی قانونی دەکەم کەیەك دادگا هەبێت, ئەویش لە پایتەخت, پێویست ناکات بەوەندە دادگایە لەهەر شارێك و دادگایەك هەبێت و قەراراتی جیاواز جیاواز دەربچێت, دووەمین: مادەی دوازدەش کە موناقەشە دەکرێت لە فەقەرە دووەکە پێمان باشە فەقەرە دووەکە بەو نەوعەی لێ بێت, بڵێ (لمجلس القضاء وبناءَ على اقتراح من وزير العدل انتداب قضاة) ئینجا هەتا کۆتایی مادەکە و کۆتایی پێ دێت, سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ئەو ناوانەی کە نووسراون، تەنیا دەنگ دەدەمە ئەو ناوانە, لەبەر ئەوە داوای لێبوردن دەکەم کە ئەگەر بەبیرتان هاتبێتەوە ئێستا دوو فەقەرەی جیاوازە، پێنج برادەر قسەی کرد کاك فرست، کاك عمر، کاك جمال داوا دەکەن کە ئەم دەسەڵاتە بە قانون دەربچێت و رەبتی بە سوڵتەی قەزائی هەبێت, لازمە مەحکەمە ئیداریەکە بەقانونێك دەربچێت و سەر بە قەزا بێت، کاك خەلیلیش پشتگیری لە لیژنەی یاسایی وحکومەت ئەکات، کەبەو صیاغەیە نووسیوویانە هەم لەوەی کە ئەو مەحکمەیە سەر بەوەزیری عەدل نەبێت، هەم لەوەی کەسەر بە بەهەیئەی قەزا بێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ موئەیدی ئەو موقتەرەحە تازەیە بادەستی بڵند بکات تکایە؟، کە لەلایەن چوار ئەندامەوە هاتووە، کە دەڵێت ئەو مەحکەمەیە ئیدارییە بەقانونێکی تر دەربچێت سەر بە سوڵتەی قەزا بێت، واتە مەحکەمەی تەمیزو سوڵتەی قەزا، ئەو چوار کەسە دەڵێن ئەم مەحکەمەیە جێگای لێرە نەبێت، بەقانونێکی تایبەت دەربچێت سەر بە مەجلسی قەزا بێت، دەیخەمە دەنگەوە کێ موئەیدی ئەو موقتەرەحە تازەیە دەستی بڵند بکات؟ دەیژمێرم 42، کێ لەگەڵ ئەصڵی پرۆژەکەیە دەستی بڵند بکات تکایە، بەخۆشمەوە 25، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، وەکو لێژنەی یاسایی ناتوانین لەم مەنەسەیە موناقەشە بکەین، هەشت ماددە دەبێ گۆڕانکاری بەسەردا بێت، واتە پرۆژەکە هەمووی دەگۆڕدرێت، بۆیە حکومەت لێرەیە با ڕەئی ئەوانیش وەربگرین بزانین چۆن تەعامول لەگەڵ ئەو پرۆژەیە ئەکەن؟، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

تازە کاك شێروان تەصویتی لەسەر کرا، ئەبێ مۆڵەت وەربگرین بۆ هەموارکردنی، بەڵام تازە تەصویتی لەسەر کرا، ئەو ماددەیەی کەتەصویتتان بۆ دا بەزۆرینەی دەنگ، لێرە نەمێنێت بەقانون دەربچێت رەبتی ئەنجومەنی قەزا بێت، وای لێدەکات ماددەکانی تر زۆری رەبتی بەو ماددەیەوە هەیە، بۆیە دەبێت دوای بخەین و فرسەت بدەینە جەنابی وەزیرو لیژنەی یاسایی بۆ ئەوەی ئەو ماددانە هەمووی هەموار بکەنەوە، لەبەر رۆشنایی ئەو بڕیارەی کە ئێستا داتان، دەیخەمە دەنگەوە بۆ دواخستنی بۆ ئەو پرۆژەیە، کێ لەگەڵ دواخستنی ئەو پرۆژەیەدایە بادەستی بڵێند بکات تکایە؟، فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ دواخرا، داوا لە لیژنەی یاسایی وجەنابی وەزیر ئەکەین ئەرك بکێشنەوە ئەو ماددانەی کەماون هەمواری بکەن لەبەر رۆشنایی ئەو ماددەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

خاڵی دووەم: خستنە ڕوو و گفتوگۆ کردنی پرۆژەی بڕیاری دانانی رۆژی 16/ی4 هەموو ساڵێك، بە رۆژی ژینگەی هەرێمی کوردستان کە لە لایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، داوا لە لێژنەی یاسایی دەکەم ئەو سێ پرۆژەکەو موقتەرەحی خۆیان بخوێننەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خوشك و برایانی پەرلەمانتاران، کیتابەك لە ئەنجومەنی وەزیران هاتیە بۆ پەرلەمانی کوردستان، داوا دەکات بەدانانی رۆژی 4/16 لە هەر ساڵێك لە کوردستان بە رۆژی ژینگە، ئێمە لە لێژنەی قانونی، پرۆژەکەمان وەرگرت و بە مەوزوعێکی حەساسمان دانا و زۆر موهیمە و توانیمان صیاغەیەکی موعەیەن دابنێن بۆ قەرارەکە، ئێستا ڕاپۆرتی لێژنەی قانونی لەگەڵ صیاغەی قەرارەکە، بۆ بەڕێزتان دەیخوێنمەوە، زۆر سوپاس.

الى/ رئاسة المجلس الوطني لكودرستان العراق

الموضوع/تقرير اللجنة القانونية

اجتمعت اللجنة القانونية صباح يوم الاثنين 2008/3/24 المصادف يوم 4 نوروز 2708 كوردي، لدراسة مشروع قرار باعتبار يوم 4/16 من كل سنة يوماً للبيئة في اقليم كوردستان -العراق، و المقدم من قبل مجلس الوزراء اقليم كوردستان ، و المحال اليها بعد القراءة الاولى له في البرلمان في جلسته الاعتيادية المرقمة 1 في 2008/3/17 ، و بعد المناقشة و المداولة تؤيد اللجنة المشروع، لانه لاول مرة في تاريخ العراق مستعملاً الاسلحة الكيمياوية في كوردستان، في مناطق باليسان شيخوسان و ورتي في ظل النظام البائد، مما تسبب في ابادة الاف المواطنين من المدنين الابرياء من الشيوخ و النساء و الاطفال، و تسميم البيئة و التي تعاني منها

هەرێمی کوردستان - عێراق
ئەنجومەنی نیشتمانیی
کوردستان - عێراق

پرۆتۆکۆڵەکان

49

سالّی/ 2008 – بەرگی چل و نۆ

چاپی یەکەم/ سالّی 2008

پێڕیست

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی دەستپێك خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/8 ل5

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (1) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/9/10 ل23

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (2) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/15 ل39

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (3) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/9/17 ل77

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (4) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/9/22 ل121

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (5) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/9/23 ل179

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (6) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/10/15 ل233

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (7) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/10/20 ل265

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (8) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2007/10/27 ل317

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (9) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/10/28 ل369

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (10) خولی دووەمی هەڵبژاردن – چوار شەممە 2008/10/29 ل455

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (11) خولی دووەمی هەڵبژاردن – دوو شەممە 2008/11/3 ل505

پرۆتۆکۆڵی دانیشتنی ژمارە (12) خولی دووەمی هەڵبژاردن – سێ شەممە 2008/11/4 ل555

تەنها سێ کەس ڕەئیان دەدەمێ دوایی ئەیخەمە دەنگەوە، تافگە خان و کاك محمد فرج و کاك شێخ فەتاح، فەرموو تافگە خان.

بەڕێز تافگە محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

لەگەڵ دەستخۆشیمان بۆ جوهدو تێکۆشانی هەر هەموو ئەو کەسانەی کە کار دەکەن لەپێناو هەموارکردنی یاساکانی ئەحوالی شەخصی، چونکە بەفیعلی ئێمەش لەگەڵ هەموارکردنی زۆرێك لەو خاڵانەین کە لەیاسای ئەحوالی شەخصی هاتووە، کە پێویستی بەهەموارکردن هەیە، لیژنەی داکۆکی کردن لەمافی ئافرەتان ئەوە ساڵێك زیاتر ئەبێت، خەریکی ئەو کارەیە و جوهدی دەنرخێنین، بەڵام من پێم خۆشە بۆ مێژوو قسە بکەین، کارکردن بۆ هەموارکردنی یاسای باری کەسێتی پێش هەر هەمووان ڕێکخراوەکان، جوهدی ڕێکخراوەکان لێرە بنرخێنین کە بەفیعلی لەساڵی 1993 وە بوو، ئەوەبوو لە 1995 گەورەترین سیمینار لە سلێمانی بەسترا، هەرهەموو ڕێکخراوەکانی ئافرەتان وژنان وخوشکان هەر هەمووی، رەئی خۆیان وتووە، بۆیە لێرەدا حەز ئەکەم هەر بۆ مێژوو قسە بکەین، کە جوهدی ئەوان بەڕاستی لەبیر نەکەین، ئەو پرۆژەیە تەنها هی یەك کەس ودوو کەس و لیژنەیەك نیە، بەڵکو هی زۆربەی دەنگی ژنان وئافرەتان وخوشکانی کوردستانە، ئەوە خاڵی یەکەمم، خاڵی دووەم: ڕاستە هەموارکردنی پرۆژەی ئەحوالی شەخصی ئێستا بەکۆمەڵێك تەوصیات هاتووە کە ڕێك کەوتوون لەسەر ئەوەی کە ببێت بە پرۆژەن بەپرۆژە هاتووە، بەڵام دوێنێ لەدانیشتنەکەی بۆمان دەرکەوت بەتەنها قسەکردن لەو بەندو بڕگانەی کەهاتوون لەو تەوصیاتەدا، هەندێ موخەلەفاتی تر یان هەندێ شتی تری بۆ دروست ئەبێت، لەداهاتوودا وەکو ئەوەی دوێنێ دکتۆر زەڵمی وتی، بەعزە شتێك هەیە ئەبێ دوایی هەموارى بکەین، ئایا ئێمە پرۆژەی ئەحوالی شەخصی لەهەر شوێنێك بهێنین موتەقەتیع هەموارى بکەین و هەر سالّەو خەریکی بەندو یاسایەك بین، بەڕاستی دوێنێ کەباسی تەلاق کرا، وتی ئەبێ دوایی ئەوەش هەموار بکەین، باسی نشوز کرا، وتی ئەوەش ئەبێ دوایی هەموارى بکەین، ئەو هەموو هەموارکردنە لەسەریەك بۆ؟ بۆ ئێمە هەموو دەنگمان نەکەین بەیەك هەموو پرۆژەکە کولیەن تەعدیلاتی خۆی بکرێت وبەپرۆژەیەکی یەك ئاراستە هەمووی بێتە ئێرە، موناقەشەی لەسەر بکرێت، نەوەکو هەر سالّەو بڕگەیەك و هەر مانگەو بڕگەیەك، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من وەکو سەرۆکی لیژنەی مافی مرۆڤ قسە ئەکەم، ئەو تەفصیل و تەئریخ وشتانە من حەقم بەسەریەوە نیە، ئەمە کەهاتووەتە ئەو لیژنەی ئێمە، ئێستا چوار لیژنە موکەلەف کراوە بەم مەسەلەیەوە،

لیژنەیەکیان ڕاپۆرتەکەی ئامادەیە، سێ لیژنەکەی تر ئامادە نیە، ئێستا ئێمە لەم دانیشتنەدا قسە لەسەر ئەوە ئەکەین کە ئایا ئێستا قسەی لەسەر بکەین یان دوایی بخەین، ئیتر ئەمە ئەبێ موناقەشەکانی لەو جەلسەیە بێت، ئەوە مەسەلەی یەکەم: دووەم: ئەم ئاڵۆز کردنەی کە زەمەن تەئسیر ئەکات لەسەر ئەم بابەتە، یەعنی ئەگەر ئەمە هەفتەیەك دوا بکەوێت، هیچ تەئسیر ئەکات؟، من بەش بەحاڵی خۆم لە لیژنەکەی ئێمە، هیچ پسپۆڕێکمان بانگ نەکردووە بۆ ئەم مەسەلەیە، بەس هەر کۆنابینەوە، تۆ ناتوانێت ئەم ئەندامانە هەفتەی ڕۆژێك زیاتر ئیلزامیان بکەیت، نیوەی لە سلێمانیە، نیوەی لە دهۆکە، ئەڵێن ئێمە ناتوانین، من هەر جەلسەکان ئەتوانم ئامادە ببم، ئێمە لەهەفتەیەکدا جارێك کۆبوونەوە ئەکەین، باشە ئەم یاسایە بەم زۆریە بەیەك جەلسە تەواو ئەبێت؟، من ئەوەندە ئەپرسم ئێمە ئەمە دوو هەفتەی بەسەردا ڕۆشتووە، دوو دانیشتنمان توانیوە بیکەین، ئەمە بەلای ئێمەوە بەس نازانم لە لیژنەکانی تر چۆنە، ئەمە ڕەبتی بەزەمەنەوە نیە، ڕەبتی بەوەیە کە ئامادە نابین بەڕاستی، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەڕاستی ئەوە مولاحەزەیەکی باشە، حەق نیە ئەندامی پەرلەمان ئامادە نەبێت کاتێك کە لیژنەکە داوای کرد، پێویستە ئیلتیزامی بە دانیشتەکانی پەرلەمانەوە هەبێت پاش ئەوەش بە کۆبوونەوەی لیژنەکان، ئینجا بە نووسینگەکانیان، یەعنی موهیماتی ئەندامی پەرلەمان هەمووتان ئەزانن، یەکەم کۆبوونەوەی پەرلەمان، دووەم کۆبوونەوەی لیژنەکان، ئینجا نووسینگەیە، یەعنی ئەوە بەتەسەلسولە، کۆبوونەوەی لیژنە موهیم ترە لە ئامادەبوونی لە نووسینگەکەی، خۆی مەفروزە حازر بێت، ئەو برادەرەشی کەحاز نەبوو بە غائیبی بنووسن، موهیم نیصاب هەبێت، کاك شێخ فەتاح فەرموو.

بەڕێز فتاح عبدالله نەقشبندی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشەکی من داوا لە جەنابتان ئەکەم، ئەو قانونە مەشروعێکی زۆر گرنگە، قانونێکی زۆر هەستیارە، من پێم وایە حەق نیە پەلەی لێ بکرێت، ئەوەی پەخشان خان وتی، مەوعیدمان بۆ دائەندرێت لەلایەك بۆ ڕۆژی دووشەممە، ئەوە من تکا ئەکەم ئەو قانونە قانونێکی هەستیارە پێویستە ئێمە ڕووبەرووی خەڵکێکی دەرەوە و ژوورەوە ئەبینەوە، حەقی خۆیەتی ئێمە پەلەی لێ نەکەین، پاشان وەکو کاك شێروان باسی کرد، دوێنێ کۆمەڵێك خەڵکی پسپۆڕ، زانا، شارەزا، لەقانون، لە شەریعەت، بانگکراون، ئێمە تەوافوقێکمان هەبوو، لێك نزیك بووینەوە، تەنها لەسەر خاڵێك نەبێت، مومکینە پەخشان خان لەوەدا زۆر لەگەڵیدا نەبێت، ئەگینا ئەوی تر لێك نزیك بووینەوە، من پێم وایە ئەو موناقەشەی ئێستا لێرە ئەکرێت، نەئەبوایە بکرایە، بدرێتە دەنگ بۆ ئەوەی تەئجیل بکرێت یان بەردەوام بێت، چونکە ئەوە قانونێکی وا زۆر سادە نیە، ئێمە بەڕۆژێك ودوان بتوانین بەڕێوەی ببەین وبڕۆین، ئێمە با ڕووبەڕووی خەڵکێك نەبینەوە، کە گلەییمان لێ بکرێت لەدواڕۆژدا، لەبەر ئەوە من تکا ئەکەم بیدەینە دەنگ وتەئجیل بکرێت، تەئجیلەکەشی بۆ ڕۆژی

دووشەممە نا، کەی حازر بووین، لیژنەی تایبەتمەند هەیە، کەی تەواو بووین ئەو وەختە قانونەکە بهێنینە بەردەست، بۆ ئەوەی گلەیی دواڕۆژمان لێ نەکرێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك جەمال قاسم فەرموو.

بەڕێز جمال محمد قاسم:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من حەز ئەکەم، دوێنێ بەحەقیقەت بەشداریم لەو کۆبوونەوەیە کرد بەشی یەکەمی تا نیوەڕۆ، لای من زۆر گرنگ بوو، مەوزوعی گرنگ لەو دانیشتنە ئەوە بوو ڕێگا بەفرەژنی بدرێت، یان فرەژنی لەگەڵ شەرت و شروت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ببورە کاك جەمال تەنها باسی دواخستنەکەی بکە، ئەوەی تری واز لێ بێنە، ئێستا گەیشتینە ئەو ئەنجامەی کەدوابخرێت، بۆ دووشەممەی داهاتوو، لەلیژنەی یاسایی و لیژنەی ئەوقافیش تەئیدی کرد، لیژنەی داکۆکی کردن لەمافی ژنان وئافرەتانیش مانعی نەبوو، ئێستا دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە کەوا دوابخرێت با دەستی بڵند بکات؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەزۆرینەی دەنگ دوا دەخرێت بۆ دووشەممەی داهاتوو، ئومێد دەکەم لیژنەکان ڕاپۆرتەکانیان حازر بکەن و کەم وکوڕییەکان نەهێڵن، کاك شێروان فەرموون بۆ خاڵی سێییەم، خاڵی سێییەم لەبەرنامەی کار تەواوکردنی گفتوگۆی پرۆژەی یاسای ئەنجومەنی ڕاوێژکاری باڵای هەرێمی کوردستان، کەلەلایەن ئەنجومەنی وەزیرانەوە پێشکەش کراوە، ئێمە ئەو پرۆژەیە چەند ماددەیەکمان تەواو کردبوو، تا ماددەی دوانزدە ڕۆشتین، دوایی ئیشکالێك هاتە پێشەوە، تەعاروزێك دروست بوو، لەگەڵ ماددەیەك کەپێشتر دەنگی بۆ درابوو، لەو بەینەشدا لیژنەی یاسایی، لەگەڵ سکرتێری ئەنجومەن ڕەئیەکیان پەیداکردووە دەیخەینە بەردەم ئێوەی بەڕێز، با لیژنەی یاسایی بفەرموون بۆمان باس بکەن.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خوشك وبرایانم ئەندامانی پەرلەمان، دیارە هەر وەکو بەڕێزتان ئاگادارن، لەکاتی موناقەشەکردنی ئەو پرۆژەیەدا، ماددەی دوازدە لە پرۆژەکە، درا بە تەصویت و ئیلغا کرا، پاش ئەوە ئێمە بیرێکمان کردەوە، بەڕاستی بەدیلێك بۆ ئەو ماددەی دوانزەیە دابنێین، ئەوە بوو لەگەڵ بەڕێز جەنابی سکرتێری پەرلەمانیش دانیشتین وەکو لیژنەی یاسایی هاتینە ئەو قەناعەتەی کە، لەبەر ئەوە مەجلسی شورا ئیرتیباتی هەیە بەوەزارەتی عەدلەوە، لەسەر ئەو ئەساسە پرۆژەکەمان داڕشتەوە، کە مەجلسی شورا پەیوەندی بەوەزارەتی

دادەوە هەیە، ئێستا ماددەی دوانزدە بەو موقتەرەحە تازەیە بۆتان دەخوێنمەوە، بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکەن وبڕیاری گونجاوی لەسەر بدەن.

المادة الثانية عشرة:

اولاً: لوزير العدل تشكيل المحاكم الادارية في مراكز المحافضات في الاقليم حسب مقتضيات المصلحة العامة، برئاسة قاض من الصنف الاول وعضوية قاضيين من الصنف الثاني او الثالث او عضوية قاض و مستشار.

ثانياً:- لوزير العدل طلب انتداب قضاة الى المحاكم الادارية، من غير المنتدبين الى مجلس شورى الاقليم.

ثالثاً:- تنظر الدعاوى الواردة في هذا القانون وفق احكام قانون المرافعات المدنية، بحضور عضو الادعاء العام.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن، نوسخەیەکیشمان داوە بە وەزیری عەدل بەنیسبەت ئەو ماددەیە، دوا ڕەئیش ڕەئی ئێوەی بەڕێز و ئەندامانی پەرلەمانە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیری داد ڕەئیتان تکایە.

بەڕێز فاروق جميل صادق/وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆر شتێکی چاکە بەس من یەك مولاحەزەم هەیە، لە دووەم کە دەڵێت لوزير العدل طلب انتداب قضاة الى المحاكم الادارية، دەبێ لەکوێ تەڵەب بکات، غەیر ئەبێت لە مەجلسی قەزا بێت، بۆیە مەجلسی قەزا ئیزافە بکرێت، ئەوە شتێکی باشترە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە مولاحەزەیەکی بەجێیە، لوزير العدل طلب قضاة من رئاسة مجلس القضاء، ئەوە ئیزافە بکەن، کەس قسەی هەیە لەسەر ئەو ماددەیە؟ کاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەرچەندە ئەوە تازە گەیشتووەتە دەستمان، من هەر پرسیارەکەم لەوەدایە، کە ئێمە جیهازی قەزامان جیا کردەوە، وتمان ئەمە سولتەیەکی سەربەخۆیە، یەعنی کە پێشتر لەژێر دەسەلاتی وەزارەتی عەدل بوو، دەرمان هێنا، ئەمەی کەلێرە دارێژراوە، ئێستا ئێوە لێرە بەمەجهول هاتووە، یجوز، ئێستا ئێوە تەعینی فاعیلەکە ئەکەن کە وەزیری عەدلە، ئایا ئەمە وەکو مودا‌خەلە نا وەکو پرسیارێك ئەیکەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان وەلامی بدەنەوە.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئەگەر ماددەی دوو، سێ، شەش بخوێنینەوە، دەبینین کە خۆمان تەصویتمان لەسەر کردووە، مەجلسی شورا زمنی تەشکیلاتی وەزارەتی عەدلە، دەنگیشمان لەسەر داوە، ئەوەش کە ئێستا هاتووە بەنیسبەت ماددەی دوانزدە، موکەمیلی ئەو تەصویتانەی پێشووە، کە ئێمە ئێستا پێشکەشمان کردووە، بۆ ئەوەی گفتوگۆی لەسەر بکرێت و پەسەند بکرێت، هیچ خیلافێکی تێدا نیە، لە ماددەی دووەم ئەگەر تەماشای بکەین بزەبت دەڵێت پەیوەندی بەوەزارەتی عەدلەوە هەیە، واتە ئێمە هیچ ماددەیەکمان پەسەند نەکردووە، کە فەصڵی مەجلسی شورا بکەین لەوەزارەتی عەدل، یان مەحاکمی ئیداری فەصڵ بکەین لەوەزارەتی عەدل، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی فەرموو قسەت هەیە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

جگە لەوەش کەکاك شێروان ئیشارەتی پێدا، قانونی وەزارەتی عەدل ژمارە(13)ی ساڵی 2007، تەشکیلاتی مەجلسی شورای تێدایە لەماددەی چوارەم، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم وایە، موناقەشەکە لە تەشکیلەی قەزای ئیداری ئەو کاتە پرۆژەکە ڕاگیرا، نازانم زۆرباش نایەتە بیرم لە ناوەکەشدا مولاحەزە هەبوو، لەبەر ئەوە بەپێی دەستووری عێراقی مەجلسی دەولە جائیزە کەدروست بکرێت لەعێراقدا ئیختیصاصەکانیشی دیاری کرابوو، لێرەدا بەناوی مەجلسی هەرێم باشترە بێت، بەڕاستی ئەو مەوزوعە ئێمە ڕوبەڕووی ئەوە ئەبینەوە کەعێراق بەپێی دەستووری عێراقی ئەبێ قەزا مزدەوەج بێت، قەزائی ئیداری و قەزائی ئاسایی، من وا تێگەشتم ئەو پرۆژەیە جارێکی تر حکومەت صیاغەی ئەکاتەوە، حەتا ناوەکەشی ئەگۆڕێت، چونکە مەفروزە ئەم یاسایە ناوی یاسای مەجلسی هەرێم بێت بەڵانی کەمەوە، بۆ ئەوەی موتابقی ماددەی 101ی دەستوور بێت، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە بەنیسبەت ناوی قانونەکە ساغمان کردەوە، تەصویتیشی لەسەر کرا، ماددەکە بەو شکلە هاتبوو، المجلس الاستشاری فی الاقلیم، ئێمە کردمان بە (مجلس الشوری فی الاقلیم)، لەبەغداد مجلس شوری فی

الدولەیە، قانونەکەی بەغداشمان ئێستا لەبەردەستدایە، بۆیە ویستمان هەرێمی کوردستان تایبەتمەندییەکی هەبێت، مەجلس شورایەکی هەبێت بۆ ئەو مەسەلانە، وەکو چۆن مەجلس استشاریەکە لە ئەصڵی قانونەکەدا هاتووە، تەنها وا ئیحا ئەکات کە سیفەتێکی ئیستشاری هەیە، بەینەما ئەگەر قەزای ئیداری رەبتی بکەین، صیفەتی ئیصداری قەراریشی ئەبێت، بۆیە بەباشمان زانی مەجلس شوری اقلیم بێت، لەبەغداش نزیك بێت ئەو ناوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا ماددەی دوانزدە وەکو موقتەرەحی لیژنەی یاسایی کە هەموارکرا، بەئیزافەکەی جەنابی وەزیریش دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات؟ کێی لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ وەرگیرا، بۆ ماددەی سیانزدە تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سیازدەم: دادگای کارگێڕی ئەم تایبەتمەندیانەی هەیە.

1- تێڕامان لەڕاستی ئەو فەرمان وبڕیارە کارگێڕیانەی لە فەرمانبەرو دەستەکانی فەرمانگەکانی هەرێمەوە دەردەچێ لەدوای بەرکاربوونی ئەم یاسایە، کەلایەنێك دەست نیشان نەکراوە بۆتانووت لێدان لەبەردەمیدا، بەپێی تانووت لێدان لەلایەن کەسانی خاوەن ئەگەری بەرژەوەندنی، تەنیا ئەوەندە بەسە ترسی ئەوە لەگۆڕێدا هەبێت، کە زیان بەر لایەنی بەرژەوەندیدار بکەوێ.

2-تانەکانی تایبەت بە هەڵبژاردنی دەستەکانی ناوخۆ.

3-ئەو داواکاریانەی دەستەکان وتاکەکان پێشکەشی دەکەن، سەبارەت بەهەڵوەشاندنەوەی بڕیارە دوا هێنەرە کارگێڕییەکان.

4-داواکانی ڕەگەزنامە.

5-داواکانی قەربووکردنەوە لەو زیانانەی لە بڕیارە کارگێڕییەکانی بە پێچەوانەی یاسا دەردەکرێت دەکەوێتەوە.

6-ئەو کێشانەی تایبەتن بە گرێبەستەکانی پابەندبوون یان ئیش و کارە گشتیەکان یان هاوردەکان و هەر گرێبەستێکی کارگێڕیی کە بەیاسایەکی تایبەت ڕێك نەخرابێ.

7-تانە لێدان لە بڕیارە دوایی پێهێنەرەکانی لەلایەنەکانی کارگێڕی دەردەچێت سەبارەت بەمەسەلەکانی باج و ڕەسمەکان بەپێی ئەو یاسایەی کە چۆنیەتی سەیرکردنی ئەو داوایانە ڕێك دەخات.

8-تانە لێدان لە ڕەتکردنەوەو کارنەکردنی فەرمانبەر یان دەستەکان لە فەرمانگەکان ودەزگاکانی هەرێمدا لە دەرنەکردنی بڕیار یان فەرمان کەلەلایەنی یاساییە ئەرکی ئەوانە و پێویستە بیکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة عشرة: تختص المحكمة الادارية بمايلي:

1-النظر في صحة الاوامر والقرارات الادارية التي تصدر من الموظفين والهيئات في دوائر الاقليم بعد نفاذ هذا القانون والتي يعين مرجع للطعن فيها(وبناء على طعن من ذي مصلحة محتملة وتكفي ان كان هناك ما يدعو الى التخوف من الحاق الضرر بذوي الشأن.

2-الطعون الخاصة بانتخابات الهيئات المحلية.

3-الطلبات التي تقدمها الهيئات والافراد بالغاء القرارات الادارية النهائية.

4-دعاوي الجنسية.

5-طلبات التعويض من الاضرار الناجمة من القرارات الادارية الصادرة خلافا للقانون.

6-المنازعات الخاصة بعقود الالتزام او الاشغال العامة او التوريد او اي عقد اداري اخر لم ينظم بقانون خاص.

7-الطعون من القرارات النهائية الصادرة من الجهات الادارية في قضايا الضرائب والرسوم وفق القانون الذي ينظم كيفية النظر في هذه المنازعات.

8-الطعن في رفض او امتناع الموظف او الهيئات في الدوائر و اجهزة الاقليم عن اتخاذ قرار او امر كان من الواجب عليه اتخاذه قانوناً.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، لەگەڵ دەقی ماددەکەین تەنها لەفەقەرە شەش نەبێت، ئەویش تایبەتە بەو کێشانەی کە لەئەنجامی گرێبەستەکانی حکومەت، لەگەڵ هاوڵاتیان ئەویش ئیحالەی مەحاکمی مەدەنی دەبێت، بەئیعتیباری مەحاکمی مەدەنی و قەزا ویلایەی عامەی هەیە، لەگەڵ ئەترافی دەعوا، ئینجا تەرەفی دەعوا هاووڵاتی وحکومەت بێت، یان حکومەت و حکومەت بێت، تەنها ئێمە ئەو تێبینیەمان هەیە ئەوی تر، لەگەڵ دەقی ماددەکەین، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر چ مولاحەزەیەکت هەیە، باشە جەنابی وەیزیش مولاحەزەی نیە، لیژنەی قانونیش پاش ئەو موڕاجەعەیەو دانیشتن، لەگەڵ جەنابی وەزیردا موتەفقن لەسەر ئەوە، تەنها فەقەرەی شەش نەبێت، کەلابچێت، ئەگەر کەس قسەی نیە لەسەری دەیخەمە دەنگەوە، بۆ لابردنی فەقەرەی شەش دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ فەقەرەی شەشەم لاچوو، کاك کەریم مولاحەزەت هەبوو، فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێشنیاز ئەکەم لەزمنی ئیختصاصات الدعاوی متعلق بالجنسیه احوال مدنیشی بۆ ئیزافه بکرێت، چونکه وەکو یەکن، موتەشابیهن الجنسیه والاحوال المدنیه، ببێتە ئیختصاصی محکەمەی مەدەنی لەبڕگەی حەوتەم دەڵێت الطعون من القرارات پێم وایه الطعون في القرارات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە رۆژان فەرموو.

بەڕێز د. رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بە ماددەی سیازدە، پێشنیار ئەکەم دوو بڕگە زیاد بکرێت، یەکەمیان تایبەت بێت بەو بڕیارانەی کەلەلایەن لوجانی تەحقیقی لە دامودەزگاکاندا دەردەچێت، لەهەموو وەزارەتێك، لەهەموو فەرمانگەکان لیژنەی تەحقیقی هەیە، کە کێشەیەك ئەبێت ئەو لیژنەیە هەڵدەستێت بڕیار لەسەر ئەو کێشەیە ئەدات و یەکلای ئەکاتەوە، ئەو بڕیارە زۆرجار فەرمانبەرەکان هەست ئەکەن لەبەرژەوەندی ئەوان نیە، لایەنێك نیە تا تەعنی لێ بدەن و ئیعتراز بگرن، بۆیە پێم باشە بڕگەیەك زیاد بکرێت، کە ئەو مەحکەمەیە پسپۆڕ بێت لەسەیر کردنی ئەو بڕیارانە یاخود دووبارە پێداچوونەوەی ئەو بڕیارانەی کە لە لایەن لوجانی تەحقیقی دامودەزگاکان دەردەچێت، هەروەها تاکو دەسەلاتی ئەو مەحکەمەیە فراوانتر بێت، پێشنیاری زیاد کردنی بڕگەیەکی تریش ئەکەم، کە هەر مەسەلەیەك لەیاسایەکی تر باسکرابێت، کەوا ئیختیصاصی ئەو مەحکەمەیە لێرە زیاد بکەین، واتە ای مسائل او مسائل اخری تنص القوانین علی اختصاص المحکمه بها، دەسەلاتی ئەو مەحکەمەیە فراوانتر ئەکەین، لە بڕگەی یەکەم (النظر في صحة الاوامر) من دەقە عەرەبیەکەم لەلایە سەرۆکی پەرلەمان، وابزانم ئەو مەحکەمەیە پسپۆڕ نیە کەسەیری بڕیارەکان بکات تاچەند ڕاستەو تاچەند بەپێی یاساو ڕێنماییەکان دەرچووە، دەسەلاتی ئەو مەحکەمەیە تەنها تەماشاکردنی ئەو تەعنانەیە کەلەبڕیارەکان دەگیرێن، واتە لەجیاتی (النظر في صحة الاوامر) بکرێتە (النظر في الطعون التي تقدم من قبل ذوي المصلحة) نەك (صحة الاوامر) چونکە ماناکەی ئەگۆڕدرێت، هەمان شت بەنیسبەت بڕگەی دووش، تعونەکان یەکلا ئەکرێتەوە، واتە (الفصل في الطعون) نەك بەو شێوەی کە هاتووە، هەروەها پێشنیاری دەمج کردنی بڕگەی سێ وپێنج ئەکەم، کەبەیەك بڕگە باس بکرێت، ئیلغای قەراراتی ئیداری و هەروەها قەرەبووی ئەو کەسانە کەقەرارەکان بەرامبەر بەوان نیە، یاخود لەبەرژەوەندی ئەوان نیە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دکتۆرە رۆژان تۆ خۆت لەلیژنەی قانونیت، ئەو شتانەت بۆ لە لیژنەکە باس نەکردووە؟.

بەڕێز د.رۆژان عبدالقادر دزەیی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

نەدەکرا، لەبەر ئەوەی من ئەوکاتە ئەندام نەبووم لە لیژنەکە، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەبووایە بەنووسین بیاندەیتێ، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی برای بەڕێزم کاك کەریم وتی و باسی کرد، ئەوە مەسائیلی ئەحوالی شەخصیە، ئێمە مەحاکمی ئیعتیادیمان هەیە، تەماشای مەسائیلی ئەحوالی مەدەنی ئەکات، ئەوە یەك، دوو: بەنیسبەت ئەوەی دکتۆرە رۆژان وتی، تەبیعی من لێرەوە ئەڵێم مەحاکمی ئیداری، ئەگەر تەماشای قانونی وڵاتان بکەین، ئیختصاصاتێکی زۆری هەیە، ئەوەی دکتۆرە رۆژان لەوانەیە لە ئیختصاصاتی بەعزێك وڵاتدا هاتبێ ڕاستە، بەڵام ئەوەی بۆ ئێمە هاتووە تەشکیلی مەحکەمەی ئیداری تازەیە، هەندێ ئیختیصاصاتی موحەددی داوەتێ، کە ئێستا فەراغێکی قانونیمان هەیە، موعالەجە نەکراوە، بۆ ئەم مەرحەلەیە پێم وایە ئەو ئیختیصاصەی کەدیاری کراوە جێگای خۆیەتی لەداهاتووشدا ئەگەر ویستمان ئیختیصاصاتی تری بدەینێ، ئەوە زۆر تەبیعیە، زۆرسوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەس قسەی هەیە، لەسەر موقتەرەحەکەی دکتۆرە رۆژان، کاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعید خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەکو لیژنەی یاسایی هەر وەڵامی دکتۆرە رۆژان ئەدەمەوە، خاڵی یەکەم (النظر في صحة الاوامر) لە کۆتاییدا نووسراوە (بناءاً على طعن ذي مصلحة)، ئەوە بۆ ڕوونکردنەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فرسەتیش ئەو شتەی وت راستە، واوەکە لابەرن، قەوسەکەشی رەنگە زیاد بێت، موقتەرەحەکە بە ئیلغاکردنی فەقەرەی شەش ئەیخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی چواردەم:

1ـ بڕیارە کارگێرییەکان لە ماوەی (30) رۆژدا لە رۆژی دووەمی ئاگادارکردنەوە لەلایەن داواکاری گشتییەوە تەمیز دەکرێتەوە.

2ـ بڕیاری دەستەی گشتی کە لە ئەنجامی تانوت لێدانەوە دەردەچێ بنەبڕە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة عشرة:

1- يكون القرارات الادارية خاضعاً للتميز خلال(30)يوماً من تأريخ اليوم التالي للتبليغ ومن قبل الادعاء العام.

2- يكون قرار الهيئة العامة الصادر بنتيجة الطعن باتاً.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك فاروق وەزیری داد هیچ مولاحەزەیەکت هەیە؟ نیەتی، کەواتە کەس مولاحەزەی نیە، دیارە رۆژان خان تازە بووە، بەئەندامی لیژنەی یاسایی، لەبەر ئەوە حەق وابوو مولاحەزەکانتان لەوێ بدایە، نەیهێننە ئێرە، كاك شێروان قسەت هەیە، فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سەبارەت بەلیژنەی یاسایی ئێمە ئیعادەی صیاغەمان کردۆتەوە بەو شێوەی کە هەیە، يكون قرار المحكمة الإدارية خاضعاً للطعن تمييزاً امام الهيئة العامة للمجلس من قبل الادعاء العام او ذوي العلاقة خلال مدة (30) ثلاثين يوماً من تاريخ اليوم التالي للتبليغ أو اعتباره مبلغاً، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

وابزانم مولاحەزەکەت هەر ئەوەندە بووکاك عومەر، ئەو ماددەیە بەو موقتەرەحەی لیژنەی قانونی کەوای کرد ئەوانەی داوای قسەیان کردبوو، بڵێن قسەمان کرا، دەیخەمە دەنگەوە، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە بۆ ماددەی پازدەم.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی پازدەم: ئەگەر ناکۆکی لە تایبەتمەندیدا کەوتە نێوان دادگای دادوەری کارگێری و دادگای شارستانی، سەرچاوە دەستەیەك نیشان دەکات کە لە شەش ئەندام پێك دێت، سێ ئەندامیان سەرۆکی دادگای پێداچوونەوە هەڵیان دەبژێرێ, سێیانەکەی دیکەش سەرۆکی ئەنجومەن لە نێوان ئەندامانی هەڵیان دەبژێرێ، ئەم دەستەیە بە سەرۆکایەتی سەرۆکی دادگای پێداچوونە کۆدەبێتەوە, بڕیارەکەی کە بەکۆی دەنگ یان بەزۆرینە دەردەچێ، بنەبڕەو دەبێ پێیەوە پابەند بن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة عشرة: اذا تنازع اختصاص محكمة القضاء الاداري و محكمة مدنية فيعين المرجع هيئة قوامها ستة اعضاء ثلاثة اعضاء يختارهم رئيس محكمة التميز وثلاثة اخرون يختارهم رئيس المجلس من بين اعضاء المجلس و تجتمع الهيئة برئاسة رئيس محكمة التميز و قرارها الصادر بالاتفاق او الاكثرية يعتبر باتاً وملزماً.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، لەگەڵ دەقی ماددەکەین و هیچ تێبینیەکمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیریش هیچ مولاحەزەیەکی نیە، کاك فرسەت ئەڵێت کەلیمەی مولزەمەن زیادە، باتەن بەسە هی ئەخیرەکەی، کەوتت باتەن، واتە مولزەمە، ئەوە تەواوە کێ قسەی هەیە، کاك عادل فەرموو.

بەڕێز عادل محمد امین:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵاڵ من پرسیارێکم هەیە، ئەڵێت تحدید المرجع ئەو مەرجەعە کێیە؟ سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مەرجەع، یەعنی عەجەبا مەحکەمەی تەمییز موختەصە ئەو دەعوایە ببینێ یاخود مەجلسی شورا، قەزائی ئیداری موختەصە ئەو دەعوایە ببینێ، خۆی بۆ ئەو مەسەلەیە ئەو مەرجەعە، ئەو هەیئەی کە موختەصە تەحدیدی مەرجەعیەتەکە ئەکات، عەجەبا ئەو دەعوایەی کەتەقدیم کراوە، ئەگەر تەنازعی تێدابوو پەیوەندی بە مەحکەمەی ئیداری هەیە یاخود بەمەحکەمەی تەمییز هەیە، مەقصەدی مەرجەعەکە ئەوەیە تەحدیدی مەرجەع، ئەو هەیئەی کە موشتەرەکە تەحدیدی مەرجەعەکە ئەکات، سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئێستا دەیخەمە دەنگەوە بەوەی کەمولزەمەن شەتب کرا، کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە، بەکۆی دەنگ وەرگیرا بۆ ماددەی شازدە تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی شازدەم: دادگای دادوەری کارگێڕی تایبەت نییە بە سەیر کردنی ئەو تانووتانەی کە بەمانەی خوارەوە پەیوەستن:

1ـ کارەکانی سەروەری, مەرسوم و ئەو بڕیارانەی سەرۆکی هەرێم دەریان دەکات بە کارەکانی سەروەری دادەندرێت.

2ـ بڕیارە کارگێڕیەکانی کە یاسا شێوازی بۆ تەزلوم و نارەزایی و تانووت لێدانی داناوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السادسة عشرة: لاتختص محكمة القضاء الاداري بالنظر في الطعون المتعلقة فيما يأتي:

1-اعمال السيادة و تعتبر من اعمال السادة المراسيم والقرارات التي يصدرها رئيس الاقليم.

2-القرارات الادارية التي رسم القانون طريقاً للتظلم منها او الاعتراض عليها او الطعن فيها.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە، لەگەڵ دەقی فەقەرەکەین، بەڵام ئیعادەی صیاغەی فەقەرەی یەکمان کردووە، بەو شێوەی کەهاتووە، {اعمال السيادة ويعتبر من اعمال السيادة صلاحيات رئيس الاقليم المنصوص عليها في المادة العاشرة من القانون رقم (1) السنة 2005 المعدل}.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر هیچ مولاحەزەیەکت هەیە؟ نیەتی، كاك كەریم وكاك محمد فەرەج قسەیان هەیە، فەرموو كاك كەریم.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێم باش بوو، لە لیژنەی یاساییش ئەو پێشنیارەم کرد، کە اعمال السيادة تەعریف بکرێت، لەگەڵ ئەوەی کە ئیستسنائاتی دەکەین، با تەعریف بکرێت باشترە لەوەی کەنەك هەر بەمەتاتی بمێنێتەوە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك محمد فەرەج فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من پرسیارە، یەعنی دووەم من هیچی لێ تێنەگەشتووم، یەکەمەکە دیارە، بەڵام دووەم نا ئەگەر تەوزیحێکی بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عەونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

اعمال السیادة ئێمە ویستوومانە لەو پرۆژەی کە ئیقتراحمان کرد بەو شێوەیە بێت، لەبەر ئەوەی لە ماددەی (10) لەقانونی سەرۆکایەتی هەرێمی کوردستان، ژمارە(1) ساڵی 2005 هەموارکراو تەحدید کراوە، یمارس رئیس الاقلیم الاختصاصات والصلاحیات التالیە:

اولاً:- اصدار القوانین.

ثانیاً: اصدار مرسوم بالانتخابات ئەو فەقەراتانەی کەلەماددەی (10) هاتووە، ئێمە ئیشارەتمان بەژمارەکەی داوە، لەبەر ئەوە فەقەرەکان (18) فەقەرەیە، هەمووی تەحدید بکەین ناکرێت لەقانونەکە، بەڵام ئیشارەت بدەین بە ژمارەی ماددەکە ئەوە کیفایەتە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو ماددەیە بەو گۆڕانکارییەی لیژنەی یاسایی کە کردی و جەنابی وەزیریش موافەقەتی کرد، دەیخەمە دەنگەوە کێی لەگەڵدایە بادەستی بڵند بکات تکایە؟ فەرموون کێی لەگەڵدا نیە؟ بەکۆی دەنگ وەرگیرا بۆ ماددەی حەفدەم تکایە.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی حەفدەم: بەر لەوەی تانووت پێشکەش بە دادگای کارگێری بکات, مەرجە تانووت لێدەر تەزەلوم لەبەر دەم دادگای کارگێڕی تایبەتمەند بکات، ئەویش پێویستە لە ماوەی(30) رۆژدا لە رۆژی تۆمارکردنی تەزەلومەکە لێی بڕوانێ، کاتێ تەزەلومەکە وەرگیرا، یان رەتکرایەوە.

دادگای کارگێری دوای وەرگرتەی رەسمی یاسایی بۆ پەڕی تانوتەکە تۆمار دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السابعة عشرة: يشترط قبل تقديم الطعن الى المحكمة الادارية ان يتظلم صاحب الطعن لدى الجهة الادارية المختصة التى عليها ان تبت فيه خلال 30 يوما من تاريخ تسجيل التظلم لديها و عند البت فى التظلم أو رفضه تقوم المحكمة الادارية بتسجيل الطعن لديها بعد استفاء الرسم القانونى.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

حەزدەکەم ئەو تەوزیحە بدەم، کە ئەویش ئەوەیە، ئەگەر تەماشای ئەسڵی مەشروعەکە بکەی ماددەی 17 و ماددەی 18 رەبتیان بەیەکەوە هەیە، بۆیە ئێمە وەکو لیژنەی قانونی پێشنیار دەکەین کە ماددەی 17 و 18 دەمج بکرێت، سیاغەیەکی تازەمان داناوە بۆ ئەو ماددەیە، ئەگەر ئیجازەم بدەنێ دەیخوێنمەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

اما فيما يتعلق بالمادتين السابعة عشرة والثامنة عشرة تقترح اللجنة دمجهما ضمن مادة واحدة وبتسلسل المادة (17) وصياغتها كالآتي:- وتعديل تسلسل بقية المواد تبعاً لذلك

المادة السابعة عشرة:

أولاً: يشترط قبل تقديم الطعن الى المحكمة الإدارية ان يتظلم صاحب الطعن لدى الجهة الإدارية المختصة التي عليها ان تبت فيه خلال (30) ثلاثين يوماً من تاريخ تسجيل التظلم لديها.

ثانياً: للمتظلم عند رفض تظلمه أو عدم البت فيه خلال المدة المنصوص عليها في الفقرة (أولاً) اعلاه ان يطعن لدى المحكمة الإدارية خلال (60) ستين يوماً من تاريخ انتهاء المدة المذكورة واسقاط حقه في الطعن.

ئەمرۆش بەڕاستی کۆبوونەوەیەکمان کرد، لەگەڵ جەنابی بەڕێز سکرتێری پەرلەمان و هاتینە ئەو قەناعەتە کە بەڕاستی 30 ڕۆژەکە زۆرە و هەروەها 60 ڕۆژەکەش زۆرە، موقتەرەحی تازەمان 30 ڕۆژەکە ببێتە 15 ڕۆژ و 60 ڕۆژەکەش ببێتە 30 ڕۆژ، لەبەرئەوەی بەڕاستی ئەوە عیلاقەی بە چینێکی زۆرەوە هەیە، حەق وایە سورعەتێکی بدەینێ بۆ ئەوەی بە سەقفێکی زەمەنی کورت تەواو بکرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیری داد ئەو موقتەرەحە پێت باشە؟ کەواتە ئەو موقتەرەحە کە رەئی لیژنەی یاساییە کە ئەو دوو ماددەیە تەوحید بکرێت، بەیەك و دوو، مودەکەش کەم کراوەتەوە کە یەکەم کە 30 ڕۆژە ببێتە 15 ڕۆژ و 60 ڕۆژەکەش ببێتە 30 ڕۆژ ، ئەگەر کەس قسەی نەبێت دەیخەمە دەنگدانەوە، کاك محمد فەرموو.

بەڕێز محمد فرج احمد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

مادام ئێمە ئیقراری ئەوە دەکەین کە مەحکەمەیەکی ئیداری هەبێت، ئیتر ئەو جیهەتە ئیداریەی کە ئەم گرفتی لەگەڵ دا هەیە چ پێویست دەکات بۆ تەقدیمی شەکاوە بۆ ئەو بکات بۆچی یەکسەر بۆ مەحکەمەکەی نەکات؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئیمکان هەیە لەسەرەتاوە ئەگەر تەڵەبەك تەقدیمی جیهەی ئیداری بکرێت، ڕەنگە جیهەی ئیداری قەناعەت بە تەڵەبەکە دەهێنێت و مەوزوعەکە بە تەفاهومی بەهەر چ نەوعێك بێت حەل دەبێت، بۆیە بەڕاستی ئەو تەڵەبە تەقدیمی جیهەی ئیداری دەکرێت، ئیمکانی ڕەفزیشی هەیە، ئەگەر ڕەفزەکە بوو ئینجا مەسەلەی تەزەڵوم دەست پێ دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فرست جوابی هەیە بۆ کاك محمد فرج، فەرموو.

بەڕێز فرست احمد عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

منیش لەگەڵ ڕەئی لیژنەی قانونیمە، تەزەڵوم لە نەفسی جیهەت دەکرێت، ئەوەی بڕیارەکە دەردەکات، لەوانەیە بە سەعاتێك تەواو بێت، لە مەحکەمە ئیحتیماڵە بە ساڵێك تەواوی نەکات، تەسهیل ئەمرە بە نیسبەت هاووڵاتیان، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی کە جەنابی وەزیریش پشتگیری لێی کرد کە تەحدیدی ئەو دوو ماددەیە بەو دوو فەقەرەیەی کە خوێندرایەوە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەیە دەستی بەرزبکات تکایە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا بەو ئیعتیبارەی ئەوەی دەستیشی هەڵنەگرتووە ئیعتبار دەکرێت موافقە، بۆ ماددەی دواتر تکایە، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی نۆزدەم: دادگا لە تانوتەکەی بەردەمی دەکۆڵێتەوە و بۆی هەیە بڕیار بە رەتکردنەوەی تانەکە بدات یان هەمواری فەرمانەکەی بکات یان بڕیاری بۆ دەربکات لەگەڵ دەرکردنی حوکمی قەرەبوو کردنەوە ئەگەر ئەو مافەی هەبێت بە پێی داواکردنی داواکار، بڕیارەکەشی تانەی لێ دەدرێت لەبەردەم دەستەی گشتی لە ئەنجومەنی ڕاوێژکاری هەرێم لە ماوەی 30 ڕۆژدا لەبەرواری ئاگادارکردنەوەی یان بە ئاگادار کراو دابندرێت، بڕیاری دادگای تانە لێدراو و بڕیاری دەستەی گشتی ئەنجومەنی ڕاوێژکاری هەرێم کە لە ئەنجامی تانە لێ کردن دەرچووە و بنبڕەو پابەند بن پێیەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة التاسعة عشرة: تبت المحكمة فى الطعن المقدم اليها ولها ان تقرر رد الطعن أو تعديل الامر او القرار المطعون به مع الحكم بالتعويض ان كان له المقتضى بناء على طلب المدعى ويكون قرارها قابلا للطعن به تمييزا لدى الهيئة العامة لمجلس شورى الاقليم خلال 30 يوما من تاريخ التبلغ به، أو اعتباره مبلغا ويكون قرار المحكمة غير المطعون فيه و قرار الهيئة العامة لمجلس الشورى الاقليم الصادر نتيجة الطعن باتا و ملزما.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، تەنها ئیعادەی سیاغەکەمان کردووە بەو شکلەی کە ئێستا بۆ جەنابتان دەخوێنمەوە:

أما فيما يتعلق بالمادة التاسعة عشرة من المشروع والتي ستصبح برقم المادة (الثامنة عشرة) تقترح اللجنة اعادة صياغتها كالآتي:-

﴿تبت المحكمة الإدارية في الطعن المقدم إليها ولها ان تقرر رد الطعن أو إلغاء أو تعديل الامر أو القرار المطعون به مع الحكم بالتعويض ان كان له مقتضى بناءً على طلب الطاعن ويكون قرارها قابلاً للطعن تمييزاً لدى الهيئة العامة لمجلس شورى الاقليم خلال مدة ثلاثين يوماً من اليوم التالي للتبليغ أو اعتباره مبلغاً ويكون قرار المحكمة غير المطعون فيه وقرار الهيئة العامة لمجلس شورى الاقليم الصادر بنتيجة الطعن باتاً وملزماً﴾.

ئەگەر مولزمەکەش زیاد بێت، (باتا) کافیە، ئەمە ڕەئی لیژنەی قانونیە سەبارەت بە ئیعادەی سیاغەی ئەو ماددەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر موافقی؟ کەواتە کەس قسەی نیە، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا، کاك شوقی وەرەقەیەکی بۆ ناردووم کە ئاماژە بە دوای موناقەشەی ئەو پرۆژەیە دەکات کە لێرەدا موناقەشەمان کردووە و لە مەحازردا نووسراوە و چاپ کراوەتەوە، لەوێ دەڵێت (ئایا ئەو دەسەڵاتە سەربەخۆ بە دەسەڵاتی قەزا بێت یان بۆ وەزارەتی عەدل) دەنگمان بۆ داوە لەوێ و ئەکسەریەتی هێنا کە سەر بە قەزا بێت، بەڵام دواتر سەرۆکی لیژنەی یاسایی داوای قسەی کردو گوتی ئێمە وەکو لیژنەی یاسایی ناتوانین لەم مەنەسەیە موناقەشەی بکەین، هەشت ماددە دەبێت گۆڕانکاری بەسەر دابێت، یەعنی ئەگەر وا بکەن دەبێت هەشت ماددەی پێشوو گۆڕانکاری بەسەردابێت، بۆیە هینەکە دواخرا ، ئێستا ئەو موقتەرەحەی ماددەی 12 کە موناقەشەی بۆ کراو دەنگی لەسەر درا، موعەلەقمان کرد دانیشتنەکە بەو ئیعترازەی کە ئیعترازەکی بەجێ بوو، دەنگمان دا بۆ مادەیەك کە تەعاروز لەگەڵ 8 ماددە دەکات کە پێشتر دەنگمان بۆی داوە، لەبەر ئەوە تەعلیقمان کرد، لەو ماوەیەدا زۆر موناقەشە کرا لەگەڵ جەنابی سکرتێری پەرلەمان و لیژنەی یاسایی و خەڵکی تری پسپۆر، وەزیری داد، ئەوە بە ئەوە عیلاج کرا کە ئەو ماددە 12 یە بخەینە بەردەمتان، هەم موعالەجەی ئەوە دەکات و هەروەها وا ناکات کە ئەو هەشت ماددەیەی پێشوو تر کە ئیلغا کرابوو موناقەشە بکرێت، بۆیە ویستم هینی بکەمەوە و کە ئیتیفاقەکە بەینی هەموو لایەك بوو، بەو شێوەیە موعالەجەی کرا، ئەگینا مولاحەزەکەی جەنابت، ئەگەر ئەو تەوزیحەم بۆی نەدابوو ڕەنگ بوو خەڵکی تریش هینی بکات، ئێستا بۆ ماددەی دواتر، مامۆستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست: دەستەی گشتی لە ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێم هەمان تایبەتمەندییەکانی دادگای پێداچوونەوە پیادە دەکات وەکو لە دەقی یاسای دادبینی شارستانیدا هاتووە، کاتێ سەیری تانووتەکان سەبارەت بە بڕیارەکانی دادگا کارگێڕی دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة العشرون: تمارس الهيئة العامة في مجلس شورى الاقليم الاختصاصات التى تمارسها محكمة التميز المنصوص عليها فى قانون المرافعات المدنية عند النظر في الطعن في قرارات المحكمة الادارية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیریش پشتگیری لێ دەکات، ئەگەر کەس رەئی نەبێت دەیخەمە دەنگدانەوە ئەو ماددەیە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست و یەك:

یەکەم: دەستەی رێککاری هەرێم لەوداوایانەی دەپێچێتەوە کە فەرمانبەر بە پێی حوکمەکانی یاسای خزمەتکردنی شارستانی بەرزی دەکاتەوە.

دووەم: بڕیاری دەستە لەبەردەم دەستەی گشتی ئەنجومەن تانووتی لێدەدرێت لە ماوەی (15)رۆژدا، لە رۆژی دوای ئاگاداربوونەوەی.

سێیەم: ئەو داوایانەی دێنە بەردەمی دەستە لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیەدا بەپێی حوکمەکانی یاسای دادبینی شارستانی یەکلادەکرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الماده الحادیه والعشرون:

أولا: تنظر هیئة انضباط الاقلیم الدعاوي التی یقیمها الموظف بموجب احکام قانون الخدمة المدنیة .

ثانیا: یکون قرار الهیئة قابلا للطعن فیه لدی الهیئة العامة للمجلس خلال 15 یوما من الیوم التالی للتبلیغ.

ثالثا: یکون قرار الهیئة العامة للمجلس الصادر بنتیجة الطعن باتا.

رابعا: تنظر الدعاوی الواردة فی الفقرة اولآ من هذه المادة وفق احکام قانون المرافعات المدنیة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بە تایبەتی ئەو ماددەیە فەراغەکی قانونی پڕ دەکاتەوە لە هەرێمی کوردستان تاوەکو ئێستا ئێمە هیچ ئینزباتمان نیە، خەڵك مەحرومە مومارەسەی حەقی خۆی بکات بەرامبەر بە هەیئەی ئینزبات، ئەوە مافێکە دەدرێتە ئەو کارمەندانەی کە بە گوێرەی قانونی خدمەی

مەدەنی ئەگەر هاتوو عقوبەیەکیان درایە، حەقیان هەبێت ئیعتراز بگرن لەبەردەم ئەو هەیئەیە، بۆیە ئێمە پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك فاروق وەزیری دادیش پشتگیری لەو ماددەیە دەکات، ئەگەر کەس قسەی لەسەر نیە دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ کێ لەگەڵ دانیە؟ بە کۆی دەنگ ئەو ماددەیەش قەبوڵ کرا، فەرموون بۆ ماددەی دواتر ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست و دوو:

یەکەم: دەستەی ڕێك کاری هەرێم لەو نارەزاییانەی لەلایەنی پەیوەندیدارەوە پێشکەش دەکرێ دەپێچێتەوە کە تایبەتە بەو سزایانەی لە یاسای بەرزەفتکاری فەرمانبەرانی دەوڵەتەوە هاتووە.

دووەم: بڕیاری دەستە کە لە ئەنجامی تانەلێکردنەوە دەرکرا وە بنەبڕە.

سێیەم: ئەو نارەزاییانەی لە بڕگەی یەکەمی ئەم ماددەیە هاتووە بەپێی حوکمەکانی یاسای بنەمای دادگاییە سزاییەکانەوە یەکلادەکرێتەوە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية والعشرون:

أولا: تنظر هيئة انضباط الاقليم فى الاعتراضات المقدمة من قبل ذوى العلاقة بخصوص العقوبات الواردة فى قانون انضباط موظفى الدولة.

ثانيا: يكون قرار الهيئة الصادر بنتيجة الطعن باتا.

ثالثا: تنظر الاعتراضات الواردة فى الفقرة اولا من هذه المادة وفق احكام قانون اصول المحاكمات الجزائية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، تەنها ئیعترازمان لەسەر فەقەرەی یەکەم هەیە ئەویش ئیعادەی سیاغەمان کردووە بەو شێوەیەی کە ئێستا دەیخوێنمەوە:

﴿أولاً/ تنظر هيئة انضباط موظفي الاقليم في الاعتراضات المقدمة من قبل ذوي العلاقة بخصوص العقوبات الواردة في قانون انضباط موظفي الدولة أو أي قانون آخر يحل محله ﴾.

واتە ئەو (أي قانون آخر يحل محله) زیاد کراوە، چونکە ئێستا قانونی ئینزباتی موەزەفی دەولەی عیراقی پیادە دەکەین، بەڵام ڕەنگە لە موستەقبەل قانونێکی تایبەتی خۆمان هەبێت سەبارەت بە مەسەلەی ئینزباتی موزەفین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر ڕەئیەکت هەیە؟ بەڵێ ئەویش موئەیدە، بە ئەو ئیزافەیەی کە کەلیمەی (موظفی) ئیزافە کرا لە یەکەم دا (قانون اخر)، پێشنیاری لیژنەی یاسایی دەیخەمە دەنگەوە کێ لەگەڵیەتی دەستی بەرز بکاتەوە تکایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بە کۆی دەنگ ئەو ماددەیەش قەبوڵ کرا بۆ بابی سێیەم و ماددەی 23 ماموستا کاکە فەرموو .

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ڕێڕەوی کارەکان لە ئەنجومەندا

ماددەی بیست و سێ: پرۆژەی یاسا و دۆزەکانی لەبەردەمی ئەنجومەن لە تۆمارگایەکی تایبەت تۆمار دەکرێن و لەلای سکرتێر دادەندرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

سیر العمل فی المجلس

المادة الثالثة والعشرون: تسجل مشروعات القوانين والقضايا المحالة على المجلس فی سجل خاص لدی السكرتير.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، ئەوە مەسائیلی ئیداریە زۆر تەبیعی و ئاساییە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر پرسیارێك دەکەم، ئەوە ماددەی دەوێت؟ ئەوە تەنها تەعلیماتێکە، ئەو ماددەیە بە زیاد دەزانم هەرچەندە ئەوە ئیشی من نیە، ئیشی قانونیەکانە، كاك عمر فەرموو.

بەڕێز عمر عبدالرحمن علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵڵا من ویستم تەئیدی رەئیەکەی جەنابت بکەم، مادام لە ماددەی 39 سەلاحیەتمان داوە بە جەنابی وەزیر ئیسداری تەعلیماتی بۆ بکات، ئەم شتانە شتی ئیدارین پێ دەچێت لە داهاتوودا جەنابی وەزیر شتی زیاتر بێتە بەردەستی، با دەستی کراوە تر بێت و بتوانێت تەعلیماتی تەواوی پێ دەربکات، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر لیژنەی یاسایی مانعی نەبێت دەیخەمە دەنگدانەوە، ئیلغای ئەو ماددەیە؟ کێ لەگەڵ ئەوەیە ئیلغا بکرێت دەستی بڵند بکات؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ ماددەی 23 ئیلغا کرا بۆ ماددەی 24 ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست و چوار: پڕۆژەو یاساو دۆزەکانی دێنە بەردەمی ئەنجومەن لەلایەن دەستەی سەرۆکایەتییەوە وردبینی دەکرێ، و بۆی هەیە داوا لە وەزارەت بکات، یان لەلایەنی کە پەیوەست نییە بە وەزارەتەوە، کەم وکوڕییەکانی تەواو بکات، بەر لە هەناردنی بۆ دەستەی گشتی.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك عونی فەرموو.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة والعشرون: يجرى تدقيق مشروعات القوانين والقضايا المحالة عل المجلس من قبل هيئة الرئاسة ولها ان تطلب من الوزارة أو الجهة غير المرتبطة بوزارة استكمال النواقص قبل احالتها على الهيئة العامة.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین هیچ مولاحەزەیەکمان نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوەش وەکو ماددەی پێشوو نیە؟ ئەوەش بە تەعلیمات حەل دەبێت، ئەو هەموو ماددەیە پێویست ناکات، خۆی ئەوە هەمووی سەلاحیەتی وەزیرە، ئیجرائاتی ئیداریە، ئەگەر مانعتان نیە کاك شێروان؟ ئەو ماددەیەش دەخەمە دەنگدانەوە بۆ ئیلغاکردنی کێ لەگەڵیەتی دەستی بڵند بکات تکایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بە کۆی دەنگ ئەو ماددەیەش ئیلغاکرا ، بۆ ماددەی 25 ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالكريم ابوبكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى بيست و پێنج: دەستەى سەرۆكايەتى پرۆژەو ياساو دۆزەكان ڕەوانەى لاى دەستەى گشتى دەكات بۆ دیراسەتكردن وئەنجامدانى كارى پێویست دەربارەیەوە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة الخامسة والعشرون: تحيل هيئة الرئاسة مشروعات القوانين والقضايا على الهيئة العامة لدراستها واتخاذ اللازم بشأنها.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

خۆى بەڕاستى ئەوە دەبێت، بمێنێتەوە، چونكە ماددەى 26 عيلاقەى بەوەوە هەيە، دواتر ئێمە بابێكمان دروست كرد (مجلس العمل فى المجلس) بەڕاستى ئەوە دەبێت ئيعادەى نەزەرى لێ بكەينەوە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

عەفوم بكەن، (سير العمل) شتێكى ئيداريە، ئەو ماددەيە زيادە، ماددەكەى تر ماددەيەكى تايبەت دەبێت وەكو ئەحكامى خيتامى لە كۆتايى دا دێت، (قرارات بالاغلبيه) ئەوە ماددەيەكى رۆتينە لە هەموو شتێك دا هەر ئەو بابە (سير العمل) هەمووى زيادە، ماعەدا ماددەى 25 و 26 نەبێت، ئەويش بە ماددەيەكى تايبەت لە هەموو قەوانينێك دا هەيە، ئەگەر موافقن من ئيقتراح دەكەم ئەو ماددەيەو بابەكەش ئيلغا بكرێتەوە، ماددەى 24 بە ماددەيەكى تايبەت بمێنێتەوە، چونكە ئەوە شتێكى زەروريە لە هەموو قانونێك دا دەبێت ئەوە هەبێت، فەرموو كاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەگەر بابى سێيەم (سير العمل فى المجلس) ئيلغا بكرێتەوە، ماددەى 23 و 24 يش ئيلغا كراوە، مانای وايە دەتوانين 25 و 26 بيكەينە ماددەيەكى موستەقيل بێينە خوارەوە پاش ماددەى 22، بەڵێ رەبتى تێدايە (تحيل هيئة الرئاسة مشرعات القوانين والقضايا الى عمل لدراستها واتخاذ اللازم بشأنها)، ماددەى 26 (تتخذ الهيئة العامة قراراتها بالاغلبية عدد الاعضاء الحاضرين واذا تساوى الاصوات يرجح الجانب الذى فيه الرئيس).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێویست بەو بابە ناکات (سیر العمل) ئەو ماددەیە ماددەی 25 و 26 دەبێتە یەك ماددە، ژمارە 1 و 2 ی بۆ دادەنێین، فەقەرەی 2 زەروریە، سۆزان خان فەرموو.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە عادەتەن ئەو حاڵەتانە وا چارەسەر دەکەین کە باسی مەجلسەکە دەکەین، یەکسەر ماددەیەکمان هەیەو دەڵێت تەسویتەکە بە ئەغلەبیەت دەبێت و رەئیس لەگەڵ ئەودا دەبێت، ئێمە لە ماددەی چوارەم باسی مەجلسەکەمان کردووە بە ڕوونی لە کێ و کێ پێکهاتووە، دەتوانین ئەو ماددەیە هەر لەگەڵ (تحیل الهیئه) ەکە لەگەڵ ئەوەی تر دا بیکەینە یەك ماددەو بە دوو فەقەرە ئیزافە بکرێت، بۆ ماددەی 4 .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ناکرێت ئیزافەی ماددەی 4 بکەین، چونکە ئەوە ڕۆیشتووە، بەڵام وەکو ماددەیەك تەبیعیە بمێنێت، بە دوو فەقەرە، کاك کریم فەرموو.

بەڕێز کریم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پێشنیار دەکەم هەر بە یەك ماددە بگوترێت (تحدد سیر العمل فی المجلس بنظام خاص) یەعنی ئەوە بە نیزامێکی خاس خۆی دەردەکات هەمووشی تەحدید دەکات لەوێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نیزامی خاسی ناوێت، ئەوە خۆی لە بیدایەتەکەی ئەوە نووسراوە و دیاری کراوە، ئەوەی تر تەبیعیە و رۆتینە، ئەو ماددەیە فعلەن (أ و ب)، یەعنی (الباب الثالث ـ سیر العمل) عنوانی ناوێت، ماددەی 25 و 26 تەوحید دەبێت بەو دوو فەقەرەیەی کە خوێندرایەوە، موافقن کاك شێروان و جەنابی وەزیر؟ ئەو موقتەرەحەی خۆم کە لە لایەن لیژنەی یاسایی و جەنابی وەزیرەوە پەسەند کرا دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەو موقتەرەحەیە دەستی بڵند بکات تکایە؟ کێ لەگەڵ دا نیە؟ بە کۆی دەنگ قەبوڵ کرا، بۆ ماددەی 27 کە دەبێتە بابی سێیەم، ماموستا کاکە فەرموو.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست و حەوت: لە دامەزراندنی سەرۆك وجێگری سەرۆك وراوێژکار وراوێژکاری یاریدەدەر جگە لەمەرجە گشتیەکانی دامەزراندن لە فەرمانبەرێتی گشتیدا دەبێ بڕوانامەی بکالۆریۆسی لەیاسا هەبێت یان هاوشانی ئەو بڕوانامەیە بێ ودەبێ دوای دەرچوونی لەکۆلێژدا بەکردەنی خزمەتی دادوەری یان پارێزەرایەتی بۆ ماوەی (20)سال کەمتر نەبێت سەبارەت بە سەرۆك وجێگری سەرۆك وراوێژکار، بەڵام سەبارەت بە راوێژکاری یاریدەدەر(15) ساڵە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك عونى فەرموو.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الباب الثالث

المادة السابعة والعشرون: يشترط في تعيين الرئيس ونائب الرئيس والمستشار والمستشار المساعد اضافة الى توافر الشروط العامة للتعيين فى الوظيفة العامة أن يكون حاصلا على شهادة بكالوريوس فى القانون أو ما يعادلها وله ممارسة فعلية بعد التخروج من الكلية لمدة لا تقل عن عشرين سنة فى الوظيفة القضائية أو المحاماة بالنسبة للرئيس و نائب الرئيس والمستشار وخمس عشرة سنة بالنسبة للمستشار المساعد.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، هیچ تێبینیەکمان نیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر مولاحەزەت نییە؟ باشە تۆش پشتگیری دەکەیت، بابەکە دەبێتە بابی سێیەم، ئەوە ئیتیفاق کرا لەسەری، بەڵێ كاك كريم فەرموو.

بەڕێز كريم بحرى عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر لە یادم نەچوو بێت، پێم وایە ئێمە لە ماددەکانی پێشوو ڕاوێژکاری یاریدەدەرمان بەلاوە ناوە، یەعنی مستشاری مساعدمان وابزانم بەلاوە ناوە لە ماددەکانی پێشوو، بۆیە با مولاحەزەی ئەوە بکەن، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

مولاحەزەکەت موناقەشە کرا، بەڵام نازانم لامان دا یان نا ؟ لەکام ماددەیە ئەگەر بزانن، مادام وایە دیقەت بکەن کام ماددەیە؟ داوای لێ بوردن دەکەن پرۆتۆکۆڵەکەم لە لایە بەدوای دەگەڕێم، داوای لێ بوردن دەکەم، ئەوە ڕێگای ئەوە ناگرێت لێرە ئاماژەی پێ بکرێت، لەبەر ئەوە لەوێ باسی ئەندامیەتی مەجلسەکەمان کردووە، یەعنی شەتبمان کردووە کە نابێت نائیبی موستەشار ئەندام بێت، بەڵام لێرە دەڵێت شروتت داناوە بۆ دامەزراندنی، یەعنی لێرە ئەگەر هەشبێت، ئەوە نابێتە ئەنجومەنی هینەکە، نابێتە ئەندامی ئەو ئەنجومەنە، لێرە ئەوە بۆدەمێنێتەوە، نائیبی موستەشار هەبێت لێرە یان نا؟ كاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو مستەشارەی لێرە هەیە، فەرقی هەیە لەگەڵ ئەو موستەشارەی کە لە مەئمەسەسات و وەزارەتی تر دا هەیە، ئەوە خاڵێکیان، دووەم نائیبی موستەشار بە نیسبەت سوڵتەی قەزائی شەخسێکە کە 15 ساڵ خدمەی قەزائی هەیە، بۆ موساعەدە کردنی مەجلسی شورایە، لە زۆر مەسائیل ئیحتیاجیان بە نائیبی موستەشار دەبێت، کە دەرەجەشی دەرەجەی قازیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەزانن چیە خۆی مولاحەزەکە لەوەوە هاتووە کە دەڵێت موستەشار بێتەوە بیرتان کە ئەو موستەشارانەی لە وەزارەتەکان هەن ئەوانەن، موستەشار لە مەحاکم جودایە، قەراراتی بەدەستەوەیە، حاکمە، بۆیە نائیبی هەبێت تەبیعیە، وەکو موستەشاری ئێرە نیە بۆ نموونە موستەشارێك هەیە جێگری موستەشار پێویست ناکات، چونکە خۆی موستەشارە، تەوسیات دەدات، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

وەڵاڵ کاك فرست شتێکی بە بیرهێنامەوە کە بەڕاستی پێشتر جەنابی کاك فاروق وەزیریش ئەوە دەزانێت، پێشتر حاکمی موقەریر هەبوو لە مەحکەمەی تەمییز، مومکینە نائیبی موستەشار دەوری حاکمی موقەریر ببینێت لە زمنی مەجلسی شورا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موساعدی موستەشارەکەت پێ باشە کە لێرە هەبێت؟ باشە لێرە گوتمان کە لە مەجلیسەکان داندرابێ، بەڵام تەعینەکەی پێویستی پێیەتی بۆ هاوکاری و موستەشارەکان، ماددەکە دەخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە دەستی بڵند بکات، فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا ، بۆ مادەی 28 تکایە.

بەڕێز عبد الکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست و هەشتەم: لەو ماوەیەی هاتووە لەماددەی پێشوو دووساڵ کەم دەکرێتەوە بۆ ئەوانەی بڕوانامەی ماجیستێر یان بەدەست هێناوە، وپێنج ساڵ بۆ ئەوانەی بڕوانامەی دکتۆرایان بەدەست هێناوە، کەمترین ماوەی خوێندن بۆ بەدەست هێنانی هەردوو بڕوانامە بەماوەی کارکردن بۆ مەبەستی ئەم یاسایە دادەندرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة والعشرون:

تنزل من المدد الواردة في المادة السابقة مدة سنتين بالنسبة للحاصلين على شهادة الماجستير وخمس سنوات بالنسبة للحاصلين على شهادة الدكتوراه، و تعتبر مدة الدراسة الصغرى للحصول على اي من هاتين الشهادتين مدة ممارسة لاغراض هذا القانون.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەئیدی ماددەکە دەکەم و لەگەڵ ماددەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

زۆر فەرق ناکات و با تێپەڕێ ، بەڵام ئەو دوو ماددەیە ببێتە یەك ماددە باشترە، فەرموو پەخشان خان.

بەڕێز پەخشان عبد الله زەنگەنە:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من لەوە تێنەگەیشتم یەعنی دوو ساڵی بۆ کەم ئەکرێتەوە و ساڵێکیش مودەی دیراسەی سوغرای مەسەلەن ماجستێر و دوو ساڵی دکتۆراکەشی بۆ ئیزافە ئەکرێ، یان ئەوەی کە ئەڵێ دوو ساڵی لێ کەم ئەکرێتەوە مەبەستی چیە؟

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

نەخێر، شەرتی کە داندرایە لە ماددەی پیشتر کە وتمان، شەهادەی بەکالوریۆسی هەبێت و 20 ساڵیش خزمەتی هەبێت، ئەگەر ماجستێری هەبوو 18 ساڵ خزمەتی هەبێ، ئەگەر دکتۆرای هەبوو 15 ساڵ خزمەتی هەبی، کێ لەگەڵ ئەو ماددەیە با دەستی بڵند یکات، فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز عبد الکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی بیست ونۆیەم:

یەکەم: سەرۆك وجێگری سەرۆك وڕاوێژکار بەمەرسوومی هەرێم پشت بەست بەپێشنیاری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران دادەمەزرێن.

دووەم: راوێژکاری یاریدەدەر بەبڕیاری سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران پشت بەست بە پێشنیاری دەستەی سەرۆکایەتی دادەمەزرێت.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة التاسعة والعشرون:

اولآ: يعين الرئيس و نائب الرئيس و المستشار بمرسوم اقليمي بناءآ على اقتراح رئيس مجلس الوزراء .

ثانياً: يعين المستشار المساعد بقرار من رئيس مجلس الوزراء بناءآ على اقتراح من هيئة الرئاسة.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقى ماددەكەين بەس ئيعادەى صياغەى بەو شێوەيە كردوومانەتەوە:

اولآ: يعيين الرئيس و نائب الرئيس و المستشار بمرسوم اقليمي بناءآ على اقتراح من وزير العدل و موافقة رئيس مجلس الوزراء.

ثانياً: يعين المستشار و المساعد بقرار من رئيس مجلس الوزراء بناءآ على اقتراح من هيئة الرئاسة و بتوصية من وزير العدل.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەوەى دووەم هەندێك وازيح نيە، هەيئەى ريئاسەى ئيستيشارى فەنى ، باشتر وايە بڵێى: يعيين مساعد المستشار بناءآ على توصية هيئة الرئاسة الاستشارية و طلب من وزير العدل، هەيئەى ريئاسەى ئيستيشاريەكەش ئيزافە بكەن با وازيح بێت لێرە.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئەگەر پێت باش بێ: بطلب من هيئة رئاسة مجلس الشورى، ئيزافە بكەين ئەگەر وازيح بێت.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

كاك زانا فەرموو.

بەڕێز قادر سعيد خضر(زانا):

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

لە خاڵى دووەم(و) زيادە: يعين المستشار المساعد، نەك المستشار و المساعد، لە صياغە نوێيەكەى لێژنەى قانونى ئەو شتە غەڵەتە.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەگەر ئەو مولاحەزەى وەزير وەربگرين، هەردوو فەقەرە مومكينە ببێتە فەقەرەيەك، يعين الرئيس ونائب الرئيس والمستشار ومساعد المستشار .

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

قسەکەی برای بەڕێز کاك زانا لە جێی خۆیەتی بەراستی ، (و)وەکە نابێ هەبێ، چونکە ئێمە مەسەلەی موستەشار لە فەقەرە یەك عیلاجمان کردیە، ئەوەی کە هاتیە موستەشار موساعیدە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موستەشار موساعیدەکە ئەو هەموو مەراحیلەی دەوێ؟ یان ئەوە بکرێتە : (یعین مساعد المستشار بناءآ علی طلب الوزیر)، ئەو تەلەبەی وەزیر حەتمەن ئیعتیماد دەکات لەسەر هەیئەی ئیستیشاری خۆی.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆ ئەصلیەکەش هەر بەو شکلە هاتیە، یەعنی موستەشاری موساعید و سەرۆکی ئەنجومەنی وەزیران ئەمرەکەی دەردێنی و لە لایەن هەیئەی ریئاسەی مەجلیسەوە ئیقتیراح دەکرێ و بە موافەقەتی وەزیری عەدل، ئەگەر پێتان باشە هەر وەکو پێشتر بەجێ دەهێلین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەزانی چۆنە ، ئەگەر دووەم وای لێ بکەین، یعیین المستشار المساعد بقرار من رئیس مجلس الوزراء بناءآ علی طلب من الوزیر واقتراح من هیئة الرئاسة الاستشاریة، چونکە هەیئەی ئیستیشاری قەرار نادات، ئیقتیراح دەکات بۆ وەزیرو وەزیر کە تەلەبی کرد یەعنی دەکا بۆ هینەکە، هەیئەی ئیستیشاری ئیقتیراح دەکات و وەزیر موافەقەتی کرد داوا دەکات کە لە سەرۆکایەتی ئەنجومەنی وەزیران قەراری پێ دەربچێ، فەرموو کاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی هەیئەی مەجلیسی شورا مەربووتی وەزیرە، رەسائیلی موخاتەبات لە رێگای وەزیرەوە دەکرێت، ئەوە تەبیعیشە ئەوها بێت و زۆر تەبیعیشە و چ موشکیلەی تێدا نیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

باشە ئێستا ئەو ماددەیە بەو شکلەوە دەیخەمە دەنگەوە، فەقەرەی یەکەم: بە ئیقتیراحی لێژنەی یاسایی ، بناءآ علی اقتراح من وزیر العدل و بموافقة رئیس مجلس الوزراء و بمرسوم ئەوە کەی لێ دەردەچێت، فەقەرەی دووەم: یعین المستشار المساعد بقرار من رئیس مجلس الوزراء و بناءآ علی اقتراح من الوزیر و بتوصیة من المجلس الاستشاري، کێ لەگەڵ ئەوەیە دەستی بڵند بکات تکایە، فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا بۆ ماددەی دواتر تکایە.

بەڕێز عبد الكريم ابو بكر مصطفى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ماددەى سييەم:

يەكەم: سەرۆك بەپلەى تايبەتى دەبێ.

دووەم: جێگرى سەۆرك مووچەى پلەى تايبەت وەردەگرێ.

سێيەم: راوێژكار مووچەى پلەى تايبەت پۆلى (ب) وەردەگرێ.

چوارەم: راوێژكارى ياريدەدەر مووچەى پلەى يەكەم وەردەگرێ.

بەڕێز عونى كمال سعيد بزاز:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

المادة الثلاثون:

اولآ: يكون الرئيس بدرجة خاصة.

ثانياً: يتقاضى نائب الرئيس راتب الدرجة الخاصة.

ثالثاً: يتقاضى المستشار راتب الدرجة الخاصة صنف (ب).

رابعاً: يتقاضى المستشار المساعد راتب الدرجة الاولى.

بەڕێز شێروان ناصح حيدرى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئێمە صياغەى ماددەكە بەو شكلە كردوومانەتەوە:

اولآ: يكون الرئيس بدرجة خاصة و، يتقاضى راتب الدرجة الخاصة (أ).

ثانياً: يتقاضى نائب الرئيس و المستشار راتب الدرجة الخاصة (ب).

ثالثاً: يتقاضى المستشار المساعد راتب الدرجة الاولى.

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن:

ئەو ئيقتيراحەى لێژنەى ياسايى لە جێى خۆيەتى ، كەس مولاحەزەى نيە؟ فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نورى:

بەڕێز سەرۆكى ئەنجومەن.

ئێمە قەت لە هيچ ياسايەكدا باسى رەواتبى هيچ هينەكمان نەكردووە، هيچ دەزگايەك، يەعنى زەروورە ئێمە لێرە باسى بكەين ياخود هەر لە تێهەڵكيشەكاندا كە باسمان كردووە لە بيدايەتەوە، ئەڵێين: دەرەجەى خاصەيە ئيتر تەواو، بۆ چى لێرە بە رووبى باسى دەرجەكەى بكەين و باسى راتبەكانيان بكەين؟ قەت نەبووە ئێمە لە ياسادا باسى راتبى كەسمان كردبێ، هيچ دەرەجەيەك، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە زەرەرەکی نیە بۆ ئەوەی تووشی ئەوە نەبین، ئەوەلەن، رەئیس هەیە چیە؟ دەبێ بڵێین دەرەجەی وەزیرە، دەرەجەی خاصەیە، ئەوە لەوێ تەحدیدی کردیە، دەرەجاتی خاصە (أ و ب)ی هەیە، فەرموو با لێژنەی یاسایی شەرحی بکات.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

بەڕاستی ئێمە ئەو دەرەجاتانە لە خۆمانەوە نەمان هێناوە و، ئەو دەزگایە دەزگایەکی تازەیە، تەماشای قەوانینی دیکەمان کردووە، لە هەمان دەزگا هەمان دەرەجات هەیە بۆی و ئێمەش لە دەرەجەکانی ئەوان کەمترمان دانەناوە، شتێکی تەبیعیشە لێرە ئەو خزمەتانەی کە ئیشارەتمان پێدا ئەو دەرەجانە ئەوە هەڵدەگرێ کە ئەو شەخصانەی ئەو خزمەتانەیان هەیە ئەو دەرجانەیان پێ بدرێت، لە وەزائیفی ئیعتیادی ئەو دەرەجەیان پێ دەدرێت ،جا چۆن ئەگەر عضو مەجلیسی شورا بێت یان عضوە ك بێ 20 سالّ یان 25 سالّ خزمەتی هەبێ و دەرەجەی قازی بێ و دەرەجەیان دەدەینێ، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحی لێژنەی یاسایی کە لە لایەن وەزیرەوە پشتگیری لێ کرا، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵیتی؟ فەرموون، کێ لەگەڵدا نیە؟ بە کۆی دەنگ ماددەی سی قبوڵ کرا، بۆ ماددەی سی و یەك تکایە.

بەڕێز عبد الکریم ابو بکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی ویەکەم: دەکرێ راوێژکاری یاریدەدەر بەفەرمانی راوێژکار دادەمەزرێ ئەگەر مەرجەکانی لە ماددەی (15) ئەم یاسایەدا هاتووە، هەبێت، بە مەرجێك سێ سالّ لە ئەنجومەن کاری کرد بێت، لەمیانەی کارکردنیدا بەپێی راسپاردنی دەستەی سەرۆکایەتی لێهاتوویی بەرزی پیشاندابێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثانية و الثلاثون: (رەقەمەکەی غەڵەتە تەسەلسول دەبێ سی و یەك بێت لە مەشروعەکەش): یجوز تعیین المستشار المساعد بوظیفة مستشار عند توفر الشروط الواردة في المادة الخامسة عشرة من هذا القانون علی ان یکون قد قضی مدة لا تقل عن ثلاث سنوات في وظیفته في المجلس و اثبت خلالها کفاءة عالیة و ذلك بتوصیة من هیئة الرئاسة.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

تەسەلسولی ماددەکەمان چاك کردۆتەوەو، ئیعادەی صیاغەی ماددەکەمان بەو شکلە کردووە، (یکون تعیین المستشار المساعد بوظیفة مستشار عند توفر الشروط الواردة في المادة السادسة والعشرین من هذا القانون علی

ان يكون قد قضى مدة لاتقل عن ثلاث سنوات في وظيفته في المجلس واثبت خلالها كفاءة عالية وذلك بتوصية من هيئة الرئاسة).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

من پێموایە ئەو ماددەیە زیادە، چونکە ئەوەلەن کە تۆ دەڵێیت ئەگەر شروتی ماددەی (26) تێدا بێت، مانای وایە ئەو شروتەی ناوێت بە موساعیدەو کە شروتیشی هەبێتن ئۆتۆماتیکی حەقی خۆیەتی لەوێ بێتن، یەعنی تۆ بۆ ئەو شەرتە بۆ موساعید دادەنێ شەرتێکی ئیزافی بۆ خەڵکێك کە لەوێ ئیشی نەکردووەو، خەڵکێکت داناوە پازدە ساڵێکە، بیست ساڵێکە دکتۆرای هەبێت، شتی هەبێتن، ئەوە موساعیدی موستەشارە، ئەگەر عەینی شروتی هەبوو ئۆتۆماتیکی تەوصیە دەکرێت، پێموایە هەر زیادە لێرە، کاك شێروان فەرموو.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر ئەو سێ ساڵەی دابنێین، موستەشار موساعید دەبێتە موستەشار بە حەڤدە ساڵ، بەڵام ئەویتر بەو شکلە نییە، موستەشار موساعید کە سێ ساڵ مایەوە ئیستیفادە دەکات و خیبرەی زیاد دەبێت، بۆیە مودەکەی کەمترە، ئەو مودە کەمە تەرح دەبێت لە خزمەتی ئەسڵی، لێرە موستەشار موساعیدەکە ئیستیفادە دەکات.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر جەنابت دەڵێی بێت و شروتی ماددەی ئەوەندە لێی موتەفیر بێت، شروتەکە دەڵێتن ساڵەکەی تەحدید کردووە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

خۆی تەحدیدی کردووە بە بیست ساڵ، موساعید موستەشاری تەحدید کردووە بە پازدە ساڵ، ئەگەر سێ ساڵ لەوێ دەوام بکات دەبێتە هەژدە ساڵ، بە هەژدە ساڵ دەبێتە موستەشار، نەك بە بیست ساڵەکەی لە شەرتەکەدا هاتووە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

بەپێچەوانەوە، دەبێت بڵێی بەدەل لە مەسەلەی خەدەمات، نەك شروتی ماددەی ئەوەندە.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوە قەیدی ناکات، ئەوەی ئیزافە بکەین موشکیلە نییە، بەڵام ئەوە ئیمتیازێکە دراوەتە ئەو موستەشارەی کە لە مەجلیسی شورا دەوام دەکات و بە سیفەتی موساعید موستەشار.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەبێت صیاغەکە بگۆڕن، (اذا کان لنائب المستشار خدمة فعلية لا تقل عن ثلاث سنوات فللهيئة الادارية ترشيحه) یان بیکاتە موستەشار، تۆ ئەوە تۆماتیکیەن کردۆتە نائیب، پازدە ساڵی هەیە، لێرە بڵێ ئەگەر سێ ساڵی هەبوو، بۆی هەیە ببێتە موستەشار، ئەوها دەبێت، نەك بیگەڕێنیەوە شروتی هین و ئەوانە، شروتەکەی ئەوێ دەڵێت بیست ساڵ کەمتر نەبێت، سێ ساڵەکە لێرە کافی نییە، دەبێت پێنج ساڵی هەبێتن بەو صیغەیەی ئێستا، بەڵام ئێستا ئەگەر تۆ دەتەوێت ئەفزەلیەتێکی بدەیتێ دوو ساڵی کەمتر بکەیتەوە لەبەر ئەوەی سێ ساڵ خزمەتی هەیە، دەبێت صیاغەکەی بگۆڕین، جەنابی وەزیریش ئیقتیراح دەکات تەحصیل حاصلە، زیادە ئەگەر موافەقەت دەکەن شەتبی دەکەین با نائیبی رەئیسەکەش بۆ موستەشارین هەمان شروتی هەبێتن، با سێ ساڵ خزمەتی نەبێت، با پێنج ساڵی هەبێتن، لیژنەی یاسایی موافیقن، مانعیان نییە، ئیقتیراحەکەم دەخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵ ئەوەیە ئەو ماددەیە شەتب بکرێت دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، ئەو ماددەیە شەتب کرا، تکایە ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی و دووەم:

یەکەم: بەپێی دەست نیشانکردنی وەزیری خوێندنی باڵا، وەزیری داد، بۆی هەیە دوو لە ئەندامانی دەستەی وانە وتنەوە لە زانکۆکانی هەرێم، بڕوانامەی دکتۆرایان هەبێت و پلەی زانستیان لەماموستای یاریدەدەر کەمتر نەبێت ئینتیداب بکات و، دەبێ رەزامەندی خۆیان بەنووسین دەربڕن کە وەکو راوێژکار بۆ ماوەی سێ ساڵ لە ئەنجومەندا کار بکەن، تەنیا یەکجار دووبارە دەکرێتەوە.

دووەم: بەرەزامەندی ئەنجومەنی دادوەری، وەزیری داد بۆی هەیە دادوەرانی پۆلی یەکەم وبەرەزامەندی خۆیان بە نووسراو ئینتیداب بکات بۆ کارکردن لە ئەنجومەن وەکو راوێژکاری موتەفەریغ بۆ ماوەی سێ ساڵ تەنیا بۆ جارێك نوێ دەکرێتەوە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

الثانية والثلاثون:

اولاً: لوزير العدل وبناء على تسمية وزير التعليم العالي والبحث العلمي انتداب اثنين من اعضاء الهيئة التدريسية في جامعات الاقليم ممن يحملون شهادة الدكتوراه في القانون ولاتقل مرتبتهم العلمية عن استاذ مساعد وبموافقتهم التحريرية للعمل في المجلس كمستشارين متفرغين لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

ثانياً: لوزير العدل وبموافقة مجلس القضاء انتداب حكام الصنف الاول وبموافقتهم التحريرية للعمل في المجلس كمستشارين متفرغين لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دوای راست کردنەوەی ڕەقمی ماددەکە، ئیعادەی صیاغەمان بەم شێوەیە کردۆتەوە:

أولاً: لوزير العدل وبموافقة وزير التعليم العالى والبحث العلمي انتداب اثنين من اعضاء الهيئة التدريسية في جامعات الإقليم ممن يحملون شهادة الدكتوراه في القانون ولاتقل مرتبتهم العلمية عن استاذ مساعد وبموافقتهم التحريرية للعمل في المجلس كمستشارين متفرغين لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة.

ثانيا: لوزير العدل وبموافقة رئيس مجلس القضاء انتداب قضاة الصنف الاول وبموافقتهم التحريرية للعمل فى المجلس كمستشارين متفرغين لمدة ثلاث سنوات قابلة للتجديد لمرة واحدة مع الاحتفاظ لهم بصفتهم القضائية.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

موقتەرەحی لیژنەی یاسایی بۆ ئەو ماددەیە لە یەکەم لە جیاتی تەسمیە دەڵێت دەبێت موافەقەتی وەزیری تەعلیم عالی بێت، وەزیری عەدل بۆی هەیە لە جیاتی ئەنجومەنی قەزا ڕەئیسی ئەنجومەنی قەزا، دوایێ ئەخیری جوملەکە ئەوەی ئیزافە کردووە (مع الاحتفاظ لهم بصفتهم القضائية)، فەرموو سۆزان خان.

بەڕێز سۆزان شهاب نوری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەگەر مەبەست لەوەیە بیانەوێت خوبەڕای ئەوانەی کە دکتۆرایان هەیە لە قانون بچنە ناو ئەو مەجلیسە، پێویست ناکات تۆ لە زانکۆ رایکێشیتەوە، تۆ بیخەرە کێبڕکێیەکی عادیلانەوە، چەند کەسێك هەیە لەوانەیە لەم جامیعەیە هەبێت، لەوانەیە لە چەند جامیعەیەکی تردا هەبێت، من مەبەستم لێرەدا ئەوەیە بۆ بەم شێوەیە نەبێت، بۆ نەکەوێتە کێبڕکێ و ئەو کەسانەی کە ئامادەن بچن ئەو کارە بکەن، تەقدیم بکەن و ئیمتیحان دەکرێت، موقابلە دەکرێت، هەرچی دەکرێت، یەعنی بۆ بەو شێوەیە؟ بۆ تەسمیەو موافەقەو هین بێت، شەرت نییە لەوانەیە لە وەزارەتی تەعلیم عالیشدا نەبێت و ئەو کەسە دکتۆراشی هەبێت لە قانوندا، بەڵام کار ناکات لە تەعلیم عالیدا، ئەی ئەوە مافی نییە تەقدیم بکات وەکو موستەشارێك لەو لیژنەیە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

پێش هەموو شتێك ئەوە مافێکی تەبیعی خۆی هەیە، ئەو شروتەی لە ماددەی پێشوودا باسمان کرد بیست ساڵەکەو، پازدە ساڵەکەو، دکتۆرایەکە، هەموو کەسێك دەتوانێت بچێت تەقدیمی بکات و شروتی تێدا موتەوەفیر بوو، وەزارەتی تەعلیم عالی نایەوێت، ئەو حاڵەتە تایبەتیانە بۆ ئەو مامۆستایانە لە زانکۆ کە تابعی وەزیری تەعلیم عالین و موافەقەتی وەزیری دەوێت، بۆ ئەوەی بۆشایی لە وەزارەت دروست نەبێت لە زانکۆیەکە، بۆیە ئەوە کە موافەقەتی کرد، یەعنی حیسابی ئەوەی کردووە کە بۆشایی لە کولیەکە دروست

نابێت، واتە تەفەروغ نەکات، رۆژانە دەبێت دەوام لەوێ بکات ناچێت لە هین بکات، ئەمەش پێویست دەکات کەوا وەزیری تەعلیم عالی موافیق بێتن ئەویش لەبەر رۆشنایی وەزعی مامۆستایەکەو کولیەکە قەراری لەسەر دەداتن، دەیخەمە دەنگدانەوە بەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی و جەنابی وەزیریش دیار بوو موافیقە لەسەری، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بە کۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەکەی دواتر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی و سێیەم: نابێ سەرۆك و جێگری سەرۆك و راوێژکارو راوێژکاری ئینتیداب کراوو راوێژکاری یاریدەدەر دەسگیر بکرێت، یان رێکاری سزاییان دەرهەق بکرێ، تەنیا بە رەزامەندی وەزیری داد نەبێ بەدەر لەوانەی کە گەورە تاوانێکی بە ئەنقەست و بینراو ئەنجام دەدەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثالثة والثلاثون: لا يجوز توقيف الرئيس او نائب الرئيس او المستشار او المستشار المنتدب او المستشار المساعد او اتخاذ الاجراءات الجزائية بحقهم الا باذن من وزير العدل باستثناء ارتكابهم جناية عمدية مشهودة.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین و پشتگیری لە ماددەکە دەکەین، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دیارە جەنابی وەزیریش موافیقە، کە کەس تێبینی نییە، دەیخەمە دەنگدانەوە، کێ لەگەڵدایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، کێ لەگەڵدا نییە دەستی بەرز بکاتەوە؟ زۆر سوپاس، بەکۆی دەنگ وەرگیرا، تکایە ماددەکەی تر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی و چوارەم: نابێ سەرۆك و جێگری سەرۆك و راوێژکار و راوێژکاری یاریدەدەر خانەنیشن بکرێن تاکو (65) سالّ لە تەمەنیان تەواو نەکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الرابعة والثلاثون: لايجوز احالة الرئيس او نائب الرئيس او المستشار او المستشار المساعد على التقاعد الا بعد اكمالهم الخامسة والستين من العمر.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، بەڵام ئیعادەی صیاغەمان کردۆتەوە بەم شێوەیەی کە بۆتان دەخوێنمەوە (لا یجوز احالة الرئیس او نائب الرئیس او المستشار او المستشار المساعد علی التقاعد الا بعد اکمالهم الخامسة والستین من العمر ویطبق بحقهم قانون تقاعد اصحاب الوظائف العلیا).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەی ئەگەر لەسەر داوای خۆی بوو، یان پێی نەکرا ئیشەکە جێ بەجێ بکات، ئەوە چۆن دەبێتن؟ ئەگەر نەتوانێت بەردەوام بێت لە کارەکەی، ئەگەر خۆی وا داوای کرد، دەبێت ئیزافە بکرێت (او لاسباب الصحیة بناءا علی طلبه او عدم تمکنه من اداء واجبه) ئەوانە هەمووی دەبێت، جەنابی وەزیر رەئیت.

بەڕێز فاروق جمیل صادق/ وەزیری داد:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

پێموایە ئەو ماددەیە بەو نەوعە شتێکی زیادە، مانای وایە تۆ ئیجباری دەکەی، لە تەمەن (65) ساڵی ئەو کابرایە دەتوانێت دەوام بکات، لەوانەیە سەبەبێك، شتێك دێتن پێویستی نەبێتن، یان پێویستی بەوە دەبێت تەقاعودی بکەیت، یەعنی مەعقول نییە، فەرز بکە کەفائەتی تەواو نەبوو، من پێموایە ئەو ماددەیە شتێکی زیادە، ئیعتیادی خەڵك چۆن تەقاعود دەبێت، ئەوها بێتن.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

فیعلەن ئەگەر قانونی تەقاعودی گشتی لەسەر ئەوانیش تەتبیق دەبێتن، هەمووی زیادە، بەڵێ.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

هەر قانونێکی تەقاعود، یان هەر برگەیەکی تەقاعودی ئەگەر هاتو لە قانونی ئەسڵی موعالەجە نەکرا بوو، ئیعتیادی دەگەڕێتەوە سەر قەوانینی قەواعیدی عامە.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

لێرە ئەو جوملەیەی کە هاتووە (لایجوز)، یەعنی فەرزت کردووە قەت ناتوانێت ئیحالەی تەقاعودی بکات تا 65یش بێت، یەعنی مانای وایە داوای خۆشی بێت، پێشی نەکرێتن هەر ناتوانیت هینی بکەیت.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

دەتوانیت مەسەلەن سنی تەقاعود بەنیسبەت ئەوانە بڵێت (65) ساڵە، ئیمکان هەیە (لا یجوز)مکە لابرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەوە باشە بڵێی (یعتبر سن التقاعد خمسة والستین) شتێکی وا، فەرموو.

بەڕێز طلعت خضر سيف الدين:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی لێژنەی یاسایی نووسیەتی وابزانم لە حالاّتی تەبیعییە، ئەوەی کە جەنابت باست کرد، فیعلەن ئەگەر حالّەتێکی تر رووبدات لەو حالّەتە، لەبەر ئەوەی دەبێت بنووسرێت (في الحالات الطبيعية) نابێت ئیحالەی تەقاعودی و ئەوە بکرێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك حاتەم فەرموو.

بەڕێز حاتم محمد جان حسن:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

من پرسیارێکم هەیە، نابێتەکە لا بدرێت، تەمەکەنەشی ئەگەر تەمەنی گەیشتە (65) سالّ، ئیتر خۆی تەعدیل دەبێت.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك كەریم فەرموو.

بەڕێز كريم بحری عبدالله:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

زۆرێك لە ئەندامانی ئەو دادگایە قازین، واتا ئینتیداب کراون بۆ ئەوەی بەپێی دەسەلاّتی قەزائیش قازی سنی تەقاعودی (65) سالّە، بۆیە ناکرێت تەعاروز بکرێت، دەبێت بە (65) سالّەکە، بۆیە بە هەمان شێوە تەحدید بکرێت و زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

كاك كەریم تەعاروزمان نەگوت، ئێمە دەڵێین بەس کەلیمەکە (لا يجوز)ەکە، (65) سالّەکە باشە، فەرموو كاك شێروان.

بەڕێز شێروان ناصح حيدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەوەی قازی مونتەدیبە، لێرە ئێمە ماددەکمان پەسند کرد ئیحتیفاز بە مەنصەبی وەزیفی قەزائی خۆی دەکات، واتا لەسەر ئەساسی قانونی سولتەی قەزائی تەقاعود دەبێت، ئەوانی تر کە تەعیناتی موباشیر دەبن بەو شروتە، ئەوانیش ئیمکان هەیە وەکو قازییەکان تەعامولیان لەگەڵدا بکرێت بڵێن سنی تەقاعود بەنیسبەت ئەوانە (65) سالّە، ئەو شەرت و شروتانە لابدەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

شەرت و شروتەکە لا بدەن و سنی تەقاعود بکاتە (65) سالّ، كاك دكتۆر كەمال فەرموو.

بەڕێز محمد قادر عبدالله(د.کەمال کەرکووکی):

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەمە باشە بەم شێوەیە تەحدید بکرێت (سەرۆك و جێگری سەرۆك و راوێژکار و راوێژکاری یاریدەدەر خانەنیشن دەکرێن لە (65) ساڵی)، یەعنی کە (65)ساڵیان لە تەمەنیان تەواو کرد، نابێت زیاتر لەو کارە ببن، پێویستە تەقاعود بکرێن، بەو شێوەیە، زۆر سوپاس.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

کەواتە بەو شێوەیە صیاغەتی بکەن، کاك سالم فەرموو.

بەڕێز سالم محمد علی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

باشە، ئەوەی د.کمال گوتی من دەڵێم کۆتایی ئەم ماددەش ئیزافەی بۆ دروست دەبێت ، ان لم یستجد سبب اخر من یمنع قانونا من مزاولة قانوني

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەگەر سیغەکەمان گۆڕی ئەمە وەردەگرێتەوە ،سنی قانون تەتبیق بکرێ، سنی قانونی تەقاعدی 65 ساڵە، ئەوی تر لەسەر داوای خۆی بێت ، پێی هەڵنەستێ نەخۆش بێت تەبیعیە، بەس بڵێ سنی تەقاعدی سیغەکەی وابێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن .

یحال الرئیس او نائب الرئیس او المستشاراو المستشارالمساعد على التقاعد عند إكمالهم الخامسة والستين من العمر ويطبق بحقهم قانون تقاعد اصحاب الوضائف العليا.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

ئەومادەدەی کە خوێندرایەوە دەیخەمە دەنگەوە ،کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بە کۆی دەنگ پەسەند کرا ، ماددەی دواتر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی وپێنجەم: ئەگەر هەر دەقێك لەم یاسایەدا نەبوو، یاسای خزمەتکردنی شارستانی بەسەردا پیادە دەکرێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الخامسة والثلاثون: يطبق قانون الخدمة المدنية فيما لم يرد به في هذا القانون.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکە داین ، پشتگیری لە مادەکە دەکەین.

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

دەیخەمە دەنگەوە ئەم مادە، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە ؟ سوپاس ،بەکۆی دەنگ پەسەند کرا .

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ماددەی سی و شەشەم: دەستەواژەی (ئەنجومەنی راوێژکاری هەرێمی کوردستان – عێراق) شوێنی دەستەواژەی (دیوانی نووسینەوەی یاسا) دەگرێتەوە لە هەر یاساو سیستەمەکانی دیکەدا هاتبێ.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السادسة والثلاثون: تحل عبارة (مجلس شورى اقليم كوردستان- العراق) محل عبارة(ديوان التدوين القانوني) اينما وردت في القوانين و الانظمة الاخرى.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی ماددەکەین، چونکە مەسەلەی (مجلس استشاری) ئەمرەکان هاتووە ئەمەش قانونی وەزارەتی عەدلە، بۆیە پێویست دەکات ئەو نەسە لێرە بێت، زۆر سوپاس .

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن:

جەنابی وەزیر، ئەو موقتەرەحەی لیژنەی یاسایی ، ئەو ماددەیە پشتگیری لێکراوە لە لایەن جەنابی وەزیرەوە ،دەیخەمە دەنگەوە ، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە ، سوپاس ، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە ، سوپاس ، بەکۆی دەنگ پەسەند کرا ، مادەی دواتر تکایە .

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن .

ماددەی سی وحەوتەم: کار بەهیچ دەقێك ناکرێ پێچەوانەی حوکمەکانی ئەم یاسایە بێت.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة السابعة والثلاثون: لايعمل باي نص يتعارض واحكام هذا القانون.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە لەگەڵ دەقی مادەکەین تەنها صیاغەکەمان بەم شێوەیە گۆڕیوە (لايعمل باي نص قانونی او قرار يتعارض واحكام هذا القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەو ماددەیە بەو ئیزافەیەی لیژنەی یاسایی، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بە کۆی دەنگ قبوڵ کرا، مادەی دواتر.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن .

ماددەی سی وهەشتەم: لەسەر وەزیرە تایبەتمەندەکان پێویستە حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ بکەن.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة الثامنة والثلاثون: على الوزراء المختصين تنفيذ احكام هذا القانون .

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئێمە ئیعادەی صیاغەمان بەو شکلە کردۆتەوە ،(على مجلس الوزراء والجهات ذات العلاقة تنفيذ احكام هذا القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

موقتەرەحی لیژنەی یاسایی، ئەویش وەکو مادەکانی تر، رۆتینە لە قەوانینی تریشەوە هاتووە، دەیخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس .

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن .

ماددەی سی ونۆیەم: وەزیری داد بۆی هەیە رێنماییەکان دەربکات بۆ ئاسانکردنی جێبەجێکردنی حوکمەکانی ئەم یاسایە.

بەڕێز عونی کمال سعید بزاز:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

المادة التاسعة والثلاثون: لوزير العدل اصدارالتعليمات لتسهيل تنفيذ احكام هذا القانون.

بەڕێز شێروان ناصح حیدری:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

صیاغەکە بەم شێوەیە دەبێت،(لوزير العدل اصدار التعليمات اللازمة لتسهيل تنفيذ احكام القانون).

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن.

ئەم مادەیەش دەخەمە دەنگەوە، کێ لەگەڵ دایە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، کێ لەگەڵ دانیە دەستی بەرز بکاتەوە؟ سوپاس، بەکۆی دەنگ قبوڵ کرا، ماددەی چل.

بەڕێز عبدالکریم ابوبکر مصطفی:

بەڕێز سەرۆکی ئەنجومەن .

ماددەی چلەم: ئەم یاسایە لە رۆژی بڵاوکردنەوەی لە رۆژنامەی (وەقائیعی کوردستان) جێبەجێ دەکرێت.